

Sfântul Botez și
Sfânta Cununie azi.
Îndrumător teologic,
liturgic și pastoral

Lucrare tipărită cu binecuvântarea
Preafericitului Părinte

DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

EDITURA
Cuvântul Vieții

Editura ***Cuvântul Vieții***
a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei
București, 2011

Autori: Preot Asist. Drd. Silviu Tudose
Preot Prof. Dr. Nicolae D. Necula
Preot Lect. Dr. Marian Mihai

Redactori: Preot Nicolae-Cristian Cădă
Sebastian Nazăru

Tehnoredactor: Maximilian Gavrilciuc

© Editura ***Cuvântul Vieții***
a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei
București, 2011
ISBN: 978-973-88706-9-7

Intrarea Miron Cristea, nr. 9, sector 4, București
Telefon: +4021. 337.21.02

Cuvânt înainte

Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii (2011) constituie un bun prilej de a reaminti semnificațiile teologice și duhovnicești ale acestor două Sfinte Taine ale Bisericii, de a observa și corecta practicile incorecte privind săvârșirea lor, precum și de a îndemna la o mai bună pregătire pentru primirea lor ca daruri și lucrări sfinte și sfințitoare în viața creștinului și a Bisericii.

În această perspectivă am considerat necesară elaborarea și publicarea unui îndrumător teologic, liturgic și pastoral privind Botezul și Cununia, care, într-o formă concentrată și sistematică, să cuprindă orientări spirituale și îndrumări practice privitoare la aceste Sfinte Taine.

Pentru a realiza o astfel de lucrare într-un timp scurt, am apelat la trei cadre didactice universitare, cu experiență liturgică și pastorală, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” din București, solicitând fiecăruia să pregătească câte un capitol din volumul ce urma să fie publicat. Astfel, Părintele Silviu Tudose s-a ocupat de *Semnificațiile teologice și duhovnicești ale Sfântului Botez și ale Sfintei Cununii*, Părintele Nicolae Necula a semnalat *Practici neliturgice și necanonice întâlnite la săvârșirea Botezului și a Cununii*, iar Părintele Marian Mihai a prezentat *Îndrumări pastorale privitoare la Taina Sfântului Botez și a Sfintei Cununii*.

Cele trei contribuții se publică acum într-un volum care fiind *un îndreptar spiritual și practic* privind aceste două Sfinte Taine care stau la baza vieții familiei creștine.

Structura cărții de față privind *semnificația spirituală, săvârșirea corectă și primirea cu vrednicie a Botezului și a Cununiei* a fost stabilită cu scopul de a preveni sau de a îndrepta unele stări duhovnicești necorespunzătoare și practici greșite, cauzate adesea de necunoaștere teologică, superficialitate în slujirea liturgică și neglijență pastorală. Apariția și dezvoltarea devierilor liturgice sunt adesea cauzate de rutină, grabă, neatenție, obișnuință cu „*greșelile devenite tradiție*” sau delăsare spirituală ca primă etapă a secularizării conștiinței și a vieții creștine astăzi.

Desigur, în prezentul volum problemele amintite mai sus sunt prezentate doar ilustrativ, nu plenar, dată fiind bogăția semnificațiilor spirituale și complexitatea aspectelor practice ale săvârșirii Botezului și Cununiei.

Prin urmare, cititorul, cleric, teolog laic sau simplu credincios participant la viața Bisericii, poate aprofunda și completa prin efort personal cele prezentate în această carte elaborată cu scopul de a înnoi și intensifica trăirea spirituală a Botezului și a Cununiei astăzi.

Felicităm pe autorii acestei cărți și binecuvântăm pe cititorii ei, având speranța că le va fi mult folositoare.

† DANIEL
Patriarhul României

Pr. Asist. Drd. Silviu TUDOSE

SFÂNTA TAINĂ A BOTEZULUI

Semnificații teologice și duhovnicești

Un om poate deveni membru al Bisericii numai prin Botez, când renaște din apă și din Duh la viața cea adevărată în Hristos, prin întreita afundare în apă, în numele Sfintei Treimi. Efectele acestei Sfinte Taine sunt: **iertarea păcatelor** sau **învierea din moartea păcatului**, **dobândirea înfierii în Dumnezeu** și **sădirea sau altoirea în Trupul lui Hristos – Biserica**.

În limba greacă veche, cuvântul *botez* provine de la verbul *baptizo*, care înseamnă *a afunda* sau *a scufunda*. Mântuitorul Însuși a folosit acest cuvânt când a vorbit despre moartea și îngroparea Sa, întrebându-i pe ucenicii care doreau să stea de-a dreapta și de-a stânga Sa, întru Împărăție: «Puteți, oare, să beți paharul pe care-l voi bea Eu și cu *botezul* cu care Eu Mă botez să vă botezați?» (*Matei* 20, 22). Le-a arătat lor și nouă că a fi botezat înseamnă, de fapt, a participa la moartea Sa și a muri păcatului, pentru a învia la o viață nouă.

Aceeași învățătură ne-a lăsat-o Mântuitorul și în convorbirea Sa cu Nicodim, un fariseu ce îi va deveni ulterior ucenic, căruia îi spune că, «de nu se va naște cineva din apă și din duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu» (*Ioan* 3, 4).

Așadar, prin Botez, Mântuitorul ne cheamă la o viață nouă, diferită de cea dinainte. În cazul pruncilor, se iartă acum păcatul original sau strămoșesc, moștenit de la proto-părinții Adam și Eva. Dacă cel care se botează este mai îna-

intat în vârstă, i se iartă, pe lângă păcatul strămoșesc, toate păcatele personale săvârșite până în momentul botezului.

Ar putea întreba cineva: ***dacă la botez se iartă păcatele, de ce omul păcătuiește după aceea?***

Pentru că rămâne liber, având posibilitatea să aleagă între bine și rău. După primirea Tainei Sfântului Botez, fiecare se angajează pe un drum ascendent către Dumnezeu, încercând să săvârșească binele și să evite răul. Tot acest efort, presărat cu multe încercări și ispite, este o dovadă a libertății pe care Dumnezeu o oferă omului. „Sfântul Botez este desăvârșit, dar nu desăvârșește pe cel ce nu împlinește poruncile – spune Sf. Marcu Ascetul. ...Căci credința stă nu numai în a fi botezat în Hristos, ci în a împlini poruncile Lui. ...Chiar dacă suntem ținuti sub păcat și după Botez, aceasta nu se întâmplă din pricină că el ar fi nedesăvârșit, ci pentru că nesocotim porunca și ne alipim de plăceri de bunăvoie. Omul se întoarce cu voia sa liberă la păcat, «ca un câine care vine la vărsătura sa» (2 Petru 2, 20-22). Pentru că nici Botezul, nici Dumnezeu, nici Sata-na nu silesc voia omului. Poruncile lui Hristos, cele date după Botez, sunt o lege a libertății”¹.

Așadar, Botezul alungă păcatul, ne scaldă în „baia sfințeniei”, însă nu anulează libertatea noastră de voință, posibilitatea de a alege între bine și rău, de a colabora sau nu cu Dumnezeu pentru a ne mântui. Botezul devine, astfel, începutul asemănării omului cu Dumnezeu. Dacă la zămislire am primit *chipul lui Dumnezeu*, adică mintea, voința și afectivitatea sau dragostea, prin Botez acest chip are posibilitatea să devină asemănare prin conlucrarea cu Dumnezeu în credință și fapte bune. Toți oamenii sunt creați «după chipul» lui Dumnezeu, dar nu toți ajung să fie «după asemănare», pentru că nu toți caută sfințenia lui

1. Vezi Sf. MARCU ASCETUL, *Răspuns acelor care se îndoiesc despre dumnezeiescul botez*, în: *Filocalia*, vol. 1, trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, București, 1999, p. 281.

Dumnezeu. Chipul este asemănarea în potență sau chemarea la asemănarea cu Dumnezeu.

Botezul copiilor este de foarte multă vreme generalizat. În primele veacuri creștine, cei care se botezau erau majoritatea adulți, care își exprimau dorința de a primi botezul, se pocăiau pentru păcatele lor, mărturiseau credința în Dumnezeu și cunoșteau principalele adevăruri ale ei. Erau bine pregătiți pentru aceasta, uneori chiar și vreme de mai mulți ani, devenind *catehumeni* sau învățăcei. Neexcluzându-i nici în trecut, dar făcând cu precădere acest lucru astăzi, Biserica botează pruncii, chiar dacă ei nu pot mărturisi singuri credința. Așa cum Mântuitorul a vindecat mulți copii pentru credința părinților lor, în cazul Botezului, credința pruncilor este suplinită de cea a părinților care cer botezul și a nașilor, care devin părinți spirituali. De asemenea, foarte important este faptul că la acestea se adaugă credința preotului care săvârșește botezul și a comunității din care cel nou-botezat va face parte.

Slujba Botezului este precedată și pregătită, totodată, de ierurgiile sau slujbele pe care Biserica le-a rânduit încă din prima zi a nașterii, când se săvârșește o scurtă *rânduială de sfințire a apei*. În a opta zi se citesc *rugăciuni* sau *molitfe* pentru femeia care a născut, pentru cei din casă și, mai ales, pentru prunc, care primește acum și numele. La sfârșit, toți sunt stropiți cu apă sfințită. Observăm că apare încă din prima zi *apa*, ca element ce se sfințește și împărtășește sfințenia celor care se pregătesc pentru Botez. Ea anticipează Botezul, pruncul fiind luat sub aripa Bisericii, „ca să se păzească până va lua mântuitorul Botez”².

Aceste rânduieli fac parte din ceea ce numim *rânduiala catehumenatului*, prin care cineva este chemat și pregătit pentru primirea Tainei.

2. SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele Taine*, cap. 59, trad. de Toma Teodorescu, p. 71.

Înainte de Botezul propriu-zis, **preotul îl întâmpină pe prunc în fața ușilor bisericii**, care este adus de nași și părinți. *E așteptat în afara lăcașului de cult ca să se arate că nu este încă membru al Bisericii și fiu al Împărăției lui Dumnezeu.*

Preotul face acum un gest aparent simplu, dar care semnifică dezbrăcarea celui ce se va boteza de omul cel vechi (cf. Coloseni 3, 9-10): îi desface fașa sau, dacă e adult, îi cere să rămână îmbrăcat numai într-o cămașă și să lepede încălțăminte.

Suflarea de trei ori peste fața celui care se botează, însemnându-l cu semnul crucii la frunte, la gură și la piept, arată că, precum Dumnezeu a însuflețit pe om la creație suflând asupra lui duh de viață (cf. *Facere* 2, 7) și Mântuitorul a dat Duhul Sfânt apostolilor Săi prin suflare (cf. *Ioan* 20, 22), tot așa și acum, *cel care se botează se va naște la o nouă viață în Hristos și în Biserică. Este însemnat la frunte pentru luminarea minții, la gură pentru a mărturisi adevărul și la piept pentru a-și umple inima de iubirea pentru Hristos și aproapele*³.

Apoi, **preotul pune mâna peste capul celui care se botează și rostește rugăciunea la facerea catehumenului**, care corespunde momentului în care, în epoca veche, cineva era *înscris în listele celor care se pregăteau pentru Botez*. Astăzi, ne rugăm să fie înscris în „cartea vieții” lui Hristos, gestul ocrotitor fiind făcut în numele Lui, pe care Îl rugăm să păzească sub acoperământul aripilor Sale pe catehumen, să îndepărteze de la el înșelăciunea cea veche și să-l umple de credință, nădejde și dragoste, pentru a-L cunoaște cu adevărat pe Dumnezeu⁴.

După aceea, urmează **patru exorcisme sau rugăciuni de alungare a demonilor și de lepădare de satana**.

3. SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele Taine*, cap. 62, p. 74.

4. Vezi *Molitfelnic*, EIBMBOR, București, 2002, p. 22-23.

În primele două, preotul se adresează direct diavolului, fapt pentru care sunt rostite *cu fața către apus*, simbol al întunericului și al îngerilor răi. În numele lui Dumnezeu, demonii sunt certați, blestemați și îndepărtați de la cel ce se botează. Celelalte două rugăciuni sunt rostite *cu fața spre răsărit*, pentru că sunt adresate lui Dumnezeu, pe Care Îl rugăm să alunge pe diavol, să certe duhurile cele necurate și să curețe pe om, dându-i „biruință satanei și asupra duhurilor lui celor necurate”⁵.

Rugăciunile de exorcizare sunt un semn de eliberare a omului și de victorie a lui asupra puterilor răului, care nu se bucură, ci se opun primirii Botezului. Ele reprezintă un început al luptei creștinului cu satana, din a cărei tabără urmează să nu mai facă parte cel botezat, fiind înscris în tabăra lui Hristos.

Întors spre apus, catehumenul sau pruncul, împreună cu nașul, își manifestă liber lepădarea de cel rău și dragostea sau unirea sa cu Hristos. Se leapădă de trei ori de satana, la sfârșit suflând și scuipând de trei ori spre el. Libertatea acestui act e manifestată vizibil și de gestul ridicării mâinilor catehumenului, prevăzut în rânduială pentru acest moment. Dezbrăcat de tot ce reprezintă apartenența la satana, catehumenul (dacă este matur) ridică mâinile, arătând deplina voință de a rupe orice legătură cu toate lucrurile, slujitorii, slujirea și trufia diavolului, rostind cuvintele: ***Mă lepăd de satana!***

Rugăciunile de eliberare de sub stăpânirea diavolului nu sunt același lucru cu exorcizările care se fac pentru cei demonizați sau posedați. Aici este vorba de robia păcatului original și, în cazul adulților, a celor personale, săvârșite «potrivit stăpânitorului puterii văzduhului, a duhului care lucrează acum în fiii neascultării» (*Efesenii* 2, 2). Prin Botez, omul este eliberat din această robie, devenind „oaie

5. *Molitfelnic*, p. 26.

cuvântătoare turmei celei sfinte a Hristosului Tău, mădular cinstit al Bisericii Tale, fiu și moștenitor al Împărăției tale”⁶. De aceea, *cu fața spre răsărit*, locul de unde răsare lumina, simbol al lui Hristos, „Soarele Dreptății” și „Răsăritul cel de sus”, catehumenul sau nașul răspund preotului de trei ori: ***Mă unesc cu Hristos!***, iar, după aceea, mărturisește: ***Cred Lui, ca unui Împărat și Dumnezeu!***

Unirea de trei ori cu Hristos e făcută în numele Sfintei Treimi. În același timp, ea „anulează” sau previne o eventuală lepădare de Hristos – Domnul, ca cea a Apostolului Petru.

Mărturisirea *Cred Lui, ca unui Împărat și Dumnezeu*, urmată de **rostirea Simbolului de Credință Niceo-Constantinopolitan**, este o condiție a Botezului, după cum spune Sfântul Apostol Pavel: «Cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi» (*Marcu* 16, 16). Mântuitorul este recunoscut ca Domn și Împărat, singurul căruia I se cuvine închinare.

Textul *Simbolului de credință* sau al *Crezului* reprezintă credința Bisericii în care intră noul botezat, prezentată într-un mod concentrat. Acesta mărturisește înaintea întregii comunități credința în Dumnezeu, dar și unicitatea Botezului, care iartă păcatele: ***Mărturisesc un botez, spre iertarea păcatelor***. Fără această mărturisire, botezul ar fi o simulare, o profanare sau o parodie. De aceea, în mod normal, mărturisirea unirii cu Hristos – Domnul și rostirea *Crezului* se face de trei ori, pentru fi exprimată deplina libertate în care urmează să se săvârșească Botezul în numele Sfintei Treimi, Căreia i se închină la finalul acestei rânduieli cel care se botează sau nașul: ***Mă închin Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimii celei de o ființă și nedespărțite***. Constatăm, așadar, cât de profundă este legătura dintre credința și viața liturgică a Bisericii⁷.

6. *Molitfelnic*, p. 27-28.

7. „Noi credem cum neam botezat și, după cum credem, așa și

Rostind o rugăciune de *primire la Botez* a catehumenului, preotul îl conduce în pronaosul sau naosul bisericii, unde are loc slujba propriu-zisă a Botezului, prin care acesta urmează „*să nu mai fie fiu al trupului, ci fiu al împărăției*”⁸, înaintea cristelniței cu apă și a unei mese pe care se află Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce, vasul cu Sfântul și Marele Mir și un sfeșnic cu lumânări aprinse.

Dacă până acum a purtat numai epitrahilul, **preotul îmbracă acum și celelalte veșminte, de culoare luminoasă, tămâind apoi cristelnița plină cu apă, masa și toată biserica**, fără să rostească nimic, nici el și nici strana sau cântărețul. Fumul tămâiei alungă mirosul cel greu al păcatului, fiind imaginea bunei miresme și a sfințeniei Duhului Sfânt, Care «Se purta pe deasupra apelor» la crearea lumii (cf. *Facere* 1, 2). Așa cum atunci Duhul se purta pe deasupra apelor creației, așa și acum fumul tămâiei se poartă pe deasupra apei în care se va scufunda cel botezat, pentru a se naște din nou, la viața în Hristos.

Prima parte a slujbei Botezului, care debutează prin vestirea Împărăției, odată cu rostirea de către preot a Binecuvântării Mari: ***Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh***, are drept scop **sfințirea apei**. Mai întâi, slujitorul se pregătește pe sine, rostind tainic o rugăciune în care recunoaște nevrednicia proprie, rugându-L pe Dumnezeu să nu țină cont de păcatele sale, ci să-i dea „putere de sus” și să-l întărească „spre slujba acestei Taine mari și cerești”. Întâlnim acum una dintre cele mai importante semnificații ale Botezului, privit ca ***Taină a sădirii în Trupul lui Hristos – Biserica***. Astfel, preotul se roagă, după ce a cerut să nu socotească Dumnezeu propria-i nevrednicie, „*Să ia chip Hristosul Tău în acesta ce se va naște din nou..., să nu-l surpi, ci să dește-l pe el sădire a adevărului în sfânta ta sobornicească și apostolească Biserică și să nu-l smulgi*”⁹.

preamărim”, spune Sf. Vasile cel Mare în *Epistola* 159.

8. *Molitfelnic*, p. 31.

9. *Molitfelnic*, p. 36.

Cel care se botează se altoiește pe Trupul Bisericii, care este Trupul lui Hristos. Biserica nu poate exista fără Capul ei, Mântuitorul Hristos (cf. *Romani* 11, 17-24; *Coloseni* 1, 18, 24). Cel care se botează devine membru al Bisericii, mădular al Trupului Domnului, Care «voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului sa vină» (*1 Timotei* 2, 4), deoarece «El S-a dat pe Sine preț de răscumpărare pentru toți» (*1 Timotei* 2, 6). Chiar dacă primește iertarea păcatelor, rămâne în pericolul de *a fi smuls*. Odată cu Botezul, se împlinește cuvântul rostit de Domnul prin gura proorocului Ieremia: «Îmi întorc ochii Mei asupra lor, spre binele lor, și-i voi întoarce în țara aceasta și nu-i voi nimici, ci-i voi zidi; *nu-i voi smulge, ci-i voi sădi*» (*Ieremia* 24, 6).

În fața cristelniței pline cu apă, preotul exclamă de trei ori: ***Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!*** Îl preamărește astfel pe Dumnezeu, „Făcătorul cerului și al pământului, văzutelor tuturor și nevăzutelor”.

După aceea, prin rugăciunile care urmează are loc **sfînțirea apei** în care urmează să se săvârșească afundarea. Asemănătoare anaforalei euharistice sau părții principale a Sfintei Liturghii, această parte a botezului cuprinde:

- o *prefață*, în care se preamărește Dumnezeu – Creatorul;
- o *anamneză* sau o aducere aminte a tuturor faptelor mântuitoare prin care Mântuitorul a răscumpărat firea umană din păcat;
- o *epicleză* sau o invocare a Sfântului Duh pentru sfînțirea apei și
- o *consacrare* a apei ca sălaș al puterii divine.

De ce se folosește apă la Botez?

Pentru că așa a poruncit Mântuitorul Hristos, după ce El Însuși a prefigurat Botezul creștin în apa Iordanului.

Prin firea ei, apa este în același timp izvor al vieții și al morții sau al distrugerii. Prin pogorârea Sfântului Duh asupra ei, în urma invocării preotului (***Tu Însuși, dar, Iubitorule de oameni, Împărate, vino și acum, cu pogorârea Sfântului Tău Duh, și sfințește apa aceasta***¹⁰) și însemnarea cu Sfânta Cruce, puterea apei este pusă în slujba lui Dumnezeu, devenind principiul noii vieți spirituale și al curăției lăuntrice. Sunt alungate *toate puterile cele potrivnice* și ea devine *apă de izbăvire, apă de sfințire, curăție trupului și sufletului, dezlegarea legăturilor, iertarea păcatelor, luminare sufletului, baie de-a doua naștere, înnoire duhului, har de înfiere, îmbrăcăminte de nestricăciune, izvor de viață*¹¹.

Așadar, precum apa curăță trupurile, tot așa Botezul curăță sufletul de păcatul strămoșesc și de toate păcatele personale. Precum apa stinge focul, tot așa Botezul stinge locul patimilor și al dorințelor necuviincioase pe care le are omul în urma moștenirii păcatului strămoșesc.

Harul Botezului se dă prin apă, pentru că „apa este mare lucru și cel mai nobil dintre cele patru elemente care sunt în lume. *Apa este începutul lumii, iar Iordanul, începutul Evangheliilor...* Prin baia apei în cuvântul lui Dumnezeu se eliberează lumea de păcate”¹².

Așa cum lumea începe cu apa, ca prim element, tot așa, propovăduirea Evangheliei Împărăției Cerurilor are ca punct de plecare momentul Botezului Domnului în Iordan, epifanie sau arătare a Sfintei Treimi. De aceea, Botezul fiecăruia trebuie să fie privit și ca un punct de plecare al

10. *Molitfelnic*, p. 38.

11. *Molitfelnic*, p. 38.

12. Sf. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, „Cateheza a III-a”, în: *Cateheze*, trad. de pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2003, p. 40.

misiunii evanghelice proprii, ca o responsabilitate asumată pentru vestirea lui Hristos «întru care toți ne-am botezat» (cf. *Romani* 6, 3).

Rugăciunea de sfințire a untdelemnului pregătește ungerea prebaptismală, pe care preotul o face în chipul crucii la principalele organe ale trupului: frunte, piept, spate, mâini și picioare.

După cum mărturisim în rugăciunea de sfințire, untdelemnul sfințit este din *roada măslinului*, pentru că amintește de izbăvirea pe care a primit-o neamul omenesc din robia potopului prin ramura de măslin purtată de porumbelul trimis lui Noe, închipuindu-se „prin acelea taina harului”¹³, și prin el „ai umplut de Duh Sfânt pe cei ce erau în Lege, iar pe cei ce sunt în Har îi faci desăvârșiți”¹⁴.

Ungerea cu *untdelemnul al bucuriei* este interpretată de tâlcuitorii cultului și ca un semn al:

- **recreării și renașterii celui care se botează la o viață nouă**, prin faptul că atinge părțile principale ale trupului (*ungere de nestricăciune*);
- **milei și bunătății dumnezeiești** (*izgonire a toată lucrarea diavolească, spre înlăturarea tuturor răutăților*);
- **preoției universale** de care se fac părtași cei care se botează;
- **ungerii atleților** din antichitate înainte de a intra în arenele de luptă. Creștinul intră prin Botez în lupta cu păcatul și are nevoie de *arma dreptății* pentru a birui și a fi cu adevărat un *atlet al lui Hristos*.
- **aromatelor cu care a fost uns Trupul Domnului înainte de îngropare**. Tot așa, și cel care se botează se va îngropa și va învia împreună cu Hristos prin întreita afundare în apă, fiind uns acum spre înnoirea sufletului și a trupului.

13. De aceea, se și toarnă din acest untdelemn în cristelniță. El rămâne deasupra apei, așa cum porumbelul se purta pe deasupra apelor potopului.

14. Vezi *Molitfelnic*, p. 39.

După ungerea cu untdelemn, are loc momentul principal al Tainei Botezului, întreita afundare, în numele Sfintei Treimi:

Se botează robul lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui. Amin. Și al Fiului. Amin. Și al Sfântului Duh. Amin; acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Întreita afundare arată că temeiul credinței noastre este Sfânta Treime și închipuie cele trei zile cât a rămas Mântuitorul Hristos în mormânt. *Prin afundare închipuim moartea împreună cu Hristos și prin ieșirea din apă Învierea împreună cu El*, pentru că noi «purtăm totdeauna în trup omorârea lui Hristos, pentru ca și viața Lui să se arate în trupul nostru» (2 Corinteni 4, 10). Fiecare creștin, prin Botez, devine un *purtător de Hristos* sau un *hristofor*: «M-am răstignit împreună cu Hristos și nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine» (Galateni 2, 20).

Cel botezat se pogoară în apă cu toate păcatele și se ridică înviat întru dreptate, împreună cu Hristos, pentru „înnoirea vieții”. De aceea, se cântă acum imnul ***Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat. Aliluia*** (cf. Galateni 3, 27).

În cântările Sfintelor Paști mărturisim, o dată cu neofiii sau nou-botezații din primele veacuri: „*Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase, astăzi mă ridic împreună cu Tine, înviind Tu din mormânt...*”¹⁵.

Pornind de la această realitate a îngropării și învierii cu Hristos, **vasul cu apă pentru Botez – cristelnița sau colimvitra** – închipuie pe de o parte **Iordanul**, în care S-a botezat Domnul, iar pe de alta, **Mormântul** în care a fost îngropat Mântuitorul. A mai fost considerată și **sân**

15. Fragment din Cântarea a 3-a a *Canonului Paștilor*, compus de Sf. Ioan Damaschin. În primele veacuri, Botezul catehumenilor se săvârșea uneori cu prilejul marilor sărbători: Învierea, Nașterea Domnului sau Pogorârea Sfântului Duh (Rusaliile), fapt pentru care și textul slujbelor conține astfel de referiri.

maternal al Bisericii, din care se nasc fiii ei duhovnicești, după chipul pântecelui Maicii Domnului din care S-a născut Mântuitorul Hristos. Așa cum Hristos Domnul a ieșit din pântecele Preacuratei Fecioare, și cel care se botează se naște la o viață nouă, ieșind din cristelnița în care este afundat de trei ori.

Haina (pânza) albă sau **crisma** pe care o primește cel nou botezat închipuie veșmântul luminat și nestricăcios de dinainte de căderea în păcat a lui Adam, dar și lumina neînserată a Împărăției cerurilor. *Sfinții Părinți compară haina baptismală cu veșmintele lui Hristos de pe Muntele Taborului*. Acolo, Hristos cel Schimbat la Față ne arată omenitatea desăvârșită și lipsită de păcat nu ca fiind *goală*, ci îmbrăcată în veșminte *albe ca lumina*, în lumina necreată a slavei dumnezeiești. De aceea, atunci când preotul aprinde lumânarea, o binecuvântează și o oferă nașului sau celui botezat, dacă e matur, se cântă: ***Dă-mi mie haină luminoasă, Cel Ce Te îmbraci cu lumina ca și cu o haină, Mult-milostive Hristoase, Dumnezeuul nostru.***

Veșmântul alb are și o semnificație eshatologică, simbolizând *lumina slavei și a nestricăciunii de care se vor bucura dreptii în viața viitoare*.

Lumânarea aprinsă după Botez este semnul bucuriei și al luminii Învierii. Ea arată lumina harului primit prin Botez, preînchipuind și lumina candelii faptelor bune cu care cel nou botezat sperăm să-L întâmpine pe Hristos Domnul, Mirele ceresc, așa cum au făcut fecioarele cele înțelepte.

Lumânarea era purtată odinioară de neofiți, care mai înainte erau numiți *fotizomeni* („cei pregătiți pentru lumina”), așa cum purtăm și noi lumânarea din noaptea Învierii toată Săptămâna Luminată.

Sfânta Taină a Botezului este împletită cu Taina Sfântului și Marelui Mir și cu Taina Sfintei Împărtășanii,

toate trei fiind numite *Taine de inițiere* sau de *intrare în Mistică*. De fapt, prin Botez se deschide posibilitatea primirii tuturor tainelor Bisericii.

Când Mântuitorul a fost botezat de Sfântul Ioan în apele Iordanului, «îndată cerurile s-au deschis și Duhul lui Dumnezeu s-a văzut pogorându-se ca un porumbel și venind peste El» (*Matei* 3, 16). Tot așa, și Botezul creștin este urmat îndată de ungerea cu Sfântul și Marele Mir.

Mirungerea celui botezat este semnul văzut al împărtășirii lui reale din darurile Sfântului Duh. Sfântul și Marele Mir este untdelemn curat, de măsline, pregătit și sfințit după o rânduială specială. Prin sfințire, el devine nu un simplu simbol, ci purtător al energiilor Sfântului Duh, pe care le conține în mod real.

După ce prin Botez am participat la Moartea și Învierea lui Hristos, prin Sfântul și Marele Mir primim și darurile Cincizecimii¹⁶. *Această Taină se săvârșește imediat după Botez, întrucât și Sfântul Duh S-a pogorât asupra Mântuitorului imediat ce a ieșit din apa Iordanului.*

Pentru a arăta strânsa legătură între Taina Botezului și Taina Mirungerii și pentru a sublinia faptul că trebuie săvârșite împreună, Sfântul Chiril al Ierusalimului afirmă că de-abia prin primirea Mirungerii cel botezat se numește creștin¹⁷. Ungerea cu Sfântul Mir întărește sau confirmă calitatea de creștin, dând celui botezat puterea de a crește duhovnicește în iubirea lui Hristos.

*Preotul unge pe cel nou botezat cu Sfântul și Marele Mir la frunte, ochi, nas, gură, urechi, piept, spate și picioare, rostind formula **Pecetea darului Sfântului Duh** (cf. Efesenii 4, 20)¹⁸.* Pecetluirea aceasta va fi semnul distinctiv al

16. De aceea, Taina Mirungerii e privită ca *Cincizecime personală*.

17. Sf. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze...*, p. 353.

18. De remarcat este că la administrarea acestei Sfinte Taine nu este rostit numele primitorului, socotindu-se că e suficientă rostirea de la afundarea în apă, ceea ce arată încă o dată legătura strânsă dintre cele două Taine.

creștinului în lume, o dovadă a faptului că este de acum un ostaș al Duhului, angajat în lupta cu păcatul. Primește pe Duhul Sfânt, prin care poate să strige «*Avva! Părinte!*» (cf. *Galateni* 4, 6 sau *Romani* 8, 15). Prin Botez și Mirungere începe „*viața în Hristos*” sau „*viața în Duhul Sfânt*”, ca manifestare a înnoirii chipului lui Dumnezeu din om și a filiației divine prin harul necreat. Numai așa poate omul să se facă pe sine vrednic de calitatea de fiu al lui Dumnezeu după har. De aceea, Botezul și Mirungerea sunt numite și *taine ale înfierii*, în lumina posibilității comuniunii omului cu Sfânta Treime, a participării sale la viața dumnezeiască treimică sau trinitară, ca *fiu și moștenitor al împărăției*¹⁹.

Darurile Sfântului Duh pe care le primește cel nou botezat sunt folositoare pentru ca acesta să păzească credința mărturisită la început și starea de curăție și dreptate la care a renăscut prin Botez. Astfel, preotul se roagă: *Întărește-l pe el în credința ortodoxă. Izbăvește-l de cel rău și de toate uneltirile lui. Și păzește sufletul lui în frica ta cea mântuitoare, în curăție și în dreptate, ca, în tot lucrul și cuvântul bineplăcând Ție, să se facă fiu și moștenitor cereștii Tale împărății*²⁰. Se arată încă o dată că, dacă după Botez continuăm viața de dinainte, adică repetăm păcatele, nu înseamnă că harul primit este ineficace, ci este o dovadă a lipsei noastre de sensibilitate față de darurile primite.

Păstrarea darurilor Sfântului Duh primite acum se face cu voință și efort susținut. „Înnoirea în Duh și reînvierea prin Botez – spune Sfântul Nicolae Cabasila – aduc cu ele puteri și energii lăuntrice înrudite. Sfântul Mir est acela care *le trezește la viață*. El este cel care pune în lucrare una sau alta din puterile duhovnicești sau chiar mai multe deodată, după cât e de simțitor sufletul în lucrarea Tainei”²¹.

19. Expresie din rugăciunea rostită înaintea Mirungerii (*Molitfelnic*, p. 43).

20. *Molitfelnic*, p. 43.

21. SF. NICOLAE CABASILA, *Despre viața în Hristos*, II, trad. de Pr.

Înconjurarea mesei și a cristelniței (de trei ori) este expresia bucuriei Bisericii pentru nașterea unui nou credincios al lui Hristos Domnul.

Înconjurarea se face de trei ori în numele Sfintei Treimi, cântându-se ***Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat*** (Galateni 3, 27). Același dans ritualic îl întâlnim și în slujba Cununiei sau a Hirotoniei.

Trebuie să avem în vedere faptul că în primele veacuri Botezul și Mirungerea se săvârșeau într-o clădire separată de biserică, ce purta numele de *baptisterion*. Caracterul de procesiune ce urmează Tainei Mirungerii, astăzi cunoscut prin înconjurarea simbolică a cristelniței, reiese tocmai din faptul că, imediat după ungerea cu Sfântul și Marele Mir, *neofiii* din Biserica primară, care așa cum am spus, erau îmbrăcați în veșminte albe, având lumânări în mâini, erau conduși de episcop și cler către biserică, unde erau așteptați de comunitate pentru săvârșirea Sfintei Liturghii pascale. Această procesiune coincidea cu procesiunea ce se făcea împrejurul bisericii, în Noaptea Sfintelor Paști, așa cum se întâmplă și astăzi, în unele zone ale țării.

*Prin Botezul în apă și în Duhul Sfânt oamenii se unesc nu numai cu Mântuitorul Hristos, ci și cu întreaga Sfântă Treime, devenind părtași ai vieții veșnice a Fiului lui Dumnezeu răstignit și înviat din morți, intrând în Împărăția cerurilor, pentru a se bucura împreună cu El de iubirea lui Dumnezeu-Tatăl²². Dobândim astfel, așa cum am mai spus, nu numai iertarea păcatelor, ci și **harul înfierii**, pentru că «celor câți L-au primit [pe Hristos], care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, care nu din sânge, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut» (Ioan 1, 12-13). Cei nebotezați sunt lipsiți de*

Teodor Bodogae, București, 1989, p. 71.

22. Vezi † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „Învierea lui Hristos, Lumina Sfântului Botez“, în: *Comori ale Ortodoxiei. Explorări teologice în spiritualitatea liturgică și filocalică*, Editura Trinitas, Iași, 2007, p. 196.

harul înfierii duhovnicești, de bucuria vieții în Dumnezeu, Care locuiește prin har în cei botezați în numele Sfintei Treimi și unși cu Sfântul și Marele Mir. Numai așa creșterea firească, biologică, e însoțită de creșterea duhovnicească, singura care poate duce către Împărăția cerurilor.

După **citirea pericopei apostolice (Romani 6, 3-11) și a Evangheliei (Matei 28, 16-20)** corespunzătoare momentului, are loc ***ritualul spălării pruncului***, adică ștergerea lui cu un burete curat, după ce a fost stropit cu fașa udă. Rostul acestei ștergeri este de a feri materia Sfântului și Marelui Mir de profanare în vreun fel sau altul. Taina Euharistiei este prin excelență Taina unității și a comuniunii eclesiale.

Tunderea celui nou botezat simbolizează predarea desăvârșită sub stăpânirea și ascultarea lui Dumnezeu, întru care s-a botezat și pe care de aici înainte Îl recunoaște ca singurul cap sau stăpân, părul capului fiind un simbol al puterii.

Tunderea se face în chipul crucii, ca o pecete a lui Hristos, iar pentru că părul este un produs al trupului, tunderea și aruncarea lui în cristelniță reprezintă o pârgă sau o primă jertfă a trupului omenesc, adusă lui Hristos.

După otpustul sau finalul slujbei, preotul închină pruncul înaintea Sfântului Altar, iar dacă este băiat și în interiorul lui. Aducerea pruncului de parte bărbătească în altar, unde preotul înconjoară cu el Sfânta Masă, înseamnă introducerea lui în cele mai înalte taine ale cunoașterii lui Hristos, pentru a fi propovăduitorul credinței în Hristos și preotul familiei lui, primul care aduce jertfă și se jertfește pentru ea, așa cum este Hristos pentru Biserică²³.

La final are loc împărtășirea cu Sfântul Trup și Sfântul Sânge ale Mântuitorului Hristos, ca urmare firească a Botezului și Mirungerii sau ca plinire a tot ce s-a să-

23. Vezi Pr. Prof. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, EIBMBOR, București, 2003, p. 35.

vârșit până în acel moment și manifestare a celei mai profunde comuniuni cu Dumnezeu în iubire. Primind Sfânta Împărtășanie, cel botezat primește începutul îndumnezeirii naturii sale prin har, Euharistia fiind Însuși Hristos Cel Înviat și descoperit prin frângerea pâinii (cf. *Luca* 24, 35).

Cel botezat, nemaifiind rob al satanei, a devenit liber, neofit, adică *nou-plantat*²⁴ în Trupul Bisericii și este invitat acum la „Ospățul Bucuriei”.

Încorporarea în Hristos începută prin lucrarea Botezului este adâncită și întărită prin Sfânta Taină a Mirungerii și apoi se desăvârșește prin Sfânta Împărtășanie. Așa cum Mirungerea dă putere dezvoltării vieții celei noi primită prin Botez, prin Euharistie se desăvârșește această viață ca unire deplină cu Hristos și cu Biserica Sa. Toate trei reprezintă, în mod concentrat, drumul pe care trebuie să-l parcurgă omul către Împărăția cerurilor.

Primirea Sfintei Împărtășanii acum, pentru prima dată, îl integrează în modul cel mai concret pe cel botezat în Trupul Bisericii, comunitatea eclezială bucurându-se pentru aceasta: *«dacă un mădular este cinstit, toate mădularele se bucură împreună. Iar voi sunteți trupul lui Hristos și mădulare [fiecare] în parte»* (1 Corinteni 12, 26-27). Așa cum boabele de grâu și de strugure se adună pentru a oferi materia Sfintei Jertfe, așa și toți oamenii care se împărtășesc se unesc cu Trupul Mântuitorului Hristos.

Ceea ce trebuie să reținem este că prin Taina Botezului se deschide ușa către viața Bisericii, care înseamnă iertarea păcatelor și învierea din moartea păcatului, dobândirea înfierii în Dumnezeu și sădirea sau altoirea în Trupul lui Hristos – Biserica. Realizăm astfel comuniunea cu Dumnezeu, pentru că «Biserica este casa Dumnezeului celui viu» (1 Timotei 3, 15), și comuniunea cu semenii, care sunt «mădulare fiecare în parte» (*Efesenii*

24. În limba greacă veche, *neofit* poate însemna și *nou-plantat*.

4, 11), așa cum foarte frumos spune Sfântul Ioan Gură de Aur: ***Când te-ai botezat ți s-a deschis cerul. Și ți s-a deschis ca să te poți urca la cer. Mai mult încă, ți s-a deschis cerul nu atât ca să urci tu singur, ci ca să urci și pe alții cu tine. Atât de mare îndrăznire și putere ți-a dat ție Dumnezeu în toate cele ale Lui!***²⁵.

25. SF. IOAN GURĂ DE AUR, „Omilie la Botezul Domnului“, *Glasul Bisericii*, XXVII (1968), 1-2, p. 22 [trad. de Pr. Dumitru Fecioru].

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- SF. MARCU ASCETUL, *Răspuns aceloră care se îndoiesc despre dumnezeiescul botez*, în: *Filocalia*, vol. 1, trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, București, 1999, p. 279-312.
- SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze*, trad. rom. de pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2003.
- SF. IOAN GURĂ DE AUR, „Omilie la Botezul Domnului“, *Glasul Bisericii*, XXVII (1968), 1-2 [trad. rom. de Pr. Dumitru Fecioru].
- SF. NICOLAE CABASILĂ, *Despre viața în Hristos*, trad. de Pr. Prof. Teodor Bodogae, București, 1989.
- SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele Taine*, vol. I și II, trad. rom. de Toma Teodorescu, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Râdăuților, Suceava, 2002 și 2003.
- SF. VASILE CEL MARE, *Despre Botez*, trad. de Monah Policarp Pîrvuțu, EIBMO, București, 2010.
- *Molitfelnic*, EIBMBOR, București, 2002, p. 9-56.
- BRANIȘTE, Ene, Pr. Prof. Dr., *Liturgica specială*, EIBMBOR, București, 1985 sau Editura Lumea Credinței, București, 2005, p. 289-309.
- † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Comori ale Ortodoxiei. Explorări teologice în spiritualitatea liturgică și filocalică*, Editura Humanitas, Iași, 2007, p. 193-218.
- † LAURENȚIU Streza, Episcopul Caransebeșului (actualul Mitropolit al Ardealului), *Tainele de inițiere creștină în Bisericele Răsăritene*, Editura Humanitas, Iași, 2002.
- NECULA, Nicolae D., Pr. Prof. Dr., *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I-IV, Galați, 1996; București, 2001, 2004, 2010.
- SCHMEMANN, Alexander, Pr. Prof., *For the Life of the Word. Sacraments and Orthodoxy*, St. Vladimir's Seminary Press, New York, 1973 [trad. rom. de pr. Aurel Jivi, *Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, EIBMBOR, București, 2001, p. 80-97].
- SCHMEMANN, Alexander, Pr. Prof., *Of Water and of Spirit*, St. Vladimir's Seminary Press, New York, 1974 [trad. rom. de pr. Ioan Buga, *Din Apă și din Duh. Studiu liturgic al Botezului*, Editura Symbol, București, 1992].
- STĂNILOAE, Dumitru, Pr. Prof., *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, EIBMBOR, București, 2003, p. 25-56.

MĂRTURII PATRISTICE

„Prin botez a intrat Israel în pământul făgăduinței. Tu însă cum să te reîntorci în rai fără să fii pecetluit prin Botez?”²⁶ (Sf. Vasile cel Mare).

„Ca să nu se arate cineva mahnit de o asemenea moarte prin botez, de o asemenea îngropare, așteptare a stricăciunii și a pieririi, [Apostolul] azvârle cu încredere sămânța din care va răsări înnoirea vieții, prin care este întemeiată nădejdea preaslăvitei învieri, grăind: *«Dacă am fost altoiți prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi și [părtași] ai învierii Lui»* (Romani 6, 5). Prin urmare, dacă într-o astfel de asemănare a morții murim și suntem îngropați împreună cu Hristos, umblăm întru înnoirea vieții și nu mai socotim moartea ca stricăciune, ci ca asemănarea azvârlirii semințelor. Așadar, murim celor ce nu sunt îngăduite, să ne dovedim credința cea lucrătoare prin iubire”²⁷ (Sf. Vasile cel Mare).

„Să ne apropiem de **apa botezului, care este asemănare crucii, a morții, a mormântului și a învierii din morți**. Și astfel, să încheiem și să pecetluim un astfel de botez despre care vorbește și Apostolul: «Știind că Hristos, înviat din morți, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpânire asupra Lui. Fiindcă ce a murit, *a murit păcatului o dată pentru totdeauna, iar cel ce trăiește, trăiește lui*

26. SF. VASILE CEL MARE, *Omilii și cuvântări*, XIII, trad. rom. de pr. Dumitru Fecioru, Editura *Basilica* a Patriarhiei Române, București, 2009, p. 228.

27. SF. VASILE CEL MARE, *Despre Botez*, trad. de Monah Policarp Pîrvuloiu, EIBMO, București, 2010, p. 66.

Dumnezeu. Așa și voi, socotiți-vă că sunteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu, în Hristos Iisus, Domnul nostru» (Romani 6, 9-11)²⁸ (Sf. Vasile cel Mare).

„Când te-ai botezat și s-a deschis cerul. Și și s-a deschis ca să te poți urca la cer. Mai mult încă, și s-a deschis cerul nu atât ca să urci tu singur, ci ca să urci și pe alții cu tine. Atât de mare îndrăznire și putere ți-a dat ție Dumnezeu în toate cele ale Lui!”²⁹ (Sf. Ioan Gură de Aur).

„Sfântul Botez este desăvârșit, dar nu desăvârșește pe cel ce nu împlinește poruncile... Întrucât credința stă nu numai în a fi botezat în Hristos, ci în a împlini poruncile Lui. ... Chiar dacă suntem ținuți sub păcat și după Botez, aceasta nu se întâmplă din pricină că el ar fi nedesăvârșit, ci pentru că nesocotim porunca și ne alipim de plăceri de bunăvoie. Omul se întoarce cu voia sa liberă la păcat, «ca un câine care vine la vărsătura sa» (2 Petru 2, 20-22). Pentru că **nici Botezul, nici Dumnezeu, nici Satana nu silesc voia omului. Poruncile lui Hristos, cele date după Botez, sunt o lege a libertății**”³⁰ (Marcu Ascetul).

„Apa este mare lucru și cel mai nobil dintre cele patru elemente care sunt în lume. **Apa este începutul lumii, iar Iordanul, începutul Evangheliilor**... Prin baia apei în cuvântul lui Dumnezeu se eliberează lumea de păcate”³¹ (Sf. Chiril al Ierusalimului).

28. SF. VASILE CEL MARE, *Despre Botez*, p. 90.

29. SF. IOAN GURĂ DE AUR, „Omilie la Botezul Domnului“, *Glasul Bisericii*, XXVII (1968), 1-2, p. 22 [trad. de Pr. Dumitru Fecioru].

30. SF. MARCU ASCETUL, *Răspuns acelor care se îndoiesc despre dumnezeiescul botez*, în: *Filocalia*, vol. I, trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, București, 1999, p. 280-381.

31. SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze*, III, trad. de pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2003, p. 40.

„Îndată ce-ați intrat, v-ați dezbrăcat de haine. Aceasta înseamnă că *«v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu toate faptele lui»* (Coloseni 3, 9). După cum v-ați dezbrăcat, ați rămas goi, imitând și în aceasta pe Hristos care gol a fost răstignit pe cruce; prin goliciunea Sa Domnul *«a dezbrăcat domniile și stăpâniile»* (Coloseni 2, 15) și așa a biruit cu îndrăzneală pe cruce. Nu se cade ca de acum înainte să mai purtați acea veche haină, pentru că în mădularele voastre se încuibaseră puterile cele potrivnice. Când spun asta nu mă gândesc la hainele ce le purtați, ci la omul cel vechi, cel stricat de poftete înșelăciunii (Efeseni 4, 22). Să nu se întâmple cumva ca sufletul care l-a dezbrăcat o dată să se îmbrace din nou cu el!”³² (Sf. Chiril al Ierusalimului).

„Așa dezbrăcați, ați fost **unși cu untdelemn sfințit** din creștetul capului până la picioare. Astfel ați ajuns părtași măslinului celui bun, ai lui Iisus Hristos. Ați fost tăiați din măslinul cel sălbatic, ați fost altoiți în măslinul cel bun și ați ajuns părtași grăsimii adevăratului măslin. Untdelemnul sfințit era simbolul participării la ungerea lui Hristos; el pune pe fugă orice urmă a lucrării celei potrivnice. Căci după cum suflările sfinților și invocarea numelui lui Dumnezeu, ca o flacără foarte puternică, ard și alungă pe demoni, tot așa și acest untdelemn sfințit, prin invocarea lui Dumnezeu și prin rugăciune, capătă atât de mare putere, încât nu numai ca și printr-o ardere curățește toate urmele păcatelor, dar alungă și toate puterile cele nevăzute ale vicleanului”³³ (Sf. Chiril al Ierusalimului).

„Ați fost duși la sfânta colimvitră a dumnezeiescului botez, după cum și Hristos a fost dus de pe cruce la mormântul care era alături. Fiecare din voi a fost întrebat

32. SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze...*, p. 347.

33. SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze...*, p. 348.

de crede în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Ați mărturisit mântuitoarea mărturisire și v-ați cufundat de trei ori în apă și v-ați scos afară din apă tot de trei ori. În chip simbolic ați arătat prin asta îngroparea cea de trei zile a lui Hristos. Fiindcă după cum Mântuitorul nostru a stat trei zile și trei nopți în pântecul pământului, tot așa și voi, prin întâia scoatere din apă ați arătat prima zi a lui Hristos în inima pământului, iar prin cufundarea în apă ați indicat noaptea. După cum cel care e în noapte nu vede deloc, iar cel ce e în zi este lumină, tot astfel în timpul cufundării în apă erați ca în noapte și nu vedeți nimic; în timpul scoaterii din apă, însă, ați ajuns din nou ca în zi. În aceeași clipă ați și murit, dar v-ați și născut; iar aceea mântuitoare apă v-a fost și **mormânt**, și **mamă**”³⁴ (Sf. Chiril al Ierusalimului).

„Nimeni să nu creadă că Botezul dă numai iertarea păcatelor, după cum era botezul lui Ioan, adică *botezul pocăinței întru iertarea păcatelor*; dimpotrivă, **Botezul dă și harul înfierii**”³⁵ (Sf. Chiril al Ierusalimului).

„Să nu-ți închipui că Mirul acela [Sfântul și Marele Mir – n.n.] este simplu mir. Fiindcă după cum pâinea Euharistiei, după invocarea Sfântului Duh, nu mai este simplă pâine, ci trup al lui Hristos, tot așa și acest **Sfânt Mir, după Invocare, nu este simplu mir**, nici nu s-ar putea spune că este mir obișnuit; dimpotrivă, **este un dar al lui Hristos și al Sfântului Duh și lucrează prin prezența Dumnezeirii Lui**. În chip simbolic se unge cu el fruntea și celelalte organe ale simțurilor. Trupul se unge cu mir văzut, dar se sfințește sufletul cu Sfântul și de viață făcătorul Duh ... După cum Hristos, după Botez și după pogorârea Sfântului Duh, S-a dus și S-a luptat cu potrivnicul, tot așa și voi, după ce ați

34. SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze...*, p. 348-349.

35. SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze...*, p. 349.

fost botezați și ați fost unși cu Sfântul Mir, îmbrăcați fiind cu toată armura Sfântului Duh, stați împotriva puterii celei potrivnice”³⁶ (Sf. Chiril al Ierusalimului).

„După ce ați fost învredniciți cu ungerea cu Sfântul și Marele Mir, vă numiți creștini; acum renașterea voastră este confirmată și de numele ce-l purtați. Într-adevăr, înainte de a fi învredniciți de acest har, propriu vorbind, nu erați vrednici de acest nume, ci erați încă pe cale de a ajunge creștini”³⁷ (Sf. Chiril al Ierusalimului).

„Prin Botez se dă tuturor în mod egal iertare de păcate; harul Duhului însă, în măsura credinței și a curățirii antecedente. Prin urmare, luăm acum, prin Botez, pârga Duhului Sfânt; iar renașterea este pentru noi începutul unei alte vieți, pecete, talisman și iluminare”³⁸ (Sf. Ioan Damaschin).

„Cât despre mijlocul de a atrage în sufletele noastre o astfel de viață [înnoită, în Hristos], aceasta nu se poate dobândi decât prin Sfintele Taine: prin spălarea Botezului și prin ungerea cu Sfântul Mir. **Prin mijlocirea acestor Sfinte Taine, Hristos vine la noi, își face sălaș în sufletul nostru, se face una cu el și-l trezește la o viață nouă.** Odată ajuns în sufletul nostru, Hristos sugrumă păcatul în noi, ne dă din însăși viața Sa și propria Sa desăvârșire, ne face părtași la desăvârșirea Sa – o! cât de nespusă bunătatea Lui! – după ce am ieșit din baia Botezului ne pune pe frunte cununa de lauri, iar la ospățul Sfintei Împărtășanii ne mai declară și biruitori împreună cu El”³⁹ (Sf. Nicolae Cabasila).

36. SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze...*, p. 352-353.

37. SF. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze...*, p. 353.

38. SF. IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, trad. rom. de Pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2005, p. 189.

39. SF. NICOLAE CABASILĂ, *Despre viața în Hristos*, trad. rom. de Pr. Prof.

SFÂNTA TAINĂ A CUNUNIEI

Semnificații teologice și duhovnicești

Cununia este Taina Bisericii prin care se binecuvântează relația de iubire dintre un bărbat și o femeie, prin împărtășirea harului Sfântului Duh, în urma rugăciunilor preotului și ale întregii comunități. Unirea lor este transformată într-o unire duhovnicească, care să aducă sfințirea vieții, nașterea și creșterea de copii și împreună-lucrarea faptelor mântuirii. Prin harul primit, legătura dintre cei doi este sfințită și înălțată la demnitatea reprezentării unirii duhovnicești dintre Mântuitorul Hristos și Biserica Sa, fiind în același timp o icoană și arvună a iubirii Preasfintei Treimi.

Familia întemeiată cu binecuvântarea lui Dumnezeu reprezintă baza comunității eclesiale. Numai în Biserică bărbatul și femeia pot primi demnitatea de mire și mireasă. Sfântul Apostol Pavel le vorbește efesenilor despre *legătura tainică dintre familie și viața Bisericii*. Astfel, comparând cele două realități ale existenței umane în Hristos Domnul, Apostolul neamurilor spune: «*Bărbatul este cap femeii, precum și Hristos este cap Bisericii... Băraților, iubiți-vă temele voastre, precum și Hristos a iubit Biserica, și S-a dat pe sine pentru ea. ... Taina această⁴⁰ mare este; iar eu zic în Hristos și în Biserică*» (Efeseni 5, 23, 25, 32).

Această unire duhovnicească binecuvântată de Dumnezeu este adevărată de Sfânta Scriptură: «*De aceea va*

Teodor Bodogae, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1989, p. 146.

40. Taina unirii bărbatului cu femeia într-un trup, după porunca lui Dumnezeu.

*lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va alipi de femeia sa și vor fi amândoi un trup» (Facerea 2, 24; Matei 19, 5-6). Astfel, intră doi miri în biserică și se întorc la casa lor „un trup și un suflet”, ce își vor împărtăși bucuriile și necazurile, se vor ajuta unul pe celălalt pentru a-și crește copiii și a păși împreună pe calea mântuirii. Din acest motiv familia a fost numită de Sf. Ioan Gură de Aur **Biserica de acasă – Ecclesia domestica** (cf. Romani 16, 5; 1 Corinteni 16, 19)⁴¹.*

Apostolul Pavel o numește *Taină mare*, arătând că, odată cu săvârșirea Cununiei, existența celor doi soți nu este numai una pământească, biologică, de împreună-viețuire, ci înseamnă **împreună-participare la Împărăția cerurilor**. Dacă prin Botez începe să devină accesibilă Împărăția pentru cel care se botează, prin «nașterea din apă și din Duh», acum această chemare este pentru amândoi, care devin „un trup”. Nu întâmplător întâlnim adeseori în Sfintele Scripturi ale Noului Testament comparații între Împărăția veșnică și Cina unei nunți.

În limba română sunt folosiți doi termeni, aparent sinonimi, pentru a denumi această Sfântă Taină: **Cununie** sau **Nuntă**.

Denumirea de *cununie* este de origine latinească, de la substantivul *corona*, care înseamnă *coroană* sau *cunună*. Dat fiind că în cadrul slujbei mirii primesc cununi pe capetele lor, slujba a primit această denumire.

Termenul de *nuntă* provine tot din limba latină, de la pluralul *nuptiae*, care înseamnă *nunți* sau *însoțiri între persoane*.

Care este originea Tainei Cununiei?

Taina Cununiei este unul dintre cele mai vechi rânduieli dumnezeiești, fiind întemeiată de Dumnezeu

41. VEZI SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze maritale. Omilii la căsătorie* (PG 62), trad. de pr. Marcel Hanceș, Editura „Oastea Domnului”, Sibiu, 2006, p. 122.

chiar la crearea lumii. Astfel, după cuvântul Sfintei Scripturi, *«a făcut Dumnezeu om, după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie»* (Facerea 1, 27).

«Și a zis Domnul Dumnezeu: „Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el”... Atunci a adus Domnul Dumnezeu asupra lui Adam somn greu; și, dacă a adormit, a luat una din coastele lui și a plinit locul ei cu carne. Iar coasta luată din Adam a făcut-o Domnul Dumnezeu femeie și a adus-o la Adam. Și a zis Adam: „Iată aceasta-i os din oasele mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că este luată din bărbatul său» (Facerea 2, 18, 21-23).

Iar după ce i-a așezat pe primii oameni în rai, Dumnezeu le-a binecuvântat unirea, zicându-le: *«Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul; și-l stăpâniți pe el»* (Facerea 1, 28) și, de asemenea, *«Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va alipi de femeia sa și vor fi amândoi un trup»* (Facerea 2, 24).

Mântuitorul le-a amintit iudeilor de făgăduința făcută oamenilor în rai: *«N-ați citit că Cel Ce i-a făcut de la început i-a făcut bărbat și femeie ? Și a zis: Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și vor fi amândoi un trup. Așa încât nu mai sunt doi, ci un trup. Deci, ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă»* (Matei 19, 4-6). Cu toate acestea, taina este desfăcută prin moartea unuia dintre cei doi soți: *«Femeia e legată prin lege atâta vreme cât trăiește bărbatul ei. Iar dacă bărbatul ei va muri, este liberă să se mărite cu cine vrea, numai întru Domnul»* (1 Corinteni 7, 39) sau în caz de păcat săvârșit în afara cununiei: *«Iar eu zic vouă: că tot cel ce-și va lăsa femeia sa, afară de pricină de desfrânare, o face să săvârșească adulter, și cine va lua pe cea lăsată săvârșește adulter»* (Matei 5, 32).

În vechime, Sfânta Taină a Cununii se săvârșea în cadrul Sfintei Liturghii, în partea de început, când episcopul rostea o rugăciune de binecuvântare. Mirii participau apoi în continuare la slujbă și primeau înaintea celorlalți credincioși Sfintele Taine, adică Sfântul Trup și Sfântul Sânge ale Mântuitorului Hristos. Astăzi, dezvoltându-se o rânduială aparte atât pentru Logodnă, cât și pentru Cununie, din păcate, foarte puțini miri primesc Sfintele Taine. E de dorit ca aceștia să participe la Sfânta Liturghie, să se împărtășească, dacă primesc dezlegare de la duhovnic, iar apoi să primească Sfânta Taină a Cununii.

Trebuie menționat că, înainte de căsătorie, *cei doi tineri merg la preot pentru a se mărturisi și pentru a primi dezlegare de păcate, se împacă cu părinții și cu toate rudele, dacă sunt certați, și abia apoi vin la biserică, pentru a fi logodiți și cununați, cu multă credință, cu evlavie, pentru a primi ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu.*

Logodna

Taina Cununii este precedată de **Logodnă**. Prin cuvântul *logodnă* înțelegem *a face făgăduință de căsătorie, cerere în căsătorie, arună, gaj, angajament, chezășie*, ceea ce ne arată semnificația acestei slujbe, care are de asemenea putere harică, neputând fi desfăcută ca orice altă înțelegere omenească. Prin ea, cei doi miri se făgăduiesc unul altuia, înaintea lui Dumnezeu, pe care Îl iau drept martor al făgăduinței lor. De aceea, preotul se roagă acum: *Dumnezeule cel veșnic, Care pe cele despărțite le aduni într-o unire și ai pus dragostea legătură neîntreruptă...* Însoți binecuvântează și pe robii Tăi aceștia, povățuindu-i spre tot lucrul bun⁴². Este vorba de un angajament binecuvântat, pe care cei doi să-l împlinească în Taina Nunții.

În vechime, slujba Logodnei se săvârșea în pronaosul bisericii, însă astăzi atât ea, cât și cea a Cununii se oficiază

42. *Molitfelnic*, p. 81-82.

În naos, adică în partea centrală a bisericii, înaintea unei mese pe care se așează Sfânta Evanghelie, cununiile, Sfânta Cruce, două sfeșnice cu lumânări, paharul cu vin și pâine, precum și inelele sau verighetele.

Partea cea mai importantă a Logodnei e **punerea inelelor** pe degetele mirilor de către preot, care rostește de trei ori, pentru fiecare, binecuvântându-i: ***Se logodește robul lui Dumnezeu (N), cu roaba lui Dumnezeu (N), în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin.***

Inelele au fost folosite și înainte de creștinism și sunt folosite până astăzi. În perioada Vechiului Testament, simbolizau *puterea și încrederea care se acordau unei persoane*, semnificație care este evidențiată și în textul rugăciunilor Logodnei. În Biserică, ele sunt imaginea dragostei neîntrerupte dintre miri și se așează mai întâi pe Sfânta Evanghelie. În vechime se așezau pe Sfânta Evanghelie de pe Sfânta Masă, în Sfântul Altar. În cadrul slujbei, așezarea se face mai întâi pe mâna dreaptă, după ce preotul însemnează cu inelul pe fiecare dintre miri. *Inelul miresei este așezat pe mâna dreaptă a mirelui, iar cel al mirelui pe mâna dreaptă a miresei.* După Sfântul Simeon al Tesalonicului, *mirele se însemnează cu inelul miresei, iar mireasa cu cel al mirelui, de trei ori, în cinstea Sfintei Treimi.*

Rugăciunea Logodnei, după ce invocă ajutorul lui Dumnezeu oferit lui Isaac pentru a-și găsi logodnica, pe Rebeca (cf. *Facere* 24), amintește de momente din epoca Vechiului Testament când *prin inel* oamenii au primit putere de la Dumnezeu: *Iosif*, când a ajuns stăpânitor în Egipt (cf. *Facere* 41, 42), *Daniel*, în Țara Babilonului (cf. *Daniel* 6, 17) sau *Tamara*, când a primit zălog de la Iuda (cf. *Facere* 38, 18). În același timp, în rugăciune este amintit *inelul pe care Tatăl îl așează în mâna fiului risipitor după ce acesta se pocăiește și se întoarce acasă*, jertfind și vițelul cel îngrășat (cf. *Luca* 15, 22). Inelul devine astfel

un semn al împăcării omului cu Dumnezeu prin Jertfa mântuitoare a Fiului. La fel, cei doi miri, au șansa să sfințească viețuirea lor, pentru a se împărtăși de roadele răscumpărătoare ale Jertfei Mântuitorului Hristos.

Biserica se roagă să fie binecuvântată *această punere a inelelor cu binecuvântare cerească și îngerul Domnului să meargă înaintea lor în toate zilele vieții lor*⁴³.

La finalul logodnei, nașii schimbă inelele, așezându-le pe mâinile stângi ale finilor, arătându-se prin aceasta că făgăduința celor doi se face cu acceptul celor din jur, care devin împreună-martori înaintea lui Dumnezeu.

Lumânările aprinse ținute de nași simbolizează *curăția mirilor, lumina darului de sus și bucuria nuntașilor*.

În privința așezării mirilor în biserică în timpul slujbei, Sf. Simeon al Tesalonicului învață că mirele stă în dreapta, ca unul care este cap al femeii, iar mireasa, la stânga, lângă inima lui, pentru că a fost făcută din coasta lui, datorându-i supunere și ascultare.

Înainte de începerea propriu-zisă a Sfintei Taine a Cununiei, preotul tămâiază în jurul mesei, pe miri și pe nași, timp în care la strană se cântă versetele *Psalmului 127*, cu stihul *Slavă Ție, Dumnezeuul nostru, slavă Ție*. Este o preamărire a lui Dumnezeu, slăvind bucuria vieții de familie, care, dacă trăiește cu frică de Dumnezeu și va umbla în căile Lui, va primi și roade pe măsură: munca va fi roditoare („Rodul muncii Tale vei mânca”) și vor apărea și copiii, „ca niște vlăstare tinere de măslin, împrejurul mesei”, toate acestea ca binecuvântare de la Dumnezeu.

Slujba Cununiei

Cununia începe cu proclamarea solemnă a Împărăției lui Dumnezeu, prin rostirea formulei de binecuvânta-

43. *Molitfelnic*, p. 84.

10: *Binecuvântată este împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.*

Se anunță astfel care este ținta, care este finalul sau destinația însoțirii binecuvântate dintre mire și mireasă: depășește timpul și se ancorează în Împărăția lui Dumnezeu.

Ectenia care urmează conține diferite cereri pentru cei doi miri, la care poporul răspunde cu *Doamne, miluiește!*

Preotul se roagă pentru ei și pentru ca nunta lor să fie ***binecuvântată, ca și aceea din Cana Galileii***. Prin prezența Sa în Cana Galileii, Mântuitorul Hristos a binecuvântat nunta, înălțând-o din legea naturii în legea harului și transformând-o într-o unire duhovnicească. Săvârșind acolo cea dintâi minune, transformând apa în vin, El a început preschimbarea vieții omenești în legea harului prin întărirea și sfințirea Cununii. După cuvântul Fericitului Augustin, *Hristos a întărit în Cana Galileii ceea ce a instituit în Rai*⁴⁴. Același lucru ne rugăm să se întâmple de fiecare dată când doi oameni „se însoțesc unul cu altul, prin Taina Nunții”⁴⁵.

Ectenia, ca și multe din rugăciunile următoare, cuprinde cereri pentru ***nașterea de prunci buni, spre folos, cu purtare fără de prihană în viață***, care să le aducă nepoți (***fii fiilor lor, ca niște mlădițe tinere de măslin împrejurul mesei***) și multă bucurie.

Principalul scop al căsătoriei este sfințirea sau sfințenia vieții celor doi soți. Alături de întrajutorarea reciprocă, nașterea de prunci contribuie la sfințirea vieții celor doi. Dumnezeu dăruiește familiei de cele mai multe ori ***nașterea de prunci ca rod al iubirii soților și al dorinței acestora de a-i naște și a-i crește în iubire***. Prezența copiilor este un semn al iubirii lui Dumnezeu revărsate în familie, însă nu este suficient ca ei să fie născuți, ca și când

44. După Pr. Prof. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă...*, vol. III, p. 183.

45. *Molitfelnic*, p. 88.

ar fi doar o proprietate materială a părinților, ci trebuie educați și pregătiți pentru Împărăția cerurilor. În familia creștină nu se formează numai buni cetățeni ai patriei pământești, ci mai întâi cetățeni ai Patriei cerești. *Cea mai de seamă moștenire pe care o pot lăsa părinții copiilor este credința în Dumnezeu, ca iubire de Dumnezeu și de aproapele*⁴⁶.

Familia creștină este icoană și arvună a iubirii Preasfintei Treimi, întrucât în ea omul trăiește mai întâi taina filiației, fraternității și paternității sau bucuria de a fi *copil* (fiu ori fiică), *frate* (ori soră) și *părinte* (tată ori mamă)⁴⁷. Familia creștină este mediul cel mai prielnic în care omul poate înțelege *taina iubirii părintești a lui Dumnezeu*. Nu întâmplător Mântuitorul Însuși S-a născut ca om din femeie și a crescut într-o familie. Acest lucru ne arată „de ce termenii de bază din Biserică, precum: *părinte spiritual, mamă sau maică spirituală, frate și soră spirituală, fiu și fiică spirituală sunt preluați din vocabularul prin care desemnăm membrii familiei conjugale. Prin urmare, fără taina familiei nu poate fi înțeleasă nici taina Bisericii ca familie duhovnicească a iubirii frățești în Hristos, Fiul Tatălui ceresc, în Care primim înfierea prin lucrarea Sfântului Duh din Sfânta Taină a Botezului*”⁴⁸.

Rugăciunile Cununii cuprind o *aducere aminte* a principalelor binecuvântări pe care Dumnezeu le-a oferit oamenilor încă de la creație, începând cu primii oameni, Adam și Eva, pe care I-a „arătat un trup prin însoțire”, și continuând cu familii sfinte, ca Avraam și Sarra, Isaac și Rebeca, Iacov și Rahela, Iosif și Asineta, Zaharia și Eli-

46. Vezi † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Cuvânt rostit la Conferința pastoral-misionară semestrială de primăvară*, cu tema „2011 – Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română”, Palatul Patriarhiei, București, 8 iunie 2011.

47. † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Cuvânt rostit la Conferința pastoral-misionară semestrială de primăvară...*

48. † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Cuvânt rostit la Conferința pastoral-misionară semestrială de primăvară...*

subeta, părinții Sfântului Ioan Botezătorul, sau Ioachim și Ana, părinții Maicii Domnului. Toți aceștia fac parte din Genealogia pământească a Mântuitorului și au devenit modele de credință pentru orice familie care dorește să primească binecuvântarea lui Dumnezeu. *Binecuvântările pe care ei le-au primit constituie o prefigurare a Tainei Nunții și o imagine a unității căsătoriei.*

Prezența Mântuitorului la fiecare Cununie este reală, așa cum a fost în Cana Galileii. Preotul se roagă spunând: *Însuși, Stăpâne Preasfinte, primește rugăciunea noastră, a robilor Tăi și, precum acolo⁴⁹, și aici, fiind de față cu ajutorul Tău cel nevăzut, binecuvântează nunta aceasta⁵⁰.*

În rugăciuni se cere ajutorul lui Dumnezeu pentru ca mirii să aibă *viață pașnică, lungime de zile, înțelepciune, dragoste unul către altul întru legătura păcii, dar de prunci, remișie cu viață îndelungată⁵¹.*

Cel mai important moment din slujba Cununii îl reprezintă consfințirea legăturii dintre mire și mireasă prin a treia rugăciune de binecuvântare, atunci când preotul rostește: *Însuși și acum, Stăpâne, întinde mâna Ta din sfântul Tău locaș și unește pe robul Tău (N), cu roaba Ta (N)...⁵².* Aceste cuvinte sunt considerate ca o epicleză a Tainei Cununii, asemenea rugăciunii pentru sfințirea apei de la slujba Botezului. În acest moment preotul *unește mâna dreaptă a mirelui cu mâna dreaptă a miresei.* Mai exact, așază mâna miresei în mâna mirelui, ca într-un gest de oferire, așa cum Biserica se oferă lui Hristos – Capul ei, binecuvântând după aceea unirea mâinilor. Dumnezeu i-a creat pe primii oameni prin Cuvântul Său și prin lucrarea nemijlocită a mâinilor Sale, iar acum e rugat **să întindă mâna Sa cea puternică și tare pentru a-i uni pe cei doi „într-un trup” și pentru a-i încununa „într-un gând”⁵³.**

49. În Cana Galileii.

50. Din Slujba Cununii, *Molitfelnic*, p. 91.

51. *Molitfelnic*, p. 91.

52. *Molitfelnic*, p. 94.

53. *Molitfelnic*, p. 94.

Cununiile sunt așezate pe capetele mirilor de către preot, împreună cu nașii. Înainte de așezare, preotul atinge cununia fiecăruia de Sfânta Evanghelie și de Sfânta Cruce, după care însemnează de trei ori pe fiecare cu ea, făcând semnul crucii și rostind de fiecare dată: ***Se cunună robul lui Dumnezeu (N) cu roaba lui Dumnezeu (N), în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.*** Este gestul care îl arată pe om ca „stăpân al fapturii”, „rege al creației”, așa cum l-a creat Dumnezeu, Care Îl cheamă la demnitatea împărătească pe care să o trăiască și în familie. Fiecare familie devine o mică împărăție, ca o anticipare a Împărăției lui Dumnezeu.

Cununiile folosite astăzi sunt asemenea coroanelor cu care erau încununati în vechime regii și împărații, semnele puterii, ale stăpânirii și biruinței, reprezentând sentimentele de admirație sau recunoștință față de cei care erau biruitori în lupte. Oferite și celor care ieșeau învingători în competițiile sportive, ele sunt *semne ale victoriei vieții în iubire asupra morții în păcate*. Sf. Apostol Pavel spune: «Nu știți voi că acei care aleargă în stadion, toți aleargă, dar numai unul ia premiul? Alergați așa ca să-l luați. Și oricine se luptă se înfrânează de la toate. Și aceia, ca să ia o cunună stricăcioasă, iar noi, nestricăcioasă» (1 Corinteni 9, 24-25).

În Biserică, *la Taina Cununii, cununiile se așază pe capetele mirilor ca un semn al victoriei și ca o răsplată pentru curăția și fecioria acestora*, pe care se presupune că au păstrat-o până la nuntă. „Dacă va fi așa – spune Sf. Simeon al Tesalonicului –, casa aceea va fi binecuvântată”⁵⁴. De aceea, se cântă în acest moment: ***Doamne, Dumnezeul nostru, cu mărire și cu cinste încununază-i pe dânșii!***⁵⁵.

Cununile puse pe capetele mirilor *amintesc și de cununile cu care erau încununati mucenicii pentru răbdarea lor în credință*, fiindcă și căsătoria este, la rândul ei, o

54 SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele Taine*, p. 65.

55. Din Slujba Cununii, *Molitfelnic*, p. 95.

mucenicie, soții având de răbdat ispite și greutatea pentru a ajunge să câștige iubirea desăvârșită.

După așezarea cununiiilor, urmează **citirea Apostolului** (*Efesenii* 5, 20-33), în care Sf. Apostol Pavel aseamănă nunta cu legătura sfântă dintre Hristos și Biserică, îndemnând pe miri să se iubească unul pe altul. În continuare, **se citește Sfânta Evanghelie**, care relatează minunea săvârșită de Mântuitorul la Nunta din Cana Galileii (*Ioan* 2, 1-11).

Se cuvine să stăruim puțin asupra fragmentului din Epistola către Efesenii a Sfântului Apostol Pavel, care se citește ca **lectură apostolică**, înaintea Sfintei Evanghelii.

Apostolul îi îndeamnă pe soți: «***Supuneți-vă unul altuia, întru frica lui Hristos. Femeile să se supună bărbaților lor ca Domnului***» (*Efesenii* 5, 21). E de remarcant că, în fond, supunerea femeii se manifestă mai întâi față de Dumnezeu și, implicit, față de bărbatul său. Prin bărbat, femeia se supune lui Dumnezeu. De ce? Spune tot Apostolul: «***Pentru că bărbatul este cap femeii, precum și Hristos este cap Bisericii, trupul Său, al cărui mântuitor și este. Ci precum Biserica se supune lui Hristos, așa și femeile bărbaților lor, întru totul***» (*Efesenii* 5, 23-24).

Asemănarea dintre bărbat și femeie, pe de o parte, și Mântuitorul Hristos și Biserica Sa, pe de alta, reprezintă un adevăr teologic fundamental. Eva, prima femeie, a fost creată din coasta lui Adam, «os din oasele lui și carne din carnea lui» (cf. *Facerea* 2, 23), în timp ce Dumnezeu adusesese asupra acestuia somn greu. Pe Crucea Răstignirii, Mântuitorul, mort fiind, a fost împuns în coastă și „îndată a curs sânge și apă” (*Ioan* 19, 34). Iar din acel sânge și apă a luat naștere Biserica, fiind o imagine profetică a Botezului (apa) și a Euharistiei (sângele). „Vezi – spune Sf. Ioan Gură de Aur – cum suntem *din carnea Lui și din oasele Lui*, născuți și hrăniți din sângele Aceluia și din apă? Și, după cum, în timp ce Adam dormea, a plămădit-o pe feme-

ie, așa, în timp ce Hristos era mort, a plăsmuit Biserica din coasta Lui”⁵⁶. Acesta este motivația duhovnicească pentru care *bărbații sunt datori să-și iubească femeile ca pe înseși trupurile lor* (Efeseni 5, 28), pe lângă faptul că Dumnezeu a sădit în firea omului această chemare: *«De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup»* (Facerea 2, 24).

Bărbatul este cap femeii așa cum Hristos este Capul Bisericii. Bărbatul este mântuirea femeii lui așa cum Hristos Domnul este Mântuitorul Bisericii, pe care a iubit-o și *«S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfințească, curățind-o cu baia apei prin cuvânt, și ca s-o înfățișeze Sieși, Biserică slăvită, neavând pată sau întinăciune, ori altceva de acest fel, ci ca să fie sfântă și fără de prihană»* (Efeseni 5, 25-27). „Ai văzut măsura supunerii [datorată de femeie]? – se întreabă tot Sf. Ioan Gură de Aur – Ascultă și măsura dragostei [ce o datorează bărbatul]. Vrei să ți se supună femeia precum Biserica lui Hristos? Ai și tu grijă de ea, după cum Hristos de Biserică! Și chiar dacă trebuie să-ți dai sufletul pentru ea, chiar dacă trebuie să fii tăiat în mii de bucăți, chiar dacă ai suferi și ai pătimi pentru ea, să nu te dai în lături. Fiindcă de pătimești acestea n-au făcut nimic din ce a făcut Hristos. Fiindcă tu, fiind deja unit cu ea, faci acestea. Acela însă a făcut-o pentru cea care Îi întorcea spatele și Îl ura⁵⁷”⁵⁸. De fapt, *acolo unde există comuniune în iubire, nu se pune problema autorității*.

«Nimeni, vreodată, nu și-a urât trupul său, ci fiecare îl hrănește și îl încălzește, precum și Hristos Biserica» (Efeseni 5, 29). Aici surprinde Sf. Apostol Pavel icoana iubirii dintre soț și soție, alegând ca model relația omului cu propriul său trup.

56. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze...*, p. 56.

57. E vorba de lumea care nu-L primea ca Răscumpărător.

58. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze...*, p. 106.

După citirea Sfintei Evanghelii urmează o *ectenie întreită*, o *rugăciune*, în cadrul căreia preotul îi binecuvântează pe miri, apoi *ectenia cererilor*, rugăciunea ***Tatăl nostru*** și rugăciunea pentru **binecuvântarea paharului cu vin**.

Preotul binecuvântează paharul cu vin din care dă mirilor să guste pe rând, de trei ori, în timp ce se cântă: «*Paharul mântuirii voi lua și numele Domnului voi chema*» (*Psalms* 115, 4). În acest moment, se aduce și o bucată de pâine, din care preotul dă mirilor să guste mai întâi, după ce o înmoaie în vin.

Sf. Simeon al Tesalonicului arată că *paharul cu vin reprezintă, pe de o parte, bucuria și veselia nunții, iar pe de altă parte, unirea într-un cuget și viitorul comun al mirilor pe care ei îl vor avea împreună, beneficiind de aceleași bucurii și aceleași necazuri*⁵⁹. Bucata de pâine din care se dă mirilor să guste, o dată cu paharul de obște, au semnificații tainice: ne aduc aminte de împărtășirea mirilor, care la începuturile creștinismului avea loc în acest moment al slujbei, deoarece cununia se oficia în timpul sau imediat după Sfânta Liturghie. De atunci a rămas în rânduiala cununii cântarea *Paharul mântuirii*...

După aceasta se continuă cu *înconjurarea de trei ori a mesei* de către alaiul de nuntă, format din slujitori, miri și nași. Este un dans ritualic, în chip de horă, care simbolizează bucuria prilejuită de nuntă, sentiment ce s-a exprimat întotdeauna prin cântare și dans.

În timpul acestui ritual se cântă trei imne sau tropare:

1. ***Isaie, dănuiește; Fecioara a avut în pânțele și a născut Fiu pe Emanuel...*** Nunta e binecuvântată și cu nădejdea nașterii de prunci, iar Biserica ne amintește de nașterea minunată a dumnezeiescului Prunc din Sfânta Fecioară, naștere pe care a prezis-o mai ales proorocul Isaia.

59. Vezi Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele Taine...*, p. 53.

2. **Sfinților mucenici, care bine v-ați nevoit și v-ați încununat....** și

3. **Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, lauda apostolilor și bucuria mucenicilor....** Prin aceste ultime două cântări se reamintește mirilor că sunt datori să se facă părtași lui Hristos și sfinților lui prin viața curată pe care o vor avea în cadrul căsătoriei.

Înconjurarea mesei, pe care se află Sfânta Evanghelie, este și un semn al legăturii neîntrerupte dintre miri, a căror viață gravitează în jurul Mântuitorului Hristos, „izvorul vieții”. Mersul în formă de cerc închipuie, ca și la Botez, drumul către Împărăția cea veșnică a lui Dumnezeu, ai cărei membri se nasc și se formează în cadrul familiei.

După dansul ritualic și cântarea celor trei tropare, **sunt ridicate de pe capetele mirilor cununile**, în momentul în care aceștia așază mâinile peste Sfânta Evanghelie și peste Sfânta Cruce, în semn de jurământ.

Preotul rostește acum două formule de binecuvântare: *Mărit să fii mire ca Avraam...*, pentru mire, și *Iar tu, mireasă, mărită să fii ca Sarra...*, pentru mireasă. Ele sunt expresia cinstei pe care Dumnezeu o dă soților ce viețuiesc în pace și bună înțelegere, păstrând fidelitatea și respectul reciproc.

Cununiile purtate în cadrul slujbei, deși sunt luate de pe capetele mirilor, rămân în mod tainic toată viața, până când vor fi primite în Împărăția lui Dumnezeu, după cum se roagă preotul în acest moment: *Primește, Doamne, cununile lor întru împărăția Ta, păzindu-i curați, fără prihană și neasupriți în vecii vecilor*. E o rugăciune care nu indică nicidecum terminarea luptei, ci începutul ei, pentru a ajunge în Împărăție, avându-L ca împreună-luptător pe Mântuitorul Iisus Hristos.

Formula de final a Sfintei Taine a Cununii (Otpustul) ne reamintește de participarea Mântuitorului la Nunta din Cana Galileii, prin care „a arătat nunta cinstită”.

De asemenea, este invocată mijlocirea Maicii Domnului, a Sfinților Apostoli, a Sfinților Împărați și întocmai cu Apostolii Constantin și maica sa Elena, a Sfântului Mare Mucenic Procopie și a tuturor sfinților.

Sfinții Constantin și Elena sunt împărații creștini prin excelență, încoronați pentru prima dată de Biserică, în urma ostenelilor lor, ca un model pentru mirii care au primit cununile.

Sfântul Mare Mucenic Procopie, viețuitor în vremea persecuției împăratului Roman Dioclețian și pomenit pe 8 iulie, a fost un mare apărător al creștinilor. Întemnițat fiind, a sfătuit douăsprezece femei de neam bun să aleagă nunta cerească, a martirajului, ca dovadă a iubirii față de Mântuitorul Hristos.

După opt zile de la săvârșirea Sfintei Taine a Cununiei, sau într-o zi cât mai apropiată de aceasta, mirii se întorc în biserică, împreună cu nașii lor, care poartă lumânările. Sunt întâmpinați de preot în pridvor sau pronaos, unde li se citește o rugăciune, pentru a fi trimis către ei îngerul Domnului cel păzitor, *ca să-i păzească de orice răătăcire până la sfârșit* și să fie învredniciți *să intre în sfânta biserică și a se împărtăși cu Sfintele Taine*.

Această rânduială se mai numește și **ieșirea la biserică** sau **dezlegarea cununiilor**. Denumirile acestea amintesc de epoca veche, în care depunerea cununiilor se făcea în a opta zi după Cununie, nu la finalul ei, așa cum se întâmplă astăzi. Atunci mirii purtau cununi din flori, pe care le purtau opt zile și care erau dezlegate acum de episcop sau preot, înaintea ușilor bisericii sau în pronaos.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze maritale. Omilii la căsătorie*, trad. rom. de Pr. Marcel Hancheș, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2006, 213 p.
- SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele Taine*, vol. I și II, trad. rom. de Toma Teodorescu, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, Suceava, 2002 și 2003.
- *Molitfelnic*, EIBMBOR, București, 2002, p. 79-116.
- BRANIȘTE, Ene, Pr. Prof. Dr., *Liturgica specială*, EIBMBOR, București, 1985 sau Editura Lumea Credinței, București, 2005, p. 327-336.
- EVDOKIMOV, Paul, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, trad. rom. de Gabriela Moldoveanu, Editura Christiana, București, 1996, 222 p.
- GAVRILĂ, Vasile, Pr. Dr., *Cununia – viață întru Împărăție*, Fundația „Tradiția Românească”, București, 2004, 454 p.
- MEYENDORFF, Jean, *Le Mariage dans la perspective orthodoxe*, YMCA-PRESS, Paris, 1986 [trad. rom. de Cezar Login, *Căsătoria: perspectiva ortodoxă*, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2007, 146 p.].
- MIHOC, Constantin, Pr. Lect. Dr., *Taina Căsătoriei și familia creștină în învățătura marilor Părinți ai Bisericii din secolul IV*, Editura Teofania, Sibiu, 2002, 252 p.
- MOLDOVAN, Ilie, Pr. Prof., „În Hristos și în Biserică”, *Teologia iubirii: I. Iubirea taina căsătoriei*, 254 p. și *II. Adevărul și frumusețea căsătoriei*, Alba Iulia, 1996, 256 p.
- NECULA, Nicolae D., Pr. Prof. Dr., *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I-IV, Galați, 1996; București, 2001, 2004, 2010.
- SAVA, Pr. Prof. Dr. Viorel, „În Biserică slavei Tale”. *Studii de teologie și spiritualitate liturgică (I)*, Editura Erola, Iași, 2003, 281 p. [cap. *Cununia – icoană a Împărăției lui Dumnezeu*, p. 207-213].
- SCHMEMANN, Alexander, Pr. Prof., *For the Life of the Word. Sacraments and Orthodoxy*, St. Vladimir's Seminary Press, New York, 1973 [trad. rom. de pr. Aurel Jivi, *Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, EIBMBOR, București, 2001, p. 98-116].
- STĂNILOAE, Dumitru, Pr. Prof., *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, EIBMBOR, București, 2003, p. 118-135.

MĂRTURII PATRISTICE

„Când se vorbește de legăturile căsătoriei, în mod sigur se vorbește de un lucru sfânt și binecuvântat de Dumnezeu. **Căsătoria este o Taină mare, originea ei este divină, misiunea ei este sublimă, faptele ei sunt mari și roditoare**”⁶⁰ (Sf. Ioan Gură de Aur).

„Cei ce se însoară și cele care se mărită să facă unirea lor cu aprobarea episcopului, ca **să fie căsătoria lor după Domnul, iar nu după poftă**”⁶¹ (Sf. Ignatie Teoforul).

„Căsătoria vine de la Dumnezeu, mai întâi în instituirea sa primară, apoi în înălțarea ei prin Iisus Hristos la demnitatea de Taină. Dumnezeu a ales pentru creaturile Sale drumul potrivit pentru fiecare în parte, în două stări: una mai sublimă, fecioria; cealaltă mai accesibilă mulțimii, căsătoria. ... **Dumnezeu este legiuitorul căsătoriei. El o ridică până la demnitatea de Taină**”⁶² (Sf. Ioan Gură de Aur).

„**Nunta este o mare taină. Unirea dintre bărbat și femeie este închipuirea unirii dintre Hristos și Biserică.** De aceea, să nu te gândești la căsătorie în mod superficial și nici să nu aștepți zestre de la celălalt. Căsătoria nu este o afacere, ci o comuniune de viață”⁶³ (Sf. Ioan Gură de Aur).

60. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Bogății oratorice*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 2002, p. 227.

61. SF. IGNATIE TEOFORUL, „Către Policarp”, 5, 2, în: *Scrierile Părinților Apostolici*, trad. rom. Pr. Dr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 1995, p. 227.

62. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Bogății...*, p. 243.

63. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Problemele vieții*, trad. rom. de Cristian Spătărelu și Daniela Filioreanu, Editura Egumenița, p. 364.

„Ceea ce au făcut cei din Cana Galileii să facă și cei care acum își iau femei: **să-L aibă pe Hristos în mijlocul lor**. Și cum se poate face aceasta? Prin preoți! Fiindcă zice: *«Cel ce vă primește pe voi, pe Mine mă primește»* (Matei 10, 40)”⁶⁴ (Sf. Ioan Gură de Aur).

„Multe lucruri preafrumoase a săvârșit deodată prin acest unic și prim semn [transformarea apei în vin la Nunta din Cana Galileii]. Fiindcă **s-a sfințit nunta cinstită și s-a desființat blestemul femeilor**. Fiindcă nu se vor mai naște prunci în dureri, și Hristos a binecuvântat însuși începutul nașterii noastre. Iar slava Mântuitorului nostru a strălucit ca o rază a soarelui. Și ceea ce e mai mare în acestea e că ucenicii primesc asigurarea credinței din minunarea lor”⁶⁵ (Sf. Chiril al Alexandriei).

„De aceea, se pun cununi pe capul mirilor, întrucât sunt simbol al biruinței, și fiindcă ei, fiind neînvinși, se apropie în acest fel de patul de nuntă, și că n-au fot biruiți de plăceri. Dacă este robit de plăcere, dându-se pe sine desfrâului, de ce la urmă mai are pe cap cunună când el este învins?”⁶⁶ (Sf. Ioan Gură de Aur).

„Dacă ne vom îngriji de casele și familiile noastre, vom fi destoinici să avem ceva de spus în Biserică. Fiindcă **familia este o mică Biserică**. Și așa este cu putință ca bărbații și femeile să devină buni și să treacă împreună peste toate piedicile”⁶⁷ (Sf. Ioan Gură de Aur).

64. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze maritale. Omilii la căsătorie* (PG 62), trad. de Pr. Marcel Hancheș, Editura „Oastea Domnului”, Sibiu, 2006, p. 9.

65. SF. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, trad. rom. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, (Părinți și Scriitori Bisericești, 41), EIBMBOR, București, 2000, p. 159.

66. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze...*, p. 8.

67. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze...*, p. 122.

„Vezi cum suntem *din carnea Lui și din oasele Lui*, născuți și hrăniți din sângele Aceluia și din apă? Și, *după cum, în timp ce Adam dormea, a plămădit-o pe femeie, așa, în timp ce Hristos era mort, a plăsmuit Biserica din coasta Lui*”⁶⁸ (Sf. Ioan Gură de Aur).

„Vrei să ți se supună femeia precum Biserica lui Hristos? Ai și tu grijă de ea, după cum Hristos de Biserică! Și chiar dacă trebuie să-ți dai sufletul pentru ea, chiar dacă trebuie să fii tăiat în mii de bucăți, chiar dacă ai suferi și ai pătimi pentru ea, să nu te dai în lături. Fiindcă de pătimești acestea n-ai făcut nimic din ce a făcut Hristos”⁶⁹ (Sf. Ioan Gură de Aur).

„Femeia, deși pare că este în pierdere prin aceea că a fost rânduită să se supună și să aibă frică de bărbat, de fapt este în câștig. Căci **ceea ce este mai greu și mai important – iubirea – cade pe umerii bărbatului**”⁷⁰ (Sf. Ioan Gură de Aur).

„Nu osândesc căsătoria, n-o pun între faptele rele, dimpotrivă o prețuiesc nespus de mult. Căsătoria este un post al castității pentru cei care se folosesc de ea așa cum trebuie. Căsătoria nu dă voie firii omenești să se sălbăticească. Căsătoria pune traiul legiuit între un bărbat și o femeie ca un zid de apărare de care se sfărâmă toate valurile poftelor, prin acest trai legiuit dobândim multă liniște și o păstrăm. Sunt unii oameni care n-au nevoie de siguranța dată de căsătorie; în locul ei, aceștia își potolească înverșunarea prin posturi, privegheri, culcări pe pământ și prin multe alte nevoințe pustnicești. Pe astfel de oameni îi sfătuiesc să nu se căsătorească, dar nu-i opresc să se

68. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze...*, p. 56.

69. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze...*, p. 106.

70. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze...*, p. 117.

căsătorească. Deosebirea între sfat și oprire este tot atât de mare cât de mare este deosebirea între constrângere și libera alegere. Cel ce sfătuiește lasă celui care-l aude libertatea de a urma sau nu sfatul lui; cel care oprește îi răpește această liberate. În afară de aceasta, când eu sfătuiesc pe cineva să nu se căsătorească, nu spun că este rea căsătoria, nici nu osândesc pe cel ce nu se lasă convins”⁷¹ (Sf. Ioan Gură de Aur).

„Nunta are binecuvântare de la nespurcata Biserică”⁷² (Sf. Simeon al Tesalonicului).

„Fie ca o asemenea nuntă [ca cea din Cana Galileii] să încheiem și noi totdeauna, și fie ca Iisus cu Maica Sa să vină la ea ca să readune cunoștința noastră care curge afară din pricina păcatului și să o prefacă în îndumnezeire”⁷³ (Sf. Maxim Mărturisitorul).

„Și chiar în forma corpului ar putea vedea cineva că sunt unul, căci femeia a fost făcută din coasta bărbatului, și prin urmare amândoi sunt jumătăți ale întregului. De aceea, și numește pe femeie ajutor bărbatului, ca să arate că sunt una, de aceea, și bărbatul preferă pe femeie înaintea tatălui și a mamei sale, ca să arate că eu sunt un întreg. Dar și tatăl se bucură la căsătoria fiului și a fiicei sale, căci aceștia se grăbesc a se uni fiecare cu propriul său corp; și face atâta cheltuială de bani la nuntă, și totuși nu poate suferi să vadă pe fiul său necăsătorit”⁷⁴ (Sf. Ioan Gură de Aur).

71. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, trad. rom. de Pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2001, p. 24-25.

72. SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Tratat.*, vol. II, p. 24.

73. SF. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Răspunsuri către Talasie*, în: *Filocalia*, vol. III, trad. rom. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, București, 1999, p. 146.

74. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Coloseni, I și II Thesaloniceni*, XII, trad. rom. de Arhim. Theodosie Athanasiu, Atelierele grafice Socecu & Co, București, 1905, p. 152.

Pr. Prof. Dr. Nicolae D. NECULA

CE PRACTICI NELITURGICE ȘI NECANONICE SE ÎNTÂLNESC LA SĂVÂRȘIREA TAINEI SFÂNTULUI BOTEZ?

Pentru săvârșirea Tainei Botezului, Biserica și-a format un ritual bine conturat și definitivat de timpuriu, căci în secolul al V-lea, când înflorește literatura mistagogică, de explicare, mai ales a Tainelor de inițiere creștină, rânduiala Tainei era deja definitivată și aplicată în punctele ei esențiale. Dovada acestui fapt sunt structura și ritualul însuși ale Botezului, concepute pentru oamenii maturi, care se botezau în vremea catehumenatului (sec. IV-VII) și care au rămas aceleași chiar și după această dată, când în Biserică s-a instituit *pedobaptismul*, adică Botezul pruncilor sau al copiilor, așa cum se practică până în ziua de astăzi¹.

Rânduiala Tainei Botezului s-a respectat cu sfințenie în viața Bisericii, căci de modul în care se săvârșește Taina, depinde valabilitatea acestuia, mai ales când ne referim la momentele, formulele sau rânduielile care țin de esența Tainei. La acestea s-au adăugat și grija, ca și dorința de a păstra unitatea și uniformitatea în săvârșirea serviciilor divine, care atrăgeau după sine și unitatea de credință. De aceea, devierile de la rânduiala Botezului sau nerespectarea ritualului prescris în cărțile de cult, *Molitfelnic* și *Aghiasmatar*, au fost mereu sancționate disciplinar de către autoritatea bisericească.

Păstrarea uniformității și unității în săvârșirea Tainei Botezului este necesară și astăzi și oricând, întrucât prin ea

1. Vezi †NICOLAE Corneanu, Mitropolitul Banatului, „Pedobaptismul (Botezul copiilor) de-a lungul vremii”, *Biserica Ortodoxă Română*, XCIII (1975), 1-2, p. 130-149.

se asigură valabilitatea Tainei și unitatea noastră în aceeași Biserică Ortodoxă. Cu toate acestea, se mai constată unele devieri de la rânduiala Tainei Botezului, care aduc după sine semne de întrebare pentru credincioși, dacă nu constituie chiar prilej de sminteală și aruncă asupra preotului slujitor o umbră de bănuială, știrbindu-i-se autoritatea și prestigiul, fără să mai vorbim de unele abateri, care ar atrage după sine și invalidarea Tainei.

I. Practici greșite întâlnite la săvârșirea Tainei Botezului

1. Primitorii Botezului. Botezul poate fi primit de orice om, indiferent de vârstă, fie prunc, fie adult, care n-a mai fost botezat o dată cu botezul creștin valid, indiferent dacă se naște în familii creștine sau de alte religii. De asemenea, **Botezul, ca orice Taină, se săvârșește persoanelor vii.** În această privință, trebuie să arătăm că există practica răspândită mai ales în Moldova, dar și în alte regiuni ale țării, *a botezării copiilor morți nebotezați și, cu atât mai grav, a celor avortați pe cale naturală, sau, și mai grav, a celor avortați prin mijloace medicale speciale*². A admite sau a încuraja o asemenea practică ar însemna o încălcare gravă a unui principiu dogmatic și o inovație liturgică dintre cele mai condamnabile, care nu-și poate găsi nici o justificare. *Biserica este foarte categorică și nu permite nici măcar oficierea slujbei înmormântării copiilor morți nebotezați. Cu atât mai mult, ea nu va admite oficierea Tainei Botezului copiilor avortați sau lepădați.* A administra Botezul unor asemenea persoane, înseamnă o desconsiderare sau chiar o bătaie de joc față de Taina Sfântului Botez, atât de importantă în viața noastră religioasă. *Un slujitor care săvârșește a aseme-*

2. Pr. Prof. Dr. Nicolae D. NECULA, „Este corectă practica botezului copiilor avortați?“, în: *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 157-161.

nea ceremonie este un fur de cele sfinte. Obiceiul este cu atât mai demn de condamnat, cu cât botezul respectiv se face și copiilor avortați cu bună știință sau cu voie. În aceste cazuri, abaterea este cu atât mai gravă, întrucât *se încearcă să se sfințească o crimă.* Chiar și rânduiala desfășurării unui asemenea botez este o inovație, ea nefiind menționată în nici o carte de cult.

2. Nerepetarea Botezului. *Nu este îngăduit să se citească lepădările copiilor care se îmbolnăvesc de epilepsie, așa cum cer părinții lor, presupunând că ele nu s-au citit la săvârșirea slujbei Botezului. Botezul, nerepetându-se, nu se săvârșește celor reveniți de la alte confesiuni sau culte, când aceștia au botezul administrat în numele Sfintei Treimi. Numai copiilor părăsiți, lepădați sau găsiți, despre care nu se știe dacă au fost botezați, li se administrează Botezul, condiționat: „Se botează.... dacă nu a fost botezat...”³.*

3. Nașii trebuie să fie ortodocși, indiferent dacă sunt tineri sau în vârstă, căsătoriți sau nu. Copiii nematuri nu pot fi nași, deoarece nașul își ia angajamentul solemn înaintea lui Dumnezeu și a Bisericii, că pruncul va fi crescut ca un adevărat creștin și un bun credincios al Bisericii. De asemenea, nu pot fi nași oamenii de alte confesiuni sau religii⁴.

4. Timpul săvârșirii Botezului. *Botezul poate fi săvârșit în orice perioadă a anului bisericesc, fără să aibă restricții legate mai ales de zilele de post sau posturile de durată, numai că aici trebuie avut în vedere faptul că, slujba fiind urmată de o masă festivă, aceasta trebuie să fie de post. De aceea, este bine ca acest eveniment să aibă loc în zile de sărbătoare sau în zile de dulce, în care agapa legată de el să fie în concordanță cu bucuria momentului.*

3. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Se poate repeta slujba Tainei Botezului“, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. I, p. 151-153.

4. Pr. Prof. Dr. Ene BRANIȘTE, *Liturgica specială*, București, 1983, p. 358-359.

Din păcate, sunt unii credincioși care cer să săvârșească Botezul chiar și în Postul Paștelui. În aceste cazuri, masa trebuie să fie de post.

Cât privește vârsta copiilor, ar fi de dorit ca aceștia să fie botezați cât mai curând după naștere, între 8 și 40 de zile, conform rânduielilor liturgice. Din păcate, Botezul se săvârșește, de multe ori, la jumătate de an sau chiar la un an după naștere. Aceasta, pe de o parte, poate spori riscul ca pruncul să se îmbolnăvească și să moară nebotezat, iar pe de altă parte, poate îngreuna săvârșirea Botezului în liniște și netensionat, având în vedere că un prunc aproape de un an este greu de afundat în cristelniță, iar reacția lui este de cele mai multe ori violentă, plângând aproape pe toată durata desfășurării slujbei⁵.

5. Locul săvârșirii Botezului. *Acesta nu poate fi decât biserica sau locașul de cult.* Din nefericire, mai există persoane care cer ca botezul să fie săvârșit acasă, ceea ce nu se întâmpla decât pe vremea comunismului, când, din cauza restricțiilor, se săvârșea Botezul în băițe, ligheane, oale mari sau alte recipiente care înlocuiau cristelnița. *Astăzi nu mai avem nici un motiv să săvârșim Botezul acasă.* Cât privește locul din biserică în care ar trebui să se săvârșească Botezul, acesta ar trebui să fie *tinda sau chiar pridvorul bisericii, pentru prima parte a botezului, numită rânduiala facerii catehumenului, și pronaosul pentru botezul propriu-zis.* Din păcate, prima parte se săvârșește tot în pronaos.

6. Rânduiala slujbei Botezului. În prima parte a Botezului, rânduiala facerii catehumenului, se citesc **patru rugăciuni. Primele două pot fi numite exorcizări, căci sunt muștrări adresate diavolului și se citesc cu fața spre apus.** Pe celelalte două, adresate lui Dumnezeu,

5. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Poate mama să participe la slujba Tainei Botezului oficiată propriului său copil?“, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. I, p. 161-164.

preotul le citește stând cu fața spre răsărit. Tot în prima parte, *lepădările de satana și unirea cu Hristos, ca și rostirea Crezului, prevăzută de rânduială să se rostească de trei ori, sunt rostite numai o dată de cei grăbiți sau comozi.*

7. La partea a doua a Botezului propriu-zis, menționăm următoarele abateri de la rânduiala corectă:

a) În unele părți din țară, mai ales în Transilvania, *nu se mai face sfințirea apei, ci se toarnă în ea agheasmă mare sau mică existentă în biserică, ceea ce nu este admis;*

b) Afundarea și scoaterea de trei ori din apa cristelniței, care este partea principală a slujbei Botezului, nu se respectă peste tot. *Însă, din nefericire, sunt unii preoți care-i introduc pe copii numai cu vârful capului în apă. Alții îi introduc cu picioarele în apă și apoi le stropesc restul trupului sau le toarnă apă pe cap și pe corp. Socotim că un astfel de Botez nu e deplin și nu poate exprima simbolismul Tainei: îngroparea și învierea împreună cu Hristos.*

c) Din păcate, unii preoți omit citirea Apostolului (Romani 6, 3-11), care exprimă admirabil teologia Botezului⁶.

8. Pretenția unor părinți de a-și boteza copiii singuri. O problemă de care ne izbim destul de des la săvârșirea Botezului, este aceea legată de *pretenția unor părinți și uneori a nașilor de a boteza pe copilul lor singur și nu împreună cu alții, pentru diferite motive: contaminarea cu o boală și teama că numai primul botezat se bucură*

6. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA: „Ce practici greșite întâlnim astăzi în administrarea Botezului?” și „De ce este necesar să botezăm copiii la scurt timp după naștere”, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. II, p. 236-249 și 215-224; „Ce se cuvine să știm în legătură cu Taina Botezului și săvârșirea ei?”, în: *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 107-112.

*de toată sfințenia apei*⁷. Practica de două ori milenară a Bisericii ne arată că n-a fost nici un caz de îmbolnăvire din Botez sau Împărtășanie. Cât privește sfințenia apei, ea este aceeași pentru toți copiii care se botează în această apă. Ce să mai vorbim de practica din Biserica Veche, când în aceeași apă, în bazinele mari din baptisteriu, se botezau cu sutele sau miile cei care veneau la creștinism. Dorința de a boteza copiii separat nu trebuie acceptată, deoarece ea este o dovadă de egoism și o sfidare a duhului comunitar care caracterizează viața și lucrarea sfințitoare a Bisericii.

9. Apa caldă la Botez. Obiceiul mai nou de a se folosi *apă caldă la săvârșirea Tainei Botezului nu se justifică, fiindcă nu este confirmată de Tradiție.*

10. Participarea mamei la botezul propriului ei copil. O practică greșită, legată de săvârșirea Botezului este interdicția mamei de a participa la botezul propriului ei copil⁸. S-a luat obiceiul ca la botezul pruncilor, mamele să nu participe și această tradiție se respectă cu strictețe în toate regiunile țării. Greșeala provine din faptul că nu se face deosebire între actul curățirii femeii, care a născut, și cel al participării la botezul pruncului. *Rezolvarea corectă a acestei probleme este următoarea: Dacă Botezul are loc înainte de 40 de zile, cât îi trebuie mamei pentru curățire, atunci ea nu va intra în biserică și nu va participa la Botezul propriului ei prunc. Dacă Botezul se oficiază după 40 de zile de la naștere, și mamei i s-a citit molitva de curățire, ea poate participa fără nici o problemă la botezul propriului său copil.* Din punct de vedere religios, ea nu are nici un impediment care să o oprească.

11. Câte nume dăm copiilor la Botez? Se observă în ultima vreme o *practică de influență străină de a da*

7. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Este îndreptățită practica și cererea unor credincioși de a boteza copiii separat?“, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. I, p. 154-157.

8. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Poate mama să participe la Botezul propriului său copil?“, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. I, p. 161-164.

copiilor la Botez nume cât mai străine de antroponimele românești și, în același timp, un obicei și mai snob și de neînțeles de a da celor nou-născuți de la două până la cinci și chiar mai multe nume. Situația este și mai ridicolă și nefirească atunci când constatăm că aceste nume sunt o amestecare de antroponime românești și străine, cu totul nepotrivite, când alături de nume românești, curate și îndătinate, apar nume din onomastica franceză, engleză, germană, italiană, spaniolă sau indiană. Aceasta nu este decât o denaturare a unei practici vechi și sănătoase românești și o îndepărtare de sensul, semnificația sau rostul numelui în viața omului, în general, și a creștinului, în special. Numele dat la Botez trebuie să fie unul, deoarece o persoană nu are decât o identitate, în această privință catehizarea preotului fiind binevenită⁹.

12. Ultimul exemplu negativ pe care vreau să-l aduc în discuție este săvârșirea Botezului concomitent cu Sfânta Liturghie, pentru ca noul botezat să se împărtășească la Liturghia respectivă. Practica aceasta nu poate fi justificată cu Tradiția din timpul Bisericii primare, fiindcă atunci Botezul se săvârșea înainte de Liturghie. În vechime, și mai cu seamă în perioada catehumenatului (sec. IV-VI), Botezul se săvârșea, de regulă, în ajunul marilor sărbători din timpul anului bisericesc: la Nașterea Domnului, Botezul fiind o naștere din nou, pentru viața în Hristos; la Bobotează, când S-a botezat Mântuitorul Hristos; la Paști, fiindcă Botezul simbolizează moartea și îngroparea cu Hristos, ca și învierea cu Hristos (*Romani* 6, 3-8); la Rusalii (Cincizecime), întrucât Botezul creștin este săvârșit cu apă și cu Duh Sfânt.

La toate acestea date, *Botezul se săvârșea înainte de Liturghie*, la care participau și apoi se împărtășeau pentru prima dată.

9. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Ce și câte nume punem copiilor noștri la Botez?“, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. III, EIBMBOR, București, 2004, p. 171-186.

De aceea, la aceste sărbători se cântă și azi: „Câți în Hristos v-ați botezat...” (*Galateni* 3, 27), în loc de „Sfinte Dumnezeule...” la Sfânta Liturghie. Numai în cazuri de excepție se săvârșea Botezul și în alte zile sau sărbători.

Pentru Botezul pruncilor nu există zile sau ceasuri hotărâte, pentru ca aceștia să nu moară nebotezați. Astăzi, de regulă, Botezul pruncilor se săvârșește după Sfânta Liturghie. Împărtășirea lor se face cu împărtășanie din acea zi sau cu cea de peste tot anul.

Iată, așadar, câteva din practicile neliturgice și necanonice care se mai întâlnesc la săvârșirea Tainei Sfântului Botez. *Ele nu trebuie în nici un caz încurajate, uneori din dorința de a fi pe placul credincioșilor neinstruiți și neobișnuiți cu lucrurile sfinte. Botezul trebuie să fie un moment de mare sobrietate, o slujbă săvârșită cu toată măreția și demnitatea sacerdotală, în care să nu se permită dezordinea, indisciplina, glumele deplasate, comentariile puerile, ci să se păstreze caracterul sacru al Tainei și al lucrării dumnezeiești săvârșite asupra pruncilor sau adulților care se botează.*

Cuvântul de învățătură al preotului se impune cu necesitate la asemenea eveniment.

Toate aceste reguli trebuie cunoscute mai întâi de către preoții slujitori și cuprinse în planul de catehizare, care se impune tot mai mult, și apoi de către credincioși, care, în felul acesta, vor aprecia altfel lucrarea sfințitoare care se săvârșește asupra copiilor în actul Botezului și vor participa la el cu mult mai multă atenție, cu respectul și evlavia care se impun într-o asemenea împrejurare.

Pentru atingerea acestui scop, nu există altă cale decât catehizarea sau formarea religioasă temeinică a păstoriților noștri.

PRACTICI NELITURGICE ȘI NECANONICE ÎNTÂLNITE LA SĂVÂRȘIREA TAINEI CUNUNIEI

Săvârșirea Tainei Sfintei Cununii sau a Nunții este unul din momentele cele mai importante din viața a doi tineri. Am putea spune că este momentul central al vieții bărbatului și femeii, căci prin această lucrare sfântă a Bisericii, cei doi tineri primesc harul lui Dumnezeu, care binecuvântează și sfințește legătura dintre bărbat și femeie, dintre mire și mireasă, în vederea întemeierii unei noi familii, a nașterii de prunci și a ajutorului reciproc¹⁰.

De momentul săvârșirii Tainei Cununii se leagă și cealaltă parte a căsătoriei care ține de aspectul laic sau lumesc al ei și care constă din întrunirea celor două familii ale celor doi tineri, a prietenilor, rudelor și cunoștințelor lor, pentru a se bucura de acest eveniment, în cadrul unor mese festive. Este aspectul social și tradițional al căsătoriei, care își are rostul și importanța sa¹¹.

Ceea ce ne interesează în chip deosebit și trebuie să prevaleze în privința Tainei Cununii este *aspectul religios care înseamnă săvârșirea Tainei, în biserică, precedată de slujba Logodnei*. Deși rânduiala acestor slujbe o găsim în cărțile de cult *Molitfelnic* sau *Aghiasmatar* și deși indicațiile tipiconale se referă precis la momentele și actele liturgice ale acestor slujbe, mai găsim în practica unor preoți și unele *abateri și inovații sau adaosuri care nu sunt conforme*

10. Vezi Prof. Nicolae CHIȚESCU, Pr. Prof. Dr. Isidor TODORAN, Pr. Prof. I. PETREUȚĂ, *Teologia dogmatică și simbolică*, vol. II, București, 1953, p. 915-916.

11. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Este îngăduit creștinilor ortodocși să participe la nuntă?“, în: *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. II, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2001, p. 342-346.

cu rânduiala stabilită de regulile tipiconale și canonice. Ele au fost și sunt comise fie din necunoașterea rânduiei corecte și adevărate, fie din influențele venite de la alte confesiuni, fie din spiritul inovator al unor slujitori, care cred că prin aceasta se pot evidenția. De aceea, în cele ce urmează, vom prezenta abaterile liturgice și canonice observate la săvârșirea acestei Sfinte Taine¹².

1. Primitorii Cununii trebuie să fie creștini ortodocși. Nu este îngăduită căsătoria dintre un ortodox și romano-catolic sau protestant și cu atât mai mult cu un evreu sau cu un musulman. Soțul neortodox trebuie ca înainte de căsătorie, să treacă la Ortodoxie. Căsătoriile mixte se săvârșesc numai cu dezlegarea sau dispensa chiriarhului locului¹³. Aceste căsătorii privesc mai ales legăturile dintre ortodocși și catolici și protestanți. Pentru căsătoriile dintre ortodocși și cei de alte religii sau neoprotestanți, care nu cred în Sfânta Treime, aceștia din urmă trebuie botezați înainte de căsătorie.

De asemenea, nu pot primi Taina Cununii persoanele de același sex, homosexuali și lesbiene, pentru că asemenea legături nu duc la nașterea de copii și ca atare nu există niciun ritual pentru săvârșirea lor, fiind acte nefirești¹⁴. Cununia nu se oficiază nici soților divorțați și recăsătoriți, deoarece ei revin la o stare de normalitate, mai

12. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, *Tradiție și înnoire...*, vol. III, EIBMBOR, București, 2004, p. 210-214.

13. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Este îngăduit să se officieze slujba Cununii unui creștin ortodox cu un neortodox sau necreștin?“, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. II, p. 319-324; Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Care sunt implicațiile pastorale și ecumenice ale căsătoriilor mixte?“, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. III, p. 224-232.

14. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Se poate vorbi de o «căsătorie» între parteneri de același sex?“, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. IV, Editura Cuvântul Vieții a Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 2010, p. 132-137; Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Este de conceput o slujbă de binecuvântare a legăturii homosexuale în Biserica Ortodoxă?“, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. II, p. 358-366.

ales dacă au fost cununați¹⁵, întrucât cununia nu se poate repeta în această situație. Cununia nu se săvârșește nici între o persoană vie și una moartă¹⁶ și nici persoanelor care se află în grade de rudenie interzise de Biserică¹⁷.

2. Nașii trebuie să fie ortodocși, căsătoriți, cu viață de familie morală, exemplară, pentru a fi modele de urmat în viața finilor. Moda mai nouă, ca nașii să fie de aceeași vârstă cu finii sau chiar mai tineri nu este una duhovnicească. Nașii devin îndrumătorii vieții de familie a finilor, ceea ce presupune și o experiență de viață și autoritate morală. Nu poți să înveți pe alții ceea ce tu nu cunoști. De asemenea, nu se admit nașii de altă confesiune și cu atât mai mult de altă religie¹⁸.

3. În privința săvârșitorului Tainei Nunții, acesta trebuie să fie episcopul sau preotul. Vechile pravile bisericești opreau pe preoții călugări, adică pe ieromonahi, de la săvârșirea Tainei Cununii, pe motivul că aceștia, depunând votul castității, nu pot participa la dansul ritual de la înconjurarea mesei, însoțit de cântarea „Isaia, dănuiește” și nici la ospățul de nuntă¹⁹.

Pentru aceleași motive, nunta nu trebuie săvârșită în bisericile mănăstirești, ci în cele parohiale. Și arhiereul care săvârșește Taina Cununii se retrage în scaunul arhieresc și nu participă la dansul ritual. Hotărârea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, ca slujba Cununii să nu se mai săvârșască în mănăstiri, a

15. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Săvârșim slujba Cununii soților divorțați și recăsătoriți?”, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. I, p. 216-220.

16. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Este îngăduit a se săvârși cununia unei persoane vii cu una decedată?”, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. I, p. 226-228.

17. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Sunt necesare cunoașterea și respectarea gradelor de rudenie la încheierea căsătoriei și la oficierea Tainei Cununii?”, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. II, p. 313-319.

18. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Ce rol au nașii de cununie și ce condiții trebuie să îndeplinească?”, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. I, p. 214-216.

19. Vezi *Pravila cea Mare sau Îndreptarea Legii*, gl. 135, alin. 2.

fost o măsură firească și binevenită de a păstra slujba acestei Taine în limitele liturgice și canonice prevăzute pentru ea.

4. Timpul săvârșirii Tainei Nunții. *Taina Cununiei trebuie să fie săvârșită numai în timpul prescris sau îngăduit de Biserică.* Calendarele noastre de perete ne arată că nu se fac nunți în următoarele zile sau perioade de timp: *zilele de post, în ajunul tuturor praznicelor împărătești, în săptămâna albă și a brânzei, în săptămâna luminată și în zilele tuturor praznicelor împărătești dintre Crăciun și Bobotează.* În realitate, aceste soroace nu sunt respectate cu strictețe, manifestându-se un dispreț față de rânduielile bisericești, ceea ce arată un nivel ridicat de secularizare. La acestea, se adaugă *obiceiul de a cere dispensă* pentru săvârșirea nunții într-unul din posturile de durată, care ar trebui să dispară cu desăvârșire. Săvârșirea Tainei Nunții în post este lipsă de respect față de cele sfinte, iar asemenea căsătorii nu durează mult. O practică superstițioasă, fără niciun temei teologic sau practic, este *evitarea de a săvârși căsătoria religioasă în luna mai*, obicei tot mai răspândit în rândul credincioșilor. Argumentarea adusă este puerilă și nedemnă de luat în seamă: așa cum se scutură florile, tot așa se destramă și căsătoria făcută în luna mai. Această lună, dimpotrivă, este una din cele mai frumoase din an și, în afară de zilele de post obișnuite, nu există niciun alt impediment. Dacă apreciem corect, poate că este luna cea mai indicată pentru asemenea eveniment, fiind luna florilor și oferind atmosfera propice pentru un așa frumos și important moment cum este nunta²⁰.

5. Timpul din zi pentru săvârșirea Tainei Nunții. În privința momentului din zi, așa cum se precizează în *Molitfelnic* și așa cum se respectă această practică în Biserica Veche, *Taina Nunții ar trebui săvârșită după*

20. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Este întemeiat obiceiul de a nu se săvârși cununii în luna mai?“, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. III, p. 226-228.

*Sfânta Liturghie*²¹, la care tinerii ar trebui să participe și să se împărtășească. Oricum, spovedirea și împărtășirea tinerilor ar trebui să devină regulă obligatorie pastorală. Săvârșirea Tainei Nunții în zi de sâmbătă are dezavantajul că petrecerea de nuntă prelungindu-se, credincioșii nu mai vin în Duminica următoare la biserică.

6. Locul săvârșirii Tainei Cununiei. Slujba Cununiei trebuie să aibă loc *numai în bisericile parohiale*. În niciun caz nu mai are nicio logică dorința sau pretenția unei persoane de a săvârși Cununia în case particulare, cum se obișnuia pe vremea prigoanei comuniste. Ea nu se săvârșește nici în paraclise și cu atât mai mult în bisericile mănăstirești fiind o slujbă de bucurie pentru întemeierea unei familii conjugale și la care participă comunitatea parohială.

7. Săvârșirea rânduielii Tainei Cununiei

a) *Logodna*. Prima observație pe care vrem să o facem este aceea că slujba logodnei trebuie să se săvârșească deodată cu cea a Cununiei²². Este adevărat că, în cărțile de cult, *Molitfelnic* și *Aghiasmatar*, ele figurează ca slujbe separate una de alta, ca rânduieli de sine stătătoare, cu început și cu sfârșit, ceea ce dă impresia că ele se pot sau trebuie săvârșite separat una de alta și la intervale mari de timp. În acest sens, a existat și există această practică. Mai ales odinioară ele se săvârșeau separat. Dar ele apar ca slujbe de sine stătătoare doar pentru faptul că prima, adică Logodna, este o ierurgie, iar a doua, adică cea a Nunții, este o Sfântă Taină. Lucrările și efectele lor asupra mirilor sunt diferite. Prima este o binecuvântare și o punere a inelelor, iar a doua este o slujbă de sfințire a legăturii dintre bărbat și femeie, prin punerea cununilor cu formula respectivă. Practica ne arată că, deși ele se pot săvârși sepa-

21. Vezi Pr. Prof. Dr. E. BRANIȘTE, *Liturgica specială*, p. 405.

22. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Este corect și indicat să săvârșim slujba Logodnei separat de cea a Cununiei?“, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. II, p. 325-329.

rat, cum arată și Sf. Simeon al Tesalonicului și cum lasă să se înțeleagă *Molitfelnicul*, totuși este bine ca ele să fie săvârșite împreună. *Și aceasta pentru motivul că mulți dintre cei care săvârșesc Logodna cu mult înaintea Cununiei, cred că prin aceasta au primit binecuvântarea și dezlegarea de a începe conviețuirea sau viața intimă, ceea ce este total greșit. Logodna nu dă dreptul la consumarea vieții conjugale, fiind doar o arvună, o cheazășie, o promisiune sau o făgăduință de a întemeia o familie.* Numai Taina Cununiei dă dreptul la aceasta. În alte cazuri, cei care au făcut Logodna nu mai vin să primească și Taina Nunții și trăiesc în concubinaj toată viața. De aceea, *se impune ca aceste două slujbe să fie săvârșite împreună.*

A doua observație ține de rânduiala Logodnei care, în practică, se scurtează prea mult. Măcar rugăciunea după punerea inelelor trebuie citită deoarece ea exprimă foarte limpede rostul și semnificația inelelor.

b) Cununia propriu-zisă

În legătură cu rânduiala Cununiei propriu-zise, trebuie ca, pe lângă abaterile necanonice și liturgice, pe care le vom prezenta, să subliniem faptul că și slujba Cununiei se scurtează neadmis de mult, prin omiterea unor rugăciuni, a unor cântări și texte scripturistice care sunt esențiale pentru înțelegerea sensului sau rostului teologic al Cununiei: prima dintre cele trei rugăciuni ale Cununiei, cântarea „Doamne, Dumnezeuul nostru” cântată o singură dată, pericopa de Apostol (*Efesenii* 5, 20-33), care arată fundamentarea scripturistică a Tainei Cununiei, rugăciunea de după ectenia întreită, ectenia cererilor, rugăciunea de binecuvântare a paharului. *Această prescurtare sau mutilare a slujbei Cununiei nu este îngăduită, fiecare piesă a rânduiei, moment sau rostire având însemnătatea și rostul ei bine definite.*

Dintre practicile neliturgice și necanonice pe care le întâlnim la săvârșirea Tainei Cununiei, menționăm:

1. Legarea mâinilor celor doi miri, cu o batistă albă, după ce preotul le citește rugăciunea a treia din cele de la începutul cununiei și le împreunează mâinile. Obiceiul se practică prin părțile Transilvaniei și nu are nicio justificare cu atât mai mult cu cât nu este menționat în nicio carte de cult sau de Tipic ori Liturgică.

Momentul acesta se pecetluiește prin punerea cununilor, nu prin legarea mâinilor cu o batistă.

2. Amăgirea sau păcălirea mirilor atunci când li se dă să guste din pâine și vin este una din practicile încă înrădăcinate și întâlnite la unii preoți mai ales din mediul rural, dar uneori și de la oraș, cu intenția de a produce ilaritate și de a înveseli pe nuntași. Obiceiul este însoțit uneori și de glume deșănțate și nepotrivite cu momentul respectiv. În unele localități, obiceiul este așa de înrădăcinat, încât mirii se așteaptă de la început la aceasta, iar dacă preotul nu procedează așa, se produce oarecare nedumerire și chiar nemulțumire nuntașilor.

Acest obicei nici nu mai trebuie comentat, întrucât el este, fără îndoială, greșit, pentru că se denaturează și se ridiculizează un moment foarte important al slujbei. Împărtășirea din paharul comun sau de obște, binecuvântat înainte de preot, este simbolul cumuniunii mirilor, care de acum vor împărtăși bucuriile și necazurile vieții. La început, a existat numai paharul, așa cum arată rugăciunea de binecuvântare, apoi s-a adăugat și pâinea. Aceasta poate fi interpretată și ca o reminiscență din religia romană, când la nuntă se frângea pâinea, pe care mirii o mâncau împreună. Obiceiul frângerii pâinii se mai păstrează și astăzi în unele părți. Pâinea se frânge când mireasa părăsește casa părintească și o aruncă din pragul casei cu spatele spre lume, fiind mâncată de nuntași și mai ales de cei ce vor să se căsătorească. Practica aceasta nu are o semnificație creștină și a rămas ca o datină populară. Însă împărtășirea din același pahar și din

aceeași pâine se referă mai degrabă la împărtășirea mirilor, care se făcea în acest moment al Cununii, când Cununia se săvârșea după Sfânta Liturghie, iar mirii nu s-au împărtășit în timpul Liturghiei. Cântarea „Paharul mântuirii”, care se cântă la împărtășirea mirilor, ne duce cu gândul la paharul sau potirul din care se împărtășeau credincioșii la Sfânta Liturghie. De aceea, momentul trebuie să fie plin de sobrietate și solemnitate, cum trebuie să fie de fapt toată rânduiala slujbei Cununii. Cunoscând semnificația momentului, nu trebuie să-l minimalizăm cu glume nepotrivite. Obiceiul practicat în Transilvania, de a da miere în loc de vin, nu se justifică.

3. Înconjurarea mesei cu dansul ritual trebuie făcută cu decență și sobrietate și nu cu pași agitați sau cu țopăieli, acest moment exprimând bucuria pentru întemeierea unei noi familii, în vederea nașterii de prunci, așa cum a născut Maica Domnului pe Mântuitorul Hristos Emanuel, potrivit profeției lui Isaia (7,13), ca și obligația mirilor de a se face părtași Mântuitorului și Sfinților prin viața lor virtuoasă, în cadrul căsniciei. Dansul acesta nu este hora lumii în care intră tinerii, cum mai auzim spunându-se cu acest prilej, de către unii preoți necunoscători, ci un dans ritual cu semnificație teologică și morală.

4. Obiceiul unora dintre miri de a se călca unul pe altul pe picioare, după ce li se pun cununiile sau în timpul dansului ritual, nu poate fi decât o glumă puerilă, care nu se justifică în cadrul unei slujbe așa de importante și căreia în niciun caz nu i se poate da vreo semnificație aparte, cum ar fi dominarea unuia de către celălalt.

5. Practica de a obliga mirii să îngenuncheze, când li se ridică cununile de pe cap este în contradicție cu rânduiala din Molitfelnic și nu se justifică, prin caracterul ei penitențial de îngenunchiere, în cadrul unei slujbe de bucurie. Ea nu poate avea aici caracterul unui jurământ²³, cum se

23. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Există o formulă de jurământ în ritu-

spune sau se crede adesea sau cum se afirmă și în formula următoare: „Iată, fiilor duhovnicești,.....”, care nu face parte din rânduiala Cununiei. Această formulă se rostește, așa cum precizează *Molitfelnicul*, numai dacă preotul nu ține cuvântare și care, prin conținutul ei, are îndemn parenetic, de predică ocazională. Formula aceasta de jurământ a apărut târziu în rânduiala Cununiei.

6. Atitudinea mireșelor de a se feri una de alta și de a evita să se întâlnească²⁴, *atunci când cununia lor se săvârșește la aceeași biserică, este una din practicile superstițioase legate de Cununie, care nu se justifică în niciun fel.* Biserica și slujba religioasă nu ne îndeamnă la o asemenea comportare, ci, dimpotrivă, ne recomandă comuniunea. Miresele ar trebui să se întâlnească, să se salute și să se felicite, amintindu-și toată viața că s-au cununat la aceeași biserică. Prietenia și respectul ar trebui să se manifeste atunci, iar nu evitarea reciprocă. Biserica nu ne dezbină, ci ne unește și ne apropie.

7. Căsătoria albă. O altă practică greșită este așa-zisa „căsătorie albă”²⁵. Există persoane care răspândesc în rândul tinerilor sau al cuplurilor tinere ideea că legătura dintre bărbat și femeie, întărită prin actul de stare civilă, deci prin căsătorie, și sfințită prin Taina Cununiei sau a Nunții, *trebuie să rămână la stadiul unei simple declarații sau la acela al actului civil sau religios, fără ca partenerii noului cuplu sau ai noii familii să trăiască viața de familie și sub forma actului conjugal.* Cu alte cuvinte, cei doi soți nu trebuie să „consume” căsătoria, adică să practice actul intim al împreunării trupesti, necesar procreării sau nașterii de prunci, urmând să trăiască în înțelegere, „ca frații”,

alul ortodox al Tainei Cununiei?”, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. II, p. 126-132.

24. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Este bine ca miresele să nu se vadă între ele în ziua nunții lor?”, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. II, p. 338-342.

25. Pr. Prof. Dr. N.D. NECULA, „Ce este căsătoria albă și dacă este îngăduită de Biserică”, în: *Tradiție și înnoire...*, vol. II, p. 352-357.

în stare de curățire trupească totală. De aici și denumirea de „căsătorie albă”, adică o căsătorie neconsumată, curată, neîntinată, în stare angelică, fără să ducă la naștere de copii și fără să satisfacă pornirile firești sădite la creație în om, care îl îndeamnă la actul intim în vederea procreării.

Poziția Bisericii Ortodoxe față de „căsătoria albă” este clară și categorică. Conform învățăturii și canoanelor sale, Biserica nu acceptă o asemenea căsătorie și este împotriva ei. Biserica o consideră ca pe o practică nefirească și neconformă cu învățătura ei, fiind mai degrabă o formă de reînviere și reînnoire a vechilor concepții și învățături greșite, propovăduite cândva de ereticii manihei și eustațieni, reluate de unele din grupările, sectele sau asociațiile religioase mai noi, care nu au nimic comun cu învățătura cea adevărată și care au menirea să producă dezordine, dezechilibru și sminteală, mai ales în viața tinerilor. Ea este proprie sectelor și curenților religioase care pun accentul pe apropiata venire a lui Hristos, pe zădărnicia lumii și pe stricăciunea sau răutatea ei, imposibil de remediat, dar care uită că Dumnezeu a făcut lumea bună, că a dat porunca creșterii și a înmulțirii, ca și posibilitatea eliberării de păcat și de stricăciune, prin Tainele și ierurgiile Bisericii, pentru sfințirea și mântuirea omului.

Pentru rezolvarea dorinței unei viețuiri neprihănite, Biserica a găsit cea mai bună soluție, adică monahismul. În viața Bisericii Ortodoxe, există mănăstiri de călugări și călugărițe, unde doritorii de feciorie și de viață neprihănită își găsesc chemarea. Forma și pretenția fariseică a trăirii împreună a vieții în familie, fără consumarea căsătoriei, este o denaturare a Tainei Cununiei, a căsătoriei și a familiei, care nu-si găsește justificare în Biserica Ortodoxă. Mântuirea se poate dobândi și de către cei care trăiesc viața de familie autentică, cu naștere de prunci și de cei care viețuiesc în mănăstiri.

Concluzii

Cunoscând aceste abateri tipiconale și practici ne-liturgice și necanonice, la săvârșirea Tainei Nunții, avem obligația să nu le acceptăm sau să le tolerăm pentru a nu denatura rânduiala și învățătura corectă despre această Taină. Dimpotrivă, *trebuie să facem din ea o slujbă de mare frumusețe, solemnitate și sobrietate care să marcheze pe miri pentru tot restul vieții. Cununia nu trebuie să fie o întâlnire cu aspect de piață sau iarmaroc, întrucât cu cele sfinte nu se glumește niciodată.* Prin aceasta trezim și interesul mirilor, conștientizându-i de importanța marelui act sfințitor pe care îl trăiesc, dar și atenția nuntașilor și respectul pentru Taina care se săvârșește. La rândul lor, slujitorii bisericești ar trebui să se gândească la respectarea rânduiei slujbei, la săvârșirea ei cu evlavie și trăirea necesare, ca și la un cuvânt ziditor de învățătură care, în asemenea împrejurare, ar fi de mare folos duhovnicesc și moral.

Pr. Lect. Dr. Marian MIHAI

ÎNDRUMĂRI PASTORALE PRIVITOARE LA TAINA SFÂNTULUI BOTEZ

Preliminarii

Botezul reprezintă un eveniment de mare bucurie pentru familia în care s-a născut pruncul, dar și pentru comunitatea parohială a Bisericii. Mulți dintre noi, însă, luând parte adeseori la acest minunat eveniment liturgic, în calitate de părinți, bunici, nași, rudenii, dar, mai ales, de preoți slujitori, am observat cu tristețe că nu toți participanții sunt atenți la slujbă, întâmplându-se, dimpotrivă, ca unii să vorbească, ori să stea mai mult pe-afară, în pridvor, sau în curte. În decursul timpului, ne-am dat seama că între motivele acestei indiferențe, ori atitudini ireverențioase chiar, pe lângă lipsa unei educații creștine consistente, în genere, avem de-a face, pe de o parte, *cu necunoașterea semnificațiilor acestei slujbe, iar pe de alta, cu lipsa unor îndrumări practice, absolut necesare pentru înțelegerea Tainei, de importanță mântuitoare*. De ce „mântuitoare”? Pentru că numai prin Botez omul poate deveni creștin, membru al Bisericii. După nașterea propriu-zisă, cu trupul, prin Botez pruncul se naște din nou, «din apă și din Duh» (cf. *Ioan* 3, 5). În acest sens, Sf. Grigorie de Nazianz ne arată că Scriptura cunoaște, propriu-zis, *trei nașteri: cea trupească, cea din Botez și cea din înviere, pentru viața veșnică*. Iar fără nașterea prin Botez, nu e posibilă nașterea prin înviere. Iată ce spune Sfântul Părinte: „Pe toate aceste nașteri le arată Hristos al meu că le cinstește: prima, prin suflarea cea dintâi și de viață dătătoare, a doua,

prin Întrupare și prin Botezul cu care S-a botezat El însuși; iar a treia prin învierea pe care a inaugurat-o El, încât, precum S-a făcut primul între mulți frați, așa a primit să se facă și primul născut din morți”¹.

Rânduiala slujbei, semnificațiile momentelor principale și ale obiectelor liturgice utilizate pot fi mai bine înțelese dacă li se oferă credincioșilor și anumite îndrumări practice, atât înainte, cât și după săvârșirea Tainei. *Mijloacele de transmitere a îndrumărilor sunt cele recomandate în programele de catehizare: parțial, în cuvântarea ocazională (pareneza) de la sfârșitul slujbei; nelimitat, în cadrul spovedaniilor și al convorbirilor particulare.*

Taina Cununii – prilej pastoral pentru catehizarea viitorilor părinți

Practic, în ultima vreme, mai ales în orașe, preotul îi cunoaște pe majoritatea tinerilor care întemeiază familii abia atunci când vin să programeze oficierea Cununii. Are ocazia privilegiată, totuși, să lege cu ei câteva convorbiri, dar să-i și spovedească, după o pregătire prealabilă, desigur. Iar convorbirile și spovedania vor avea în obiectiv, cu prioritate, nașterea și botezul pruncilor. Între altele, îi poate atenționa asupra faptului că însăși slujba Tainei Cununii are în conținutul ei cereri și expresii liturgice cu referințe directe la nașterea și creșterea pruncilor, ca de pildă: „Dăruiește-le lor roadă pântecelui, dobândire de prunci buni, bună înțelegere sufletească și trupească...” (*Rugăciunea a III-a*). Tinerii căsătoriți trebuie să știe că Taina Cununii este un dar de la Dumnezeu, iar *darul trebuie să-și aducă rodul*. Când sădim un pom, așteptăm fructe de la el. *Când se întemeiază o familie, se așteaptă nașterea de prunci.*

1. *Cuvântare la Sfântul Botez*, PG 36, col. 360-361. Acest pasaj este reprodus și comentat pe larg de Sf. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București, 2006, p. 403 ș.u.

Aceasta este voia lui Dumnezeu, iar când omul se împotrivește într-un fel sau altul de a primi darul de prunci, atunci el intervine în mod negativ în lucrarea creatoare a Domnului și în felul acesta omul se poticnește în mod egoist, se oprește la sine, căutând voia sa. Iar faptul de a da naștere urmașilor constituie, dimpotrivă, „un element al chipului dumnezeiesc din om” – cum minunat se exprimă Clement Alexandrinul².

Câteva îndrumări privind rânduielele și atitudinile comportamentale care preced Taina Botezului

Pentru creștinul care dorește să petreacă împreună cu Hristos, viața lui trebuie să fie bineplăcută lui Dumnezeu și oamenilor, iar petrecerea împreună cu Hristos presupune și o anumită pregătire: *rugăciune, participarea la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, spovedanie și împărtășanie ș.a.* Atunci, însă, când ne apropiem de evenimente majore din viața noastră (când ne cununăm, când dăm naștere pruncilor, când se apropie marile sărbători etc.), creștinul simte nevoia să se pregătească în mod deosebit, mai ales în cele suflătești.

Biserica Ortodoxă cultivă cu grijă tradiția ca *părinții (mai ales mama) să se pregătească înainte de acest eveniment deosebit al nașterii de prunci*. Iar această pregătire constă, mai ales, în a merge la biserică, a fi nelipsită de la Sfânta Liturghie, a se spovedi și a se împărtăși cu Trupul și Sângele lui Hristos. De asemenea, *rugăciunea trebuie să însoțească mama neîncetat*, deoarece rugăciunea este nu numai convorbire, ci înălțare și unire cu Dumnezeu. De aceea, este frumos și ziditor ca *mama care se pregătește de naștere să poarte cu sine o carte de rugăciune și zilnic să rostească în perioada de dinaintea nașterii, precum și după naștere, ru-*

2. După Prof. Georgios MANTZARIDIS, *Morala creștină*, trad. de diac. drd. Cornel Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2006, p. 296.

găciuni de cerere și de mulțumire pentru toate binefacerile primite. *Iar icoanele și o cruciuliță nu vor lipsi din imediata vecinătate a patului mamei însărcinate, ca semne ale sfintei ocrotiri.*

La întrebarea *când începe educația religioasă a copilului?*, analizând temeinic lucrurile, vom realiza că răspunsul nu e „din clipa nașterii”, cum am fi tentați să credem la o primă reflecție, ci *din clipa conceperii*³. Acela este momentul când prinde viață o nouă ființă umană, având în sâmbure toate caracteristicile psiho-fizice și având nevoie, totodată, atât de hrană, cât și de educație. Să nu ni se pară exagerată afirmația. Iar educația, sub toate formele (inclusiv cea religioasă), *se transmite fătului prin intermediul mamei*⁴. Într-un fel se va dezvolta pruncul în pântecul mamei

3. Desigur, la acest punct problemele necesită o anume nuanțare. Potrivit informației părintelui John BRECK, „știința embriologiei a arătat că fertilizarea, adică unirea nucleului spermatozoidului cu nucleul ovulului, necesită 36 de ore pentru finalizare” (J. BRECK, *Darul sacru al vieții*, trad. de † Dr. Irineu Pop Bistrițeanu, Cluj Napoca, 2001, p. 329). Așadar, o zi și jumătate. Oricum, chiar cu această marjă de aproximație și „eroare”, afirmația noastră că educația copilului (fătului) trebuie să înceapă în clipa conceperii rămâne, astfel, valabilă.

4. Deosebit de ilustrativ ni se pare articolul „Vocea mamei, muzică divină pentru bebeluși”, din *Ziua*, 24 mai 2003, p. 16 (articolul este semnat D.S.): „Încă din uter, bebelușii recunosc, ba chiar preferă vocea mamei”, relevă un studiu despre dezvoltarea fătului dat publicității în această lună și citat în site-ul american de știri WorldNetDaily.com, consultat de Rompres. Potrivit rezultatelor înregistrate de cercetători canadieni și chinezi, creierul unui bebeluș învață modele de vorbire încă de când copilul se află în uterul mamei. „Înainte de naștere, creierul este programat să învețe limbajul”, a declarat pentru postul de televiziune ABC News o profesoară la Universitatea Queens din Ontario, Barbara Kisilevsky, care a realizat studiul împreună cu o echipă de psihologi din Queens și cu specialiști în obstetrică din Hangzhou (China). Viitoarele mămici au fost înregistrate pe casete audio în timp ce citeau cu voce tare o poezie. Apoi, la jumătate dintre bebeluși li s-a pus să asculte înregistrarea de două minute cu vocile mamelor lor, în timp ce cealaltă jumătate a trebuit să asculte voci

care merge la biserică, își face rugăciunile acasă, viețuiește într-o atmosferă creștinească etc., în cu totul altul cel al cărui purtătoare nu vrea să știe de cele sfinte, fumează, frecventează barurile, ascultă muzică deșănțată sau face altceva și mai rău. În același context, într-un fel se dezvoltă fătul al cărui mamă este ocrotită de un tată credincios, în altfel cel supus, o dată cu mama, maltratărilor unui tată denaturat⁵.

Ce nume alegem pentru copil?

În zilele noastre, părinții sunt cei care dau nume copiilor nou-născuți, mai ales la orașe. Prin anumite zone rurale, în care tradițiile încă sunt puternice, nașii au prioritate în ceea ce privește numele copiilor.

Și iarăși mai există obiceiul ca atunci când copiii se nasc într-o zi mai însemnată din timpul anului, să se dea, de regulă, numele sfântului sau al sfintei din ziua respectivă. *Este bine să se dea copilului nume de sfânt, din calendarul ortodox, pentru că sfântul ales nu reprezintă numai un ocrotitor al copilului, ci și un exemplu al virtuților creștinești.*

Sf. Simeon al Tesalonicului ne arată că obiceiul acesta al punerii numelui, în ziua a 8-a, moștenește tradiția Legii vechi: „Aceasta s-a făcut și la Domnul, că a opta zi, tăindu-se împrejur, S-a chemat Iisus”⁶. Noi însă nu împlinim cele ale Legii vechi, căci Mântuitorul le-a împlinit în locul nostru,

feminine nefamiliare. Cercetătorii au descoperit că bebelușii au răspuns la vocea mămicilor lor printr-o accelerare a bătăilor inimii, în timp ce, la auzul unei voci feminine nefamiliare, bătăile inimii au scăzut în intensitate. Reducerea bătăilor inimii constituie „un mecanism de atenționare”, a spus Kisilievsky pentru ABC News. Bătăile inimilor unor bebeluși care aud voci nefamiliare s-au încetinit, deoarece aceștia erau nevoiți să fie mult mai atenți la voci pe care nu le recunoșteau...

5. Pr. Prof. Dr. Vasile GORDON, *Introducere în Catehetica ortodoxă*, Editura Sophia, București, 2004, p. 95-96.

6. SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele Taine*, cap. 60, p. 107-108.

și Botezul nu aduce după sine tăierea trupului, ci curățește păcatele. *Punerea numelui în a opta zi preînchipuie învierea și viața cea veșnică la care suntem chemați*, întrucât „în a opta zi Mântuitorul Nostru Iisus Hristos a înviat și în ziua de apoi a vieții celei veșnice și noi nădăjduim, care precum ne învață, va fi fără de sfârșit”⁷.

Numele de Botez, însă, leagă pe nou-născut de strămoșii noștri, părinții cu cei dintr-o rudenie și seminție cu el, îngăduindu-l în comunitatea religioasă a Bisericii și în cea națională, a neamului din care face parte. Reprezintă în același timp și un simbol sau dreptar de orientare în viață, pentru că numele alese au o semnificație morală, socială sau religioasă. Este indicat ca numele ales la Botez să fie unul singur și să fie nume de sfânt.

Sf. Nicolae Cabasila ne spune că: „Fericita zi a Botezului este socotită de creștini ca „zi a numelui, deoarece tocmai în această zi suntem născuți din nou și pecetluiți pentru o nouă viațuire, iar sufletul nostru, care până atunci n-avea nicio formă și nicio rânduială, își ia forma și conținutul”⁸.

Atunci când dăm numele copilului, trebuie să ne raportăm nu numai la Dumnezeu și la sfinții săi, ci și la neamul din care ne tragem, pentru că un popor ce nu-și știe istoria străbunilor săi poate să cadă în oarba eroare de a iubi mai mult ce e străin, crezând greșit că e mai bun decât ce e al său. Cunoscutul preot-etnograf Simion Florea Marian arată că „numai un popor, care își cunoaște istoria și și-o iubește cu pasiune, își va iubi numele, portul, datinile, cântecele și credința în care s-a născut”⁹.

7. SF. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele Taine*, cap. 60, p. 107-108.

8. SF. NICOLAE CABASILĂ, *Despre viața în Hristos*, trad. rom. de Pr. Prof. Dr. Ene Braniște și Pr. Prof. Dr. Teodor Bogodae, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, 1989, p. 152.

9. Simion Florea MARIAN, *Nașterea la români*, Editura Grai și Suflet/Cultura Națională, București, 1995, p. 135.

De aceea, este folositor, acolo unde există neputință sau neștiință, ca tinerii părinți, dar și nași, să ceară sfat de la preotul (duhovnicul) bisericii de care aparțin. *Trebuie evitate categoric, așadar, nume străine de calendarul și neamul nostru, ca: Bubi, Rudi, Franț, Shakira, Mercedes, Elsa etc., pentru că, așa cum am subliniat, numele înseamnă, de fapt, o identitate specifică, de credință și neam.* La întrebarea *e bine să se dea două sau mai multe nume copilului?* – răspunsul a fost anticipat deja, dar completăm acum cu sfaturile părintelui Ilie Cleopa, a cărui autoritate duhovnicească este neîndoielnică: „Nu se pun două nume la botez în veac! Numai unul și ortodox! Niciodată să nu puneți două nume la copii. Unul și ortodox! Că părticica este pentru un suflet, nu pentru două. Așa este! Mânca-v-ar Raiul, să vă mănânce! Așa să vă văd, în Rai, mamă, pe toți! Pe toți! Doamne ferește, unul să nu rămână la munci! Toți să vă bucurați în grădinile Raiului!”¹⁰.

Alegerea nașului – părintele spiritual

Atât timp cât nașii sunt garanți în fața lui Dumnezeu pentru creșterea finului sau finei în credința ortodoxă, credință pe care au mărturisit-o rostind *Simbolul de credință* (*Crezul*) în pridvorul sau pronaosul bisericii, ei își asumă deplin această naștere din nou a celui botezat, devenind *părinți spirituali*. *Trebuie să luăm bine seama*, spune Sf. Simeon al Tesalonicului, *a face nași pe cei drept-slăvitori creștini și, în scurt, dascăli ai credinței*¹¹. Evocăm acest principiu întrucât în ziua de astăzi există, din păcate, familii care își fac nași mai mult pe criterii materiale, ignorându-le pe cele sufletești, ignorând, de fapt, latura educațională a rudeniei spirituale.

10. Pr. Ilie CLEOPA, *Sfaturi duhovnicești*, <http://www.sfaturiortodoxe.ro/pcleopa/39sfaturi.htm>.

11. Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfintele Taine...*, cap. 62, p. 109.

Unul sau mai mulți nași? Cum trebuie să fie nașii?

Vechile *Molitfelnice* amintesc faptul că, la Sfântul Botez, este suficient să fie un singur naș și, de este posibil, de va fi copilașul băiat, să fie purtat în brațe de naș, iar, de va fi fată, să fie ținut în brațe de către nașă.

Este un lucru minunat, desigur, a purta în brațe un copilaș ce se pregătește a primi Taina Sfântului Botez. În același timp, însă, trebuie să conștientizăm că este *un act responsabil pentru nași să îngrijească de viața spirituală a finilor, sprijinindu-i, după putință, cu sfaturi bune și la timp, ca să se împlinească toate făgăduințele date de Dumnezeu la Sfânta Taină a Botezului*. În acest sens, Fericitul Augustin îi sfătuiește pe nași a-i îndemna pe fini nu numai prin cuvinte, ci să fie exemple ei înșiși de viață sfântă, plăcută lui Dumnezeu și oamenilor: „Vă sfătuiesc pe toți, bărbați și femei, cei care au ridicat copii din botez, să cunoască faptul că ei s-au pus pe sine garanți pentru aceștia la Dumnezeu și că de aceea trebuie *să aibă pentru ei dragoste adevărată, să-i sfătuiască a păzi curăția trupească până la căsătorie, a reține limba lor de orice blestem și minciună, a nu scoate din buza lor cântece rușinoase și necurate, a nu fi mândri nici ambițioși, a nu avea în inima lor mânie sau ură... a păstra credința dreaptă, a vizita mai des biserica, a asculta cu urechea atentă învățăturile divine, fără a vorbi, să-i îndemne la înțelegere și să arate către preoți și părinți, respect și o adevărată dragoste*”¹².

Potrivit rânduielilor liturgice, pastorale și canonice, îndemnăm pe părinți ca, *atunci când alegem nași pentru botezul copiilor, aceștia să fie membri credincioși ai Bisericii, în stare a sfătui bine pe finii lor, având în același timp o purtare pioasă, sinceră și curată*. De aceea, din punct de vedere canonic, *Biserica îndeamnă pe fiii duhovnicești să nu aleagă nași necredincioși, pe cei de altă credință, pe cei posedați, pe*

12. După S.F. MARIAN, *Nașterea la români...*, p. 106.

cei ce nu cunosc rânduielile și învățătura Bisericii.

Cu privire la numărul nașilor, chiar dacă din punct de vedere canonic numărul lor nu este indicat, Biserica dezaprobă obiceiul de a lua mai mulți nași la botez. De ce? Pentru că se extinde rudenia duhovnicească și lucrul acesta înseamnă impediment pentru căsătorie și pentru că *firesc este ca cel botezat să aibă un singur rând de părinți – de data aceasta părinți sufletești, nașii.*

Importanța creștin-pedagogică a nașilor se observă și din tradiția ca ei să fie trecuți pe pomelnic (atenție!) înaintea părinților trupești. Iată ce ne spune părintele Cleopa: „Cel mai mare neam nu-i tata și mama, nici soția, nici soțul, ci preotul care ne-a botezat, al doilea este nașul de botez, al treilea – pentru care sunteți cununați – nașul de cununie. Deci, când faci un pomelnic, întâi și întâi la morți să faci. Și dacă preotul care te-a botezat este mort, pe el să-l pui întâi. Apoi să pui nașul, dacă-i mort, pe urmă pe ceilalți. Când faci pomelnic la vii, tot așa. Dacă trăiește preotul, pui pe preot întâi și apoi pe nașul de botez, nașul de cununie și apoi pe soț, soție, mamă, soră și alte rudenii...”¹³.

Câteva îndrumări de ordin organizatoric

Experiența pastorală ne-a condus la convingerea că e bine ca *la programarea slujbei Botezului să se înmâneze familiei un „fluturaș”, care să cuprindă câteva îndrumări practice.* Textul poate fi, desigur, adaptat/completat de la caz-la-caz, în funcție și de anumite tradiții locale, care să nu contrazică, însă, rânduiala consacrată.

Iată, așadar, un *posibil model:*

Cerințe pentru oficierea Tainei Sfântului Botez:

(1) Nașii să fie creștini ortodocși și să cunoască *Simbolul de credință (Crezul);*

13. Părintele Ilie CLEOPA, *Sfaturi duhovnicești*, <http://www.sfaturi-ortodoxe.ro/pcleopa/39sfaturi.htm>.

- (2) Certificatul de naștere (original și copie);
- (3) Lumânarea de Botez (recomandăm să fie din ceară curată);
- (4) O sticlută cu ulei de măsline;
- (5) O pânză albă (aprox. 1,5 m²);
- (6) O fașă (de aprox. 1 m).

Credincioșii sunt rugați să respecte ora stabilită și, pe durata slujbei, să mențină liniștea în biserică și atmosfera de rugăciune, iar filmatul și fotografiatul să se facă într-un mod cât mai discret.

În același sens, al menținerii bunei rânduieli, am observat că sunt binevenite alte două intervenții:

1. Înainte de începerea slujbei să adresăm respectuos rugămintea celor prezenți *să închidă telefoanele mobile* (insistând, implicit, să păstreze liniștea până la capăt), iar pe fotografi îi rugăm să facă mișcări discrete, ca să nu perturbe slujba;

2. Înainte de Taina Mirungerii, îndată după ce am scos copilul din cristelniță și s-a cântat „Dă-mi, mie, haină luminoasă...”, unii dintre participanți au impresia că slujba s-a terminat și încep să vorbească, să facă urări etc. *Cu tactul necesar, preotul va înștiința pe cei prezenți că în acel moment se trece la săvârșirea celei de-a doua Sfinte Taine, Mirungerea*, rugându-i să asculte în liniște rugăciunile care urmează. Ambele intervenții au, întotdeauna, efectul scontat. Altfel, liniștea și rânduiala pot fi compromise în mare măsură.

Întrebări și nedumeriri frecvente

Din cauza anumitor diferențe între tradițiile locale, apar frecvent nedumeriri și întrebări, cum ar fi cele la care încercăm să răspundem în continuare, pe scurt:

1. E bine să fie botezați mai mulți copii deodată?

Răspunsul este **Da!**. Teama de a nu contracta anumite boli din apa „comună” a cristelniței, îi determină pe

unii părinți să solicite botez „individual” pentru copilul lor. E greșită atitudinea. În primul rând, nu există riscul de a se transmite vreo boală prin apă. Apoi, în însăși tradiția Bisericii botezul mai multor persoane, copii ori adulți, reprezintă un act festiv, de sărbătoare și bucurie colectivă.

Nu trebuie exagerat cu numărul celor care se botează. Liturgistul grec Ioannis Foundoulis atrage chiar atenția că botezul individual în aceeași zi a mai multor copii poate „distrage slujba, datorită ritmului continuu grăbit”, în condițiile în care preotul este solicitat și la alte servicii în ziua respectivă (parastase, cununii etc.)¹⁴.

2. Ce facem cu untdelemnul sfințit la botez? Se poate gusta din el?

*Foarte mulți credincioși confundă untdelemnul folosit la ungerea prebaptismală cu Sfântul și Marele Mir. De aceea, îl numesc și pe acesta mir. În realitate, acesta nu este decât un ulei binecuvântat de preot în cadrul slujbei, folosit pentru a unge copilul pe frunte, pe piept, pe spate, pe mâini și picioare, înainte de a-l afunda în cristelniță*¹⁵. În ceea ce privește destinația ulterioară a untdelemnului care rămâne, lucrurile trebuie clarificate. Nașii sau cei din familie solicită untdelemnul, îl iau acasă și, de cele mai multe ori, cred că trebuie să toarne din el în băița copilului. Or, în rugăciunea de binecuvântare, preotul se roagă ca untdelemnul să se facă: „ungere de nestrăciune, armă dreptății, înnoire

14. Ioannis FOUNDOLIS, *Dialoguri liturgice*, vol. II, trad. rom. de Lect. Dr. Sabin Preda, Editura Bizantină, 2009, p. 239.

15. Interesant este obiceiul din Biserica Greciei, unde, după ce preotul săvârșește ungerea, *nașul toarnă uleiul binecuvântat peste trupul copilului*. De fapt, și în *Molitfelnicul* românesc se prevede că preotul îl unge cu acest untdelemn pe cel care se botează „peste tot trupul” (vezi *Molitfelnic*, p. 40), dar acest lucru nu e prezent în practică. E recomandat ca acest ulei să fie de măsline, mai ales că și în rugăciunea de binecuvântare e pomenit porumbelul de pe vremea lui Noe, care purta în gură „ramură de măslin, semnul împăcării” și e pomenit, de asemenea, „rodul măslinului, spre plinirea Sfintelor Taine”.

sufletului și trupului, izgonire a toată lucrarea diavolească, spre înlăturarea tuturor răutăților *pentru cei care se ung cu credință sau vor și gusta din el...*” Se nasc, astfel, două întrebări: de ce e folosit pluralul, deși celelalte rugăciuni sunt la singular, și când se gustă din el? În privința primei întrebări, răspunsul e simplu: folosirea pluralului era ceva obișnuit în primele formulare liturgice ale slujbei Botezului, mai ales că multă vreme el era săvârșit pentru mai mulți primitori, ca eveniment al comunității. Răspunsul la cea de a doua întrebare poate fi găsit în faptul că această rugăciune de sfințire a untdelemnului este, ca scop, asemănătoare sfințirii apei la Aghiasma mică și sfințirii grâului, vinului și untdelemnului la Litie¹⁶. Așadar, *credincioșii pot fi îndemnați, în ceea ce privește untdelemnul sfințit la Botez să-l folosească cu evlavie la arderea candeliei*. Cât despre turnarea uleiului sfințit la Botez în baia de acasă a copilului, considerăm că acest lucru nu este potrivit, deoarece el a fost destinat spre a fi folosit o singură dată și anume pentru baia Botezului, care nu se mai repetă.

3. Mama însărcinată din nou poate participa la Botezul propriului copil?

Mama însărcinată poate participa fără nici o rețineră la Botezul propriului copil, întrucât nu există prevederi canonice restrictive în acest sens¹⁷.

4. Ce facem cu firele de păr rezultate în urma tunderii?

Firele de păr rezultate în urma tunderii sunt cerute uneori de către părinți pentru a fi luate acasă. Uneori, aceștia vin pregătiți pentru a-l primi și rămân dezamăgiți atunci când constată că preotul nu li-l oferă, ci respectă rânduiala, potrivit căreia părul trebuie pus în cristelniță, ca o pârgă sau jertfă a trupului omenesc, adusă lui Hristos¹⁸.

16. I. FOUNDOULIS, *Dialoguri liturgice...*, vol. II, p. 43-44.

17. I. FOUNDOULIS, *Dialoguri liturgice...*, vol. II, p. 64.

18. După Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Tratat...*, vol. I, cap. 67, p. 119.

Părinții sau nașii confundă tunderea din cadrul Tainei Botezului cu obiceiul „tăierii moșului”, o reminiscență, se pare, din religiile păgâne, care nu are nimic de a face cu credința creștin ortodoxă¹⁹.

5. De ce și cum se împart cruciulițe celor prezenți?

Se împart cruciulițe deoarece Crucea este semnul (simbolul) distinctiv al creștinilor, față de necreștini. Foarte impresionant este, bunăoară, faptul că la unele popoare (la coptii egipteni, de pildă) copiii botezați li se tatuează un mic semn al crucii pe una din mâini... De ce? Pentru a nu fi siliți să părăsească creștinismul, să treacă la credința islamică, ori altă credință... Desigur, la noi nu e cazul să se adopte metoda tatuajului, în schimb *trebuie îndemnați părinții ca, îndată ce va fi mai măricel, copilului să i se dăruiască o cruciuliță, pe care s-o poarte la gât toată viața.*

6. Cum trebuie să fie masa care urmează Botezului?

Să nu depășească limitele bune-cuviințe, ci să fie o manifestare a bucuriei că Biserica a primit un nou membru.

Ar mai fi de menționat un aspect legat de *renașterea unui obicei păgânesc, acela al ursitoarelor*. Au apărut și firme specializate, care trimit trei sau mai multe fete, costumate în „ursitoare”, rostind în jurul copilului diferite urări, reiterând practic *un obicei păgânesc pe care Biserica l-a respins întotdeauna.*

Îndemnuri pentru comunitate

Dintre îndemnurile pe care Mântuitorul Iisus Hristos, Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți le dau celor care

19. Este bine înrădăcinat la noi în țară *obiceiul de a „tăia moșul” (pentru băieți) sau a „rupe turtă” (pentru fete), care are loc de regulă la împlinirea vârstei de un an*. Atunci se organizează o masă, la finalul căreia nașul taie o parte din părul copilului sau nașa rupe o turtă împletită deasupra capului finei. Tot atunci, copilul e îndemnat să aleagă de pe o tavă diferite obiecte așezate acolo, crezându-se că, în funcție de ce a ales, pot fi identificate vocațiile sale ulterioare.

vor să petreacă viața lor într-un mod plăcut lui Dumnezeu, se află și cele care vizează, așadar, atitudinea creștinului în biserică, la sfintele slujbe. Este adevărat că cei care sunt prezenți, duminică de duminică și sărbătoare de sărbătoare, cunosc și pun în practică felul în care trebuie să se așeze în fața lui Dumnezeu; dar pentru cei care participă ocazional, alături de cei dragi, la Botez, Cununie ș.a. este de mare trebuință să știe cum trebuie să se comporte și ce trebuie să facă, sau să nu facă.

Practic, atunci când mergem la Biserică, noi nu ascultăm numai slujba religioasă în sine sau frumusețea cântărilor executate cu măiestrie de cântăreți, *ci mergem să ne împărtășim și noi de lucrarea harului divin prezent în Biserică, la Sfintele Taine*. În centrul fiecărei Taine există Cincizecimea ei proprie, coborârea efectivă a harului Duhului Sfânt. În spațiul bisericesc, cei prezenți nu „stau” numai unul lângă altul, ci sunt și legați într-o atmosferă duhovnicească, între ei și cu harul Duhului Sfânt, în stare de rugăciune, conștienți fiind că Hristos este prezent și că „în Biserică stând, în cer ni se pare a sta” – cum frumos glăsuiește cântarea sfântă.

Se impune, așadar, participanților la rugăciune, liniște, cucernicie, sobrietate, frică de Dumnezeu și părtășie sufletească la cele lucrate de duhul Sfânt în viața noului botezat. Cu zestrea aceasta sufletească trebuie să fie împodobiți cei ce însoțesc pe cel ce se pregătește să primească baia nașterii din nou, Botezul, iar rugăciunile preoților trebuie însoțite de rugăciunile tuturor celor prezenți care vor primi pe noul botezat în rândurile lor, în comunitatea Bisericii.

Numai așa pot începe a fi exemple de viață pentru noul botezat și îl pot sprijini în creșterea lui în Hristos, împreună cu părinții și nașii.

Sfântul și Marele Mir – pecete a darurilor Sfântului Duh

Ce înseamnă ungerea cu Sfântul și Marele Mir?

Prin participarea la Sfântul Botez nu luăm seama întotdeauna la celelalte lucrări sfințitoare prezente în Biserică. Se poate întâmpla, astfel, că am botezat copilul fără să conștientizăm că acesta s-a bucurat și de *ungerea cu Sfântul și Marele Mir*, precum și de împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. Trebuie să luăm seama că, după ce copilul a fost botezat, puterile și lucrările lăuntrice sădite în el prin Taina Botezului sunt trezite la viață prin pecetluirea cu Sfântul și Marele Mir. *Darurile Duhului Sfânt primite la Botez, sunt daruri pe care nici părinții, nici nașii și nimeni altcineva nu le pot dărui, fiind adevărate numai prin lucrare sfințitoare și pecetluire.* Se pecetluiește pruncul la frunte, ca să aibă minte luminată, la ochi, ca să vadă lumina dumnezeiască, la gură, ca să binecuvânteze pe Dumnezeu, la urechi, ca să asculte glasul Evangheliei, la mâini, ca să le înalțe către rugăciune și la picioare, ca să meargă pe calea Evangheliei lui Hristos.

Urmările ungerii cu Sfântul Mir

În vremurile vechi, în perioada de pruncie a Bisericii, Taina Sfântului Mir împărtășea credincioșilor puteri neobișnuite: de a vindeca, de a prooroci, de a vorbi în alte limbi, precum și alte daruri prin care se împărtășea oamenilor puterea lui Hristos. Această putere făcea să se săvârșească multe minuni, nu numai în viață, ci și după ce au ajuns în mormânt, cum este cazul minunilor săvârșite de Moaștele sfinților. Însă, ceea ce împărtășește Duhul Sfânt tuturor creștinilor din toate locurile și din toate timpurile sunt darurile Sale, atât de folositoare fiecărui suflet: *darul*

evlaviei și al rugăciunii, înțelepciunea, credința, bucuria, pacea etc. Iar prin varietatea darurilor se pune în lucrare harul cel unic al Botezului și se dezvoltă în credincios daruri deosebite, potrivit cu dispozițiile proprii, după cum spune Sf. Apostol Pavel: «Darurile sunt felurite, iar Duhul este același... Îi dă fiecăruia după cum voiește» (1 Corinteni 12, 4, 11). *Sunt daruri pe care le știm și daruri pe care nu le știm; sunt daruri pe care le vedem și daruri pe care nu le vedem – toate acestea lucrează în om, dar omul nu trebuie să fie nepăsător, ci are datoria de a le înmulți.*

Sfintele Taine ale Bisericii nu reprezintă o lucrare magică, care să ne asigure, în mod automat, Împărăția Cerurilor. Se cere con-lucrare, începând cu Botezul, când ne lepădăm de satana și ne unim cu Hristos, continuând cu celelalte Sfinte Taine, care cer din partea noastră o permanentă și responsabilă angajare personală.

Împărtășirea pruncului

După ce devine mădular al Bisericii și este înzestrat sau împodobit cu darurile Duhului Sfânt, copilul este adus în fața Sfântului Potir, pentru a primi pentru prima dată Trupul și Sângele lui Hristos. Este o participare la comuniune prin Împărtășirea de același Duh: „*Noi toți – zice Sf. Maxim Mărturisitorul – care ne împărtășim din aceeași pâine și din același potir, suntem uniți unii cu alții în comuniunea unică a Duhului Sfânt*”²⁰. **Copilașul este chemat acum la starea de sfințenie, este chemat la starea de asemănare cu Dumnezeu.** În fiecare persoană este prezent acest „*dor după Dumnezeu*” (Sf. Maxim Mărturisitorul), în fiecare există această sete de îndumnezeire.

Este bine ca, cel puțin până la vârsta de șapte ani, copiii să fie aduși cât mai des la Sfânta Liturghie și să fie împărtășiți cu Sfintele Taine.

20. SF. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Mistagogia*, 20, apud † VASILE Coman, *În apărarea credinței străbune*, Oradea, 1988, p. 40.

Care e rolul familiei în creșterea duhovnicească a noului botezat?

Dacă la îmbisericirea copilului, când preotul îl așează pe solee, arătăm că acesta nu ne aparține, ci este darul lui Dumnezeu, atunci și creșterea lui trebuie făcută tot ca pentru Dumnezeu. Cum?

Înainte de toate, *să participe la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie*, pentru că reprezintă cea mai însemnată slujbă a Bisericii noastre ortodoxe. Copilul trebuie învățat că în Sfânta Liturghie se întâlnește cu Dumnezeu, că în cadrul Liturghiei ne împărtășim cu Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos și tot aici Duhul Sfânt sfințește nu numai darurile care sunt aduse, ci și viața credincioșilor. Lucrarea aceasta de catehizare este bine să fie continuată acasă, prin *citiri din cărțile sfinte și prin învățături oferite cu timp și fără timp*, care aduc mult folos sufletesc.

Rugăciunea făcută în atmosfera de familie, înainte de culcare sau la masă, îl face pe copil să se simtă într-o armonie și comuniune nu numai cu cei ai casei (*părinți, frați, bunici*), ci și cu Dumnezeu și cu Sfinții săi. Copilul trebuie să învețe, apoi, cum să-l iubească pe Dumnezeu și cum să fie plăcut Lui, printr-o viață curată și prin dobândirea continuă a virtuților; cum să se raporteze la semenii lui și de ce este bine să săvârșească fapte bune, să învețe ce modele trebuie să urmeze în viață și care sunt bucuriile pe care să le caute în această lume.

Modele sfinte de viață în Hristos

În afara exemplului personal, copilul trebuie străjuit de exemple de viață sfântă din tezaurul biblic și al tradiției Bisericii. *Părinții și nașii au datoria sacră de a învăța pe copil cum să apropie de Dumnezeu și cum să trăiască viața pentru a crește în Hristos*. Să-i așeze înainte modele sfinte de jertfă pentru păstrarea credinței, pentru a ajuta copilul să înțeleagă comoara care i s-a dat spre păstrare.

Două astfel de exemple a vieții sfinte dorim să evo-

căm acum, atât celor ce sunt părinți, cât și celor ce sunt copii:

În istoria sfântă a Vechiului Testament ne este prezentată imaginea unui preot bătrân, pe nume Eleazar, care împreună cu soția lui și cu cei șapte copii s-au adus jertfă bineplăcută lui Dumnezeu (*Cartea a III-a a Macabeilor*, cap. 6).

Al doilea exemplu: Sfântul Voievod Constantin Brâncoveanu, împreună cu cei patru fii ai săi, Constantin, Ștefan, Radu și Matei, dimpreună cu sfetnicul Ianache – model de familie creștină, mărturisitoare și păstrătoare a credinței celei adevărate.

Așadar, *Viețile sfinților* pot deveni, astfel, lecturi atrăgătoare, care pot să îmbogățească substanțial formarea copiilor, indiferent de vârstă. Iar dacă nu mai este neapărat necesar să-i îndemnăm pe copii spre asceză trupească, să le împodobim sufletele cu virtuțile creștine și să îndreptăm, părinți și copii, ochii spre crucea Mântuitorului, Care S-a răstignit pentru fiecare din noi din iubire de oameni.

În același context, un alt lucru important *este să obișnuim copiii cu citirea cărților sfinte. Biblia pentru copii* nu trebuie să lipsească din casă nimănui, citirea ei de timpuriu fiind necesară pentru familiarizarea copilului cu învățăturile atât de folositoare cuprinse în ea. Iată îndemnul Sfântului Ioan Gură de Aur, în acest sens: „Să nu audă copilul basme prostești și băbești! Când este plictisit din pricina lecțiilor, povestește-i istorisiri sfinte – fiindcă sufletului îi place să audă povestiri din vechime... De pildă: *La început un tată (Adam) avea doi copii; ei erau frați... Amândoi aveau aceeași mamă (Eva). Cel mai în vârstă (Cain) era plugar, iar cel mai tânăr (Abel) era păstor...*”²¹.

De asemenea, participarea copiilor mai mari la cercurile catehetice inițiate de Patriarhia Română în cadrul programelor ***Hristos împărtășit copiilor*** sau ***Alege școala!***, continuă creșterea lor în trăirea credinței și îi modelează ca membrii vii ai comunității parohiale din care fac parte.

21. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Despre slava deșartă și despre creșterea copiilor*, paragraf 39, trad. rom. de Pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2001, p. 407.

Să nu uităm, în calitate de părinți și nași, că *cel mai grăitor exemplu pentru copii este propria noastră viață, trăită zi cu zi. Să ne străduim, aşadar, să fim sincer aproape de Hristos și de Biserică, pentru că numai în acest chip pot fi îndemnați și copiii noștri să facă la fel.*

ÎNDRUMĂRI PASTORALE PRIVITOARE LA TAINA SFINTEI CUNUNII

Pregătindu-ne să așternem câteva observații și îndrumări practice privind Taina Sfintei Cununii trebuie să realizăm, mai întâi, câtă osteneală cere organizarea unei nunți, cât timp de alergări, ce efort financiar, câte amănunte trebuie să aibă în vedere mirii, părinții, nașii, dar și rudeniile mai apropiate! Nunțile, în general, se ghidează după o sumedenie de tradiții locale, care se înnoiesc mereu, iar grijile se înmulțesc parcă tot mai mult. Preotul academician Simion Florea Marian (1847-1907) a înmănușat într-o frumoasă carte, intitulată *Nunta la români*²², o mulțime de tradiții maritale, dintre care unele se mai păstrează pe alocuri. Dacă ar trăi acum, părintele etnograf ar trebui să rescrie cartea, desigur, și s-o completeze cu obiceiuri noi, multe legate și de iureșul vieții moderne. În lunga „listă” organizatorică de azi, intră, preț de o oră, și slujba Cununii, căreia *unii tineri, dimpreună cu familiile lor, îi acordă importanța cuvenită, alții, cu regret notăm, o consideră doar un prilej de a-și etala vestimentația, a face poze, a filma etc., ca să arate invitaților că sunt „în rândul lumii”*. Cei dintâi știu că, înainte de nuntă, e bine să apeleze la preot pentru spovedanie și să-i ceară sfat cum să procedeze ca evenimentul să fie creștinesc până la capăt. *Cei din urmă, văd în slujba de la biserică doar un moment oarecare, unul între toate celelalte, nicidecum cel mai important, ci poate chiar ultimul*. Abia așteaptă să se termine slujba și unii chiar îl roagă de la început pe preotul slujitor „să nu țină mult”! Nu mai vorbim de nuntașii care nici

22. Simion Marian FLOREA, *Nunta la români. Studiu istorico-etnografic comparativ*, București, 1890; a se vedea și reeditarea recentă, Editura Saeculum I.O., București, 2000, 575 p.

măcar nu intră la slujbă, preferând să stea în afara bisericii. În astfel de cazuri, înșiși mirii, nuntașii, fotografi și cei cu aparate de filmat tratează Sfântul Locaș ca pe un „studio” particular, în care se desfășoară o mică piesă de teatru, preotul fiind unul din „actorii” necesari ca să iasă bine filmul. Trist, desigur, dar de ce? Între motive se numără, pe de o parte, faptul că *mulți dintre miri, nași, părinți etc., nu cunosc semnificațiile Tainei Cununiei*, iar pe de altă parte, că celor implicați într-un astfel de eveniment nu li s-au oferit la timp îndrumările practice necesare.

Îndrumări oferite în ziua programării Cununiei

După cum am arătat în legătură cu părinții care solicită slujba Botezului pentru copilul lor, la orașe (uneori și în mediul rural) avem nenumărate situații similare și acum: preotul care va oficia slujba Cununiei îi cunoaște pe miri abia în ziua programării. De aceea, o dată cu oferirea răspunsurilor la întrebările adresate, care țin de regulă de problemele organizatorice, preotul îi poate îndruma ce trebuie să facă pentru pregătirea nunții, neuitând să insiste asupra unei pregătiri sufletești, fie și minimale pentru început.

În convorbirile cu mirii și cu nașii e bine ca ***preotul să se insiste asupra importanței Spovedaniei***, mai ales că, în foarte multe cazuri, atât mirii cât și nașii n-au mai beneficiat de această Taină de ani buni... Iar experiența pastorală ne-a arătat că răspund acestei invitații 99% dintre miri și, de multe ori, și nașii. În cadrul spovedaniei, sunt îndemnați să se atașeze de biserica de care aparțin cu locuința și să-și aleagă duhovnic permanent pe unul dintre preoții acelei biserici. Recomandăm, de asemenea, ca *ambii soți să aleagă același duhovnic*. Cu toate că din punct de vedere canonic nu este obligatoriu să fie același, sub aspect pastoral această opțiune este benefică, întrucât, cunoscându-i bine pe amândoi și având posibilitatea neîntreruptă

de a ști ambele puncte de vedere, duhovnicul poate oferi întotdeauna soluția cea mai potrivită, mai ales în cazul unor neînțelegeri, mai mici, sau mai mari.

Îndemnuri pastorale practice

Dacă în ziua programării cununiei preotul se află în situația unui fapt împlinit (de cele mai multe ori solici-tanții având făcută și căsătoria civilă) și nu mai poate in-strumenta măsuri pastorale majore, în decursul timpului se pot preveni însă anumite greșeli, cu soluții care să fie în acord cu doctrina, morala și canoanele Bisericii.

În cele ce urmează vom puncta anumite aspecte majore, insistând de fiecare dată mai ales pe chestiunile de ordin practic. Unele vor fi legate de elementele pregătitoare nunții, altele de cele ce țin de slujbă, altele în legătură cu viața de familie, în general.

Cum punem început bun vieții de familie?

Pentru o viață de familie care să dăinuie, trăită cu pace și iubire, este foarte important *să alegem matur și cu multa responsabilitate persoana care ne va însoți*, să cunoaștem profund ce dorim de la viață, și la ce ne așteptăm din acest trai împreună. *Să căutăm persoana care să aibă, înainte de toate, virtuți creștinești: frumusețe lăuntrică, înaintea celei trupesti, bogăție sufletească, înaintea celei materiale; curățenia sufletească, înaintea împodobirii exterioare, care ne va putea sprijini spre acest urcuș asumat, care se numește familie.* Dacă ne alegem viitorul soț sau soție numai după criteriile propuse de lumea modernă prin mass-media, criterii care supraevaluează perfecțiunea trupului și realizările materiale și le propun aproape obsedant drept indispensabile pentru un om împlinit,

punem în pericol temelia căsniciei care se cere adâncă și solidă. La sfârșitul Tainei Sfintei Cununii cei doi (soț și soție) făgăduiesc că *vor păstra legătura dragostei și a unirii între ei până la mormânt curată, neîntreruptă, dreaptă și cinstită, și că nu se vor abate de la datoriile lor niciunul, nici altul, urmând ce este plăcut lui Dumnezeu și oamenilor*²³.

Din punct de vedere canonic, viitorii soți trebuie să știe că, după rânduielile bisericești și după legile civile, nu se pot căsători și cununa decât doi tineri (bărbat și femeie) necăsătoriți; sau dacă au fost căsătoriți, trebuie ca divorțul să se fi pronunțat deja. *Nu se poate oficia căsătoria între rude trupești (consângene, de gradul I-VI, sau, prin în-cuscrire, până la gradul VII), între rude spirituale (prin nașie la botez sau cununie), sau între copiii naturali și cei adoptați, aceștia devenind frați*. Pentru a cunoaște starea canonică (ori ne-canonică) în care ne găsim, ne vom adresa preotului, care ne va explica dacă ne aflăm în vreuna din aceste situații²⁴.

Logodna este bine să fie săvârșită întotdeauna unită cu Taina Cununii, chiar dacă din punct de vedere liturgic și canonic se poate admite și săvârșirea separată. *De ce se recomandă a fi unite slujbele? Deoarece unii viitori soți pot înțelege că, odată făcută, logodna le-ar permite conviețuirea intimă, ceea ce este greșit*. Apoi, distanța de timp dintre logodnă și cununie, cu inerentele neînțelegeri care pot să apară, poate favoriza rupea hotărârii de căsătorie. Aici intervine automat și o încălcare canonică: *logodna bisericească se socotește ca o primă căsătorie* – notează părintele profesor Ioan Floca în tratatul său de *Drept*

23. Fragment din cuvintele pe care le rostește preotul, îndată după înconjurarea mesei și punerea mâinilor pe Sfânta Evanghelie și pe Sfânta Cruce; vezi textul complet în *Molitfelnic*, EIBMBOR, București, 2002, p. 101.

24. Pentru amănunte privind rudenia ca impediment la căsătorie, dar și aspectele juridice legate de încetarea căsătoriei și divorțul, vezi Pr. Prof. Dr. Ioan FLOCA, *Drept canonic ortodox*, vol. II, EIBMBOR, București, 1990, p. 83-110.

*canonic orthodox*²⁵. Iar în cazul în care, bunăoară, un candidat la preoție rupe logodna și se căsătorește cu altă persoană, el pierde dreptul de a mai fi hirotonit²⁶. Interesante sunt și precizările făcute de profesorul liturgist grec Ioannis Foundoulis. *Arătând că în Regulamentul Bisericii Elene, aflat în vigoare, se interzice săvârșirea logodnei separat de Taina Sfintei Cununii*, consideră că *slujba logodnei făcută înainte este invalidă; drept urmare, atunci când se va săvârși slujba Cununii logodna trebuie săvârșită din nou*²⁷.

Pot fi cununate mai multe perechi deodată?

Nu, Nu, pentru că prin Cununie se întemeiază un singur cuplu, adică o singură familie nouă, în care mirele are o singură mireasă, iar mireasa are un singur mire, care reprezintă iconic o relație unică a Mirelui Hristos cu mireasa Lui – Biserica. Cununiile „în grup” pot duce la confuzie și la o cutumă străină de tradițiile noastre autohtone. Pe mapamond, media ne oferă adesea imagini ale unor „căsătorii” în grupuri de sute (chiar mii) de perechi, de *Valentine's Day*²⁸ spre exemplu; dar observăm, cu tristețe, cum spectacolul și divertismentul înlocuiesc și confiscă în mod nepermis actul liturgic sfânt.

Cum se aleg nașii și cum păstrăm legătura cu ei?

Tânărul cuplu se prezintă în fața Sfântului Altar însoțit de nași, care devin garanții bunei conviețuiri a familiei nou instituite prin Taina Nunții. Din păcate, observăm de multe ori că nașii nu-și asumă în mod responsabil și creș-

25. Pr. Prof. I.FLOCA, *Drept canonic orthodox*, vol. II, p. 75.

26. Pr. Prof. I.FLOCA, *Drept canonic orthodox*, vol. II, p. 75.

27. Ioannis FOUNDOLIS, *Dialoguri liturgice*, trad. pr. Victor Manolache, vol. I, Editura Bizantină, București, 2008, p. 218-219.

28. „There are more than 12.000 weddings..., only Valentine's Day” (*Au loc mai mult de 12.000 de nunți..., numai în Valentine's Day*), http://wiki.answers.com/Q/How_many_weddings_occur_on_Valentine's_Day.

tinesc statutul lor. Sunt străini față de cele sfinte și cu atât mai mult față de modelul pe care îl reprezintă față de cei pe care îi însoțesc în fața Sfântului Altar. Dacă au fost aleși la întâmplare, din rândul prietenilor, sau pentru că au posibilități financiare etc., nu pot fi ca niște *părinți spirituali și garanți în fața lui Dumnezeu pentru unirea celor doi prin Sfânta Taină a Cununii*. De aceea, Biserica noastră sfătuiește pe tineri să-și aleagă *nași creștini-ortodocși, persoane cu viață de familie armonioasă, ancorate în viața liturgică și cu bună rânduială creștinească*. Pe de altă parte, cei care sunt solicitați să primească această demnitate sunt sfătuiți să cerceteze intențiile viitorilor fini și să accepte a-i cununa numai dacă se angajează să viețuiască în bună rânduială.

Trebuie respinsă, de asemenea, practica întâlnită pe alocuri de a se angaja în actul căsătoriei mai multe perechi de nași. Relațiile dintre fini și nași au un caracter personalizat și au ca temelie respectul și recunoștința, ascultarea datorată unor părinți duhovnicești și nu în ultimă instanță prietenia și comunicarea, atât în comunitatea eclezială, cât și în afara ei.

Se roagă finii pentru nași, dar nașii pentru finii lor?

Se întâlnesc în biserică și își asumă întreaga familie atunci când vin copilașii?

Sunt întrebări la care se răspunde prin fapte, și de către unii și de către ceilalți. „Nuntă” nu înseamnă doar o simplă ceremonie, la care participăm cu eleganță, facem fotografii ori filmăm evenimentul, nu reprezintă doar un „rendez-vous” cu celelalte rude și socializăm la ospățul bucuriei. Fără să minimalizăm toate acestea, să nu uităm că ele nu reprezintă esența nunții. Aceasta se află în Marea și Sfântă Taină, prin care cei doi devin una, adăugându-se la marea familie a Bisericii.

Câteva precizări privind intrarea și ieșirea din biserică

Intrarea în biserică se face atunci când preotul a pregătit totul pentru Cununie, în următoarea formulă:

întâi, intră cavalerul și domnișoara de onoare, purtând lumânările neaprinse, ca „înainte-mergători” ai mirilor; urmează nașul și mireasa; apoi, nașa împreună cu mirele; părinții și nuntașii.

După ce toți participanții sunt intrați în biserică, se recomandă ca preotul slujitor să aștepte a se face liniște deplină, apoi, cu tact și bunăvoință, să adreseze solemn cuvinte de genul: *„Dragii noștri, bine ați venit în Casa Domnului pentru slujba Tainei Sfintei Cununii! Vă adresăm rugămintea să închideți telefoanele mobile și să ascultați în liniște și cu toată luarea aminte sfânta slujbă. Pe domnii fotografi îi rugăm, de asemenea, să fie cât mai discreți în mișcări și să facă în așa fel fotografiile (să filmeze) ca să nu perturbe cu nimic buna rânduială. Vă mulțumim anticipat pentru înțelegere!”*. Experiența pastorală ne-a dovedit că, ori de câte ori am făcut un astfel de apel, slujba s-a desfășurat în condiții optime.

Se aruncă cu grâu (orez, flori, bomboane etc.) în timpul înconjurării mesei?

Profesorul Ioannis Foundoulis arată că în Grecia acest obicei este destul de înrădăcinat (pe alocuri și în România) și crede că nu poate fi scos, dar „se poate și trebuie să se facă într-un mod cuviincios”²⁹. Practic, considerăm că obiceiul acesta nu trebuie încurajat și ar putea fi admis nu la înconjurarea mesei, ci numai la ieșirea din biserică, în pridvor.

29. Prof. I. FOUNDOULIS, *Dialoguri liturgice...*, vol. I, p. 138. Interesantă (și radicală) este însă opinia mitropolitului Ambrozie Stavrinos al Cezareii (*Slujba nunții*, Constantinopol, 1923, p. 159), notată de prof. Foundoulis: „Să se renunțe la dansul sfânt din jurul mesei, deoarece obișnuita aruncare cu flori ... devine *pricină de tulburare, provocând dezgust...*”. Evident, măsura aceasta radicală nu poate fi și nu trebuie aplicată, dar propunerea ne atenționează asupra grijii ca obiceiul „aruncării” să nu se desfășoare în biserică și să nu degenereze.

Ieșirea din biserică: de obicei nuntașii ies primii, ca să-i întâmpine cu flori pe miri. Apoi, cavalerii de onoare cu lumânările aprinse, după ei mirii, apoi nașii și părinții mirilor.

De ce revin mirii la biserică?

Potrivit rânduielii bisericești, *în a opta zi după cununie, tinerii căsătoriți, împreună cu nașii lor și cu lumânările care au fost la Taina Cununii, vin la viserică, iar în pronaosul bisericii se citesc două rugăciuni.* Obiceiul acesta al revenirii la biserică se leagă de o tradiție a Bisericii primelor veacuri. Cei doi miri plecau de la biserică purtând cununiile pe cap (*confectionate din ramuri de măslin sau de flori*) și le păstrau pe capetele lor opt zile, după care se întorceau la biserică, unde le depuneau.

Numărul 8 are un rol semnificativ în iconomia mântuirii. El reprezintă ziua mântuirii, veșnicia. Astfel, opt zile purtau și neofii (nou-botezații) haina cea lungă de culoare albă, după săvârșirea Tainei Sfântului Botez. Tot opt zile petreceau în biserică, îmbrăcați în haine monahale, cei care alegeau calea călugăriei. Toate aceste momente, Botezul, Cununia și intrarea în monahism, care produc omului schimbări ființiale (cel botezat moare și învie din nou, cei căsătoriți din doi devin unul, iar monahul moare pentru lumea aceasta și se naște din nou pentru Împărăția cerurilor) se raportează la veșnicie, la ziua opta, ziua cea fără de sfârșit...

Astăzi, cununiile rămân la biserică la sfârșitul Tainei, dar tinerii, după opt zile, se întorc la Biserică unde li se citesc *două rugăciuni, prin care li se reamintesc datoriile la care sunt chemați – un foarte scurt rezumat al Tainei Nunții; sunt închinăți, apoi, la icoanele de la catapeteasmă, adică sunt încredințați spre ocrotire sfinților.*

Un cuvânt parenetic binevenit. La încheierea (ori la începutul) ceremonialului „scoaterii (întoarcerii) la biserică”, preotul are prilejul să explice tinerilor rostul acestei slujbe,

în câteva cuvinte simple, ca de pildă: „Dragii noștri, această rânduială, numită în popor *a scoaterii finilor la biserică*, are ca scop binecuvântarea vieții voastre de familie. În acest sens, vă îndemnăm să vă adresați cu încredere duhovnicului vostru, pentru a vă pregăti, cu rugăciune, post și spovedanie, pentru împărtășirea din Sfântul Potir. Dacă veți face așa, acest ceremonial liturgic al *scoaterii la biserică* va fi folositor, iar dacă nu, el va rămâne o simplă amintire de familie. Iar noi vă dorim din tot sufletul să vă fie o mare binecuvântare. Să trăiți, întru mulți și fericiți ani!”.

După rânduiala de la biserică se obișnuiește ca mirii și nașii să participe la o masă festivă, o agapă. În felul acesta tânăra pereche s-a integrat în Biserică, în marea familie a celor ce cred în Hristos.

Dragostea reciprocă și comunicarea dintre soți

Starea de armonie familială: *iubirea și jertfa*.

Despre iubire, Sf. Apostol Pavel ne învață în ce fel este dator bărbatul să-și iubească femeia sa și după ce model. „Este dator să-și iubească femeia ca pe sine” și modelul îl reprezintă Hristos și Biserica. Iubirea unuia către celălalt trebuie să se arate lucrătoare, fiindcă „dragostea pe toate le iartă, nu caută ale sale, nu pune la socoteală răul...” (*1 Corinteni* 13, 4-7). Imnul dragostei ar trebui să fie citit zilnic și pus în practică clipă de clipă; iar jertfa la care ne cheamă Hristos Domnul ne aduce cununa muceniciei.

Pe masa unde se săvârșește cununia, sunt prezente Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce; atât inelele, cât și cununile se ating de amândouă înainte de a fi așezate pe capul mirilor, ca cei doi să fie păstrători ai învățaturii evanghelice, să fie atenți la jertfa lui Hristos pentru Biserică și să o pună în practică în viața de familie.

Principala îndatorire a lor este de a merge pe același drum către Împărăția lui Dumnezeu, destinația finală a vieții creștinilor. Celelalte îndatoriri, specifice fiecăruia, sunt secundare, limitându-se de cele mai multe ori la viața pă-

mântească, la cele materiale, de care ne folosim, desigur, dar pe care trebuie să le depășim pentru ceva mai înalt, Cerul.

Egală cu soțul sau „supusă bărbatului”?

„Vrei să ți se supună femeia precum Biserica lui Hristos? Ai și tu grijă de ea, după cum Hristos de Biserică! Și chiar dacă trebuie să-ți dai sufletul pentru ea, chiar dacă trebuie să fii tăiat în mii de bucăți, chiar dacă ai suferi și ai pătimi pentru ea, să nu te dai în lături. Fiindcă de pătimești acestea n-ai făcut nimic din ce a făcut Hristos” – spune Sf. Ioan Gură de Aur³⁰.

La căsătoria civilă soții au auzit că au drepturi egale, iar la cea religioasă, la Sfânta Taină săvârșită în Biserică, au auzit, prin glasul preotului că femeia să fie supusă bărbatului întru toate și „să se teamă de bărbat”.

În viața de cuplu, din pricina neputinței bărbatului de a fi cap femeii, după cum Hristos este cap Bisericii și din cauza slăbiciunii femeii de a se lăsa condusă de bărbat, ajutată, sfătuită, apare dezechilibrul. Cuvintele acestea produc adeseori puțină ilaritate și în timpul slujbei, când se rostesc, și după, provocând chiar revoltă în mintea femeilor.

După învățătura Bisericii, cei doi, bărbatul și femeia, se bucură de aceeași cinste, fără diferențe, fiind chemați să devină „una”.

După cum la Taina Sfântului Botez se săvârșesc aceleași lucrări și se citesc aceleași rugăciuni băieților și fetelor, la Taina Cununiei la fel, amândoi se bucură de aceeași lucrare a harului. Din punct de vedere fizic, însă, ei diferă și atribuțiile la care sunt chemați nu sunt aceleași; la fel și caracterele lor sunt diferite, dar „în deosebirea caracterelor se ascunde armonia lui Dumnezeu” (Cuv. Paisie Aghioritul).

Bărbatul este chemat la o altă slujire, pentru unii chiar sacerdotală, femeia la una maternală, după modelul Maicii Domnului.

Tot Sfântul Ioan Gură de Aur ne învață: *„Nici ea să nu ceară cinste egală cu el, fiindcă este rânduită sub cap. Nici*

30. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze maritale. Omilii la căsătorie*, trad. de Pr. Marcel Hancheș, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2006, p. 106.

el să n-o disprețuiască pe cea supusă lui, fiindcă ea este trup. Și dacă el, capul, disprețuiește trupul, pierе și el. Dar să arate față de ea dragoste, după cum și ea e datoră să asculte. Așa cum capul are lucrarea lui și trupul o are pe a sa. Trupul îi dă capului spre slujire mâinile și picioarele și toate celelalte mădulare, iar capul, la rându-i, trebuie să se îngrijească de trup și să aibă toată simțirea caldă pentru el. Nimic nu este mai bun decât această însoțire. Dar, cum poate fi dragoste, de vreme ce este frică? Tocmai atunci este mai cu seamă dragoste. Fiindcă cea care se teme și iubește. Cea care iubește se teme ca de capul ei și îl iubește ca pe un mădular al ei, că și capul este mădular al trupului întreg”³¹.

Așadar, *teama de bărbat înseamnă de fapt teama de Dumnezeu*. Teama femeii că nu poate îndeplini chemarea ei la sfințenie este așadar o teamă sfântă. „Pentru aceea l-a pus pe unul deasupra și pe altul să se supună, tocmai ca să fie pace. Dacă ar fi egalitate, nu ar mai putea fi pace”³².

Cât timp bărbatul sau femeia nu-și asumă rolul la care sunt chemați de Hristos, familia nu poate trăi în pace și armonie. Într-un singur organism fiecare parte trebuie să-și îndeplinească menirea proprie, altfel rezultatul este sortit eșecului. Cât timp se alimentează o luptă pentru a alege noi slujirea pe care o dorim, ne substituim lui Dumnezeu, Care a rânduit dintru început slujirea fiecăruia.

Observăm că atât bărbatul cât și femeia sunt egali în fața lui Dumnezeu, însă au slujiri diferite sau complementare mântuitoare, în măsura asumării lor.

Cum se pot rezolva neînțelegerile?

Drumul celor doi soți, care până acum au fost obișnuiți să trăiască autonom, nu este mereu lin, apar neînțelegeri, conflicte și uneori chiar și frustrări. Este un proces aproape firesc de cunoaștere și, dacă este asumat și gestionat corect, poate aduce pe soți mai aproape.

31. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze maritale...*, p. 115-116.

32. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Cateheze maritale...*, p. 115-116.

Dacă cei doi doresc o viață armonioasă și se luptă pentru a o păstra, pe măsura eforturilor lor, la fel vor fi și strădaniile vrăjmașului care nu dorește unire, ci despărțire. *Dacă Dumnezeu este prezent și în sufletul și în casa noastră, atunci ne facem împreună lucrători cu El, fiindcă Mântuitorul Hristos este Dumnezeul unirii și unde este El, acolo este pace și bucurie și binecuvântare.*

Răbdarea și de multe ori îndelunga-răbdare, cu în-găduință, cu pricepere și cu bună înțelegere sufletească și trupească, pot aplană un conflict. Se cere multă strădanie și pricepere, însă în primul rând e nevoie de *dorința pentru a depăși un moment greu.*

Este vital pentru fiecare familie să aibă un singur duhovnic și legătura cu el să nu fie ocazională, ci una de filiație (părinte – copil); astfel, există aceeași măsură pentru amândoi, „aceeași rindea” pentru amândoi, după cum spune părintele Paisie.

Multe probleme se rezolvă apelând la duhovnic, prin ascultarea de el, și acesta prin rugăciunile lui ne poate ajuta să depășim micile sau marile neînțelegeri. Și să fim conștienți că *numai Dumnezeu este Dumnezeul unirii și să nu uităm că viața de creștin ne cere împlinirea câtorva lucruri pentru a fi în comuniune cu Dumnezeu și de avea pace în casa noastră:*

- (a) *Rugăciunea să fie făcută împreună, și în biserică și în casă – copii și părinți;*
- (b) *Să încercăm să postim după putință și potrivit rânduielilor bisericești;*
- (c) *Să ne spovedim cu regularitate, să avem același duhovnic și să facem ascultare de el;*
- (d) *Sfânta Împărtășanie să fie ținta noastră, pentru că atunci Hristos Domnul petrece în noi;*

(e) *Participarea la Sfânta Liturghie, cu atenție, la ce se întâmplă în cadrul ei;*

(f) *Citirile din cărțile sfinte în familie* (Sfânta Scriptură, Psaltirea, Sfinții Părinți sau alte cărți duhovnicești).

Consolidarea vieții de familie

Darul lui Dumnezeu – darul nașterii de prunci

Dacă în Vechiul Testament cei care nu aveau copii erau considerați pedepsiți de Dumnezeu, acum cei care nu au copii sunt de multe ori propuși ca model de viață lipsită de griji, plină de desfătări și plăceri, cu realizări profesionale obsesiv urmărite, uitând de faptul că familia se naște numai dacă vine și copilul. Dacă rămân doi, din dorința de a trăi mai comozi, mai ușor, atunci trăiesc de fapt o *singurătate hrănită de egoism*. Urmarea firească acestei stări este destrămarea.

Familia este binecuvântată de Dumnezeu prin darul nașterii de prunci, care aduce împlinire familiei și întărește temelia ei. Cei doi soți se jertfesc pentru copiii trimiși de Dumnezeu și învață pas cu pas marea taină a smereniei și a lepădării de sine, pe măsura primirii lor.

Masa în familie – un moment de sărbătoare

Într-o lume agitată, în care nu mai avem timp unul pentru altul, nu mai avem timp de copii din cauza profesiei, este frumos, folositor, să petrecem împreună măcar la masă. Dacă nu ziua, măcar seara.

Și dacă din motive binecuvântate este imposibil să realizăm acest lucru, măcar sâmbăta și duminica s-o petrecem împreună, atunci când toți sunt acasă – rămâne o masă a comuniunii.

La fel și marile sărbători pline de lumină, să fie petrecute acasă, în atmosferă familială de sărbătoare, mulțumind lui Dumnezeu pentru toate.

Să fim deschiși, atenți și sinceri cu celălalt și să nu lăsăm lucrurile mărunte să strice frumusețea căsniciei, pentru că, de multe ori, certurile, supărările sau tensiunile se nasc de la lucruri sau cuvinte pe care nu ar trebui să le luăm în seamă și care a doua zi nu mai au însemnătate.

Gelozia – semnul neîncrederii în celălalt

Dacă viața de cuplu – bărbat și femeie – este trăită după învățăturile creștinești, atunci *Hristos este Cel Care îi întărește pe cei doi.*

Ispitele sunt multe și variate. Totuși, să ne amintim mereu că celălalt este jumătatea noastră și să-i acordăm toată încrederea. Dacă apar momente delicate, cea mai bună cale este aceea a discuției deschise, care zădărnicește suspiciunile. Gelozia este o boală. Conștienți de acest lucru, trebuie să o vedem și să nu-i permitem accesul în familia noastră.

Provocările lumii contemporane și pericole ascunse

Lumea contemporană promovează imaginea omului independent, cu viață proprie chiar și în cadrul familiei, ca fiind modelul omului de succes. Astfel, au apărut vacanțele separate ale soților, *team building-uri* ale marilor companii, cu participare obligatorie și excluderea soțului sau a soției, obligații sociale separate ale soților, care sapă la temelia familiei, de cele mai multe ori cu mare rapiditate. Să fim cu mare luare aminte!

Familia este un organism viu și, în consecință, are nevoie de intimitate, de spațiu și timp propriu pentru a se dezvolta armonios. Orice se dezvoltă parazitar trebuie înlăturat cu grijă din spațiul familiei, care trebuie protejată în mod prioritar. Cum? Păstrând doar prietenii bune și sincere.

Necesitatea unei anumite rânduieli. Relația trupească, zile îngăduite și zile de post

Întrucât Dumnezeu este Dumnezeul ordinii și al

rânduielilor bune, omul trebuie să facă în așa fel ca să fie plăcut Lui. *În afara rânduiei ducem o viață dezordonată, care aduce nemulțumiri, neliniști, tensiuni.*

În Taina Căsătoriei, unirea trupească are și un aspect spiritual, acela al cunoașterii celuilalt ca parte a propriului nostru trup și devine dătătoare de viață o dată cu binecuvântarea lui Dumnezeu. Să nu permitem să devină numai un mijloc de desfătare.

În tot ceea ce facem ne raportăm la Dumnezeu în mod personal și în familie. Sfântul Chiril al Ierusalimului spune: *„Să se bucure cei care, căsătoriți fiind, se folosesc de căsătorie în mod legitim, cei care fac căsnicia lor potrivit cu porunca lui Dumnezeu, iar nu de dragul plăcerii fără frâu, cei care recunosc perioadele când trebuie să se înfrâneze ca să se dedice rugăciunii”.*

Potrivit rânduiei bisericești, zilele de miercuri și vineri sunt zile de post, iar duminica este ziua Domnului. Toate aceste zile trebuie cinstitute după cuviință. Sf. Simeon al Tesalonicului ne îndeamnă să păstrăm cu înfrânare aceste zile. Sfântul îngăduie, dacă există neputință sau motive personale care ar afecta armonia cuplului în viața de familie, să fie păzite măcar ziua de duminică, sâmbăta dinainte, precum și noaptea de duminică, adică după Sfânta Liturghie.

Aceste dezlegări se fac în mod excepțional pentru fiecare în parte și pentru buna înțelegere.

Când se încalcă măsura sau echilibrul, se pierde armonia relațiilor intime. Numai duhovnicul înțelept este cel care poate călăuzi tânărul cuplu. Relația trupească, în cadrul căsătoriei este binecuvântată: „ferește patul lor neîntinat” – spune rugăciunea și de aceea, „când bărbatul și femeia se căsătoresc, unirea lor ar trebui făcută cu consimțământul episcopului, pentru ca ea să fie după voia lui Dumnezeu și nu rodul plăcerii. Fie ca totul să fie făcut întru slava lui Dumnezeu” spune Sfântul Ignatie al Antiohiei.

Biserica, în înțelepciunea ei, a căutat să găsească un echilibru între cele sufletești și cele trupești, pentru că omul este trup și suflet.

Sfinții Părinți îi îndeamnă pe creștini prin învățăturile lor și prin canoane, în anumite perioade ale anului bisericesc, să postească; post nu numai de mâncare și băutură, ci și post trupesc [al relațiilor trupești].

Dacă ne pregătim să primim Sfânta Euharistie, trebuie să ne abținem de la relațiile trupești; la fel suntem chemați să postim în ceea ce privește relațiile intime în ziua praznicelor împărătești și în ajunul acestora, în ziua de duminică și în ajunul acesteia, în ajunul sărbătorilor sfinților mari și în ajunul acestora.

Se cere o castitate și în căsătorie, după cum spune Sf. Ioan Gură de Aur: „*Căsătoria este limanul castității pentru cei ce doresc să o folosească cum trebuie și îl ferește pe om de sălbăticirea firii sale*“.

În ce fel spui „te iubesc“? De ce?

În una din rugăciunile de la Taina Cununiei ne rugăm ca cei doi să sporească în dragostea unuia către celălalt. În lumea aceasta omul are nevoie de iubire, cine nu dorește să fie iubit? Cine nu dorește să audă vorbe frumoase? Cine nu se bucură când celălalt este atent cu el? De la copilăș la vârstnic tot omul tânjește după iubire. În viața de familie este esențial să-ți arăți această iubire și prin cuvinte și prin gesturi tandre și prin mici atenții care întăresc viața de cuplu.

Într-un ghid al părintelui John Mack³³ ni se spune că sunt câteva cuvinte esențiale pentru a cultiva o căsnicie frumoasă: *Iartă-mă* – acesta este semnul unei dezvoltări duhovnicești; *Mulțumesc* – recunoștința amândurora pentru micile atenții sau jertfe făcute pentru celălalt și amân-

33. Pr. John MACK, *Ghid pentru dobândirea armoniei în familiile ortodoxe*, trad. de Doina Rogoti, Editura Sophia, București, 256 p.

doi lui Dumnezeu; *Te iubesc* – pentru că nimeni nu se satură să audă aceste cuvinte. Un ținut de mână, o vorbă frumoasă, un gest cald, îi unește pe cei doi.

„Nu-ți striga niciodată soția doar pe nume, ci însoțește-l pe acesta de cuvinte de alint, de cinstire, cu multă dragoste... Prefer-o pe ea înaintea celorlalți în orice împrejurare, atât pentru frumusețea, cât și pentru discernământul ei, și laud-o” – ne învață tot Sf. Ioan Gură de Aur.

În zilele noastre, în această lume bombardată cu imagini, reclame, filme, reviste, care supradimensionează și exacerbează importanța relației trupesti, omul este din ce în ce mai lipsit de dragoste adevărată. Să nu ne sfim să coplesim pe soțul sau pe soția noastră cu dragoste sinceră.

Un colțișor de rugăciune în familie

Viața de familie nu este numai un drum lin, plin de frumusețe și de împliniri, așa cum ne dorim toți la început. Este un spațiu de jertfă, care presupune multă luptă și momente de cumpănă.

Pentru a reuși, e nevoie să le așezăm pe toate înaintea lui Dumnezeu. *Un loc de rugăciune*, amenajat cu icoane, candelă, cățuie pentru tămâie, *este bine să fie inima fiecărei case*. Și pentru că cea care păstrează candela iubirii și a credinței aprinsă este femeia, locul acesta e bine să fie în grija ei, iar candela din căsuță să nu se stingă; ea arde, se consumă în stare de jertfă, pentru a-i lumina pe cei ai casei.

Îndemnul pe care-l dă, de obicei preotul la sfârșitul Tainei Cununiei pentru tinerii căsătoriți este și acela de a-și alege *un sfânt ocrotitor*, pentru ei și casa lor. În afara de icoana Mântuitorului și a Maicii Domnului pe care fiecare creștin este bine să le aibă în casa este potrivit să zugrăvim și *icoana sfântului ocrotitor*. Toate aceste icoane și altele care se vor adăuga în timp nu trebuie nu devină simple

obiecte de artă, plasate în diferite locuri pe criterii estetice, ci să devină *un loc de întâlnire și de rugăciune pentru ca harul divin se împărtășește și prin icoană.*

„*Rugăciunea unită a soțului cu soția este o mare forță.* Acesta poate fi unul din motivele pentru care satana încearcă să vă facă pe amândoi să pierdeți acest minunat obicei“ (Starețul de Macarie de Optina). „Rugăciunile voastre să fie în comun. Amândoi să mergeți la Biserică; și soțul să-și întrebe soția acasă, și ea pe soțul ei, despre ceea ce s-a spus și s-a citit acolo“ (Sf. Ioan Gură de Aur).

Căsătoria – cale spre sfințenie

Unirea bărbatului cu femeia prin Sfânta Taină a Cununiei se altoiește pe taina unirii Mântuitorului Hristos cu Biserica Sa. De aceea, „altoiul” care se creează prin Taina Căsătoriei se hrănește din Hristos – capul Bisericii, putând ajunge la sfințenie.

De-a lungul istoriei Bisericii au existat mai multe perechi de sfinți căsătoriți, cu viață aleasă, prezenți în sinaxare, ajutând la luminarea drumului căsătoriilor spre sfințenie.

Întâlnim, bunăoară, Sfinții Timotei și Mavra, prăznuiți pe 3 mai, care după ce s-au unit prin Sfânta Taină a Nunții, au devenit martiri ai Bisericii, la doar 20 de zile de la nunta lor. Pot fi menționați și Sfinții Vasile și Emilia, care au avut zece copii, dintre care trei au devenit episcopi și sfinți: Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie de Nyssa și Sf. Petru al Sevastiei.

Exemplele sunt multe și pot fi descoperite citind sinaxarele. Ele pot fi așezate alături de pleiada cuplurilor fericite din Vechiul Testament, care sunt pomenite la fiecare Taină a Cununiei drept modele de împreună-viețuire, de ascultare și de împlinire a voinței lui Dumnezeu, Care i-a răsplătit pentru credințioșia lor: Avraam și Sarra, Ioachim și Ana sau Zaharia și Elisabeta.

Și în viața de zi cu zi ne întâlnim cu exemple pline de admirație și de iubire jertfelnică ale unor familii creștine. Întâlnim de multe ori jertfelnicia unuia dintre soți manifestată față de celălalt, care se află în patul suferinței, uneori ani îndelungați. Astfel de exemple sunt pilde de jertfelnicie, care ne arată că dragostea poate fi păstrată mereu tânără și aducătoare de bucurie și speranță.

Căsnicia este un drum pe cât de greu, pe atât de frumos și de mântuitor, dacă ne punem nădejdea în Dumnezeu și conștientizăm că El este mereu cu noi.

Cu noi este Dumnezeu! ar trebui să fie deviza fiecărei familii creștine.

CUPRINS

† Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

CUVÂNT ÎNAINTE 3

Pr. Asist. Drd. Silviu Tudose

SFÂNTA TAINĂ A BOTEZULUI.
SEMNIFICAȚII TEOLOGICE ȘI DUHOVNICEȘTI 5

SFÂNTA TAINĂ A CUNUNIEI.
SEMNIFICAȚII TEOLOGICE ȘI DUHOVNICEȘTI 29

Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula

CE PRACTICI NELITURGICE ȘI NECANONICE
SE ÎNTÂLNESC LA SĂVÂRȘIREA
TAINEI SFÂNTULUI BOTEZ? 49

PRACTICI NELITURGICE ȘI NECANONICE
ÎNTÂLNITE LA SĂVÂRȘIREA TAINEI CUNUNIEI 57

Pr. Lect. Dr. Marian Mihai

ÎNDRUMĂRI PASTORALE PRIVITOARE LA
TAINA SFÂNTULUI BOTEZ 69

ÎNDRUMĂRI PASTORALE
PRIVITOARE LA TAINA SFINTEI CUNUNII 88

**TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC
ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ**

Intrarea Miron Cristea, nr. 6, 040162, București
telefon 021.406.71.93; 406.71.94; fax 021.300.05.53
e-mail: eibmbor@rdslink.ro
tipogr.inst.biblic@rdslink.ro
magazin@editurapatriarhiei.ro
www.editurapatriarhiei.ro